

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Praha, 2017

BcA. Petr Muric

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Taneční umění

Pedagogika tance

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Soubor lidových písní a tanců Čtyřlístek
z Nového Strašecí**

BcA. Petr Muric

Vedoucí práce: MgA. Marie Fričová Ph.D.

Oponenti práce: Mgr. Eva Ornstová

Konzultant práce: RNDr. Bohumil Chochola

Datum obhajoby: 30. 05. 2017

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2017

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Dance art

Pedagogy of dance

DIPLOMA THESIS

The Ensemble of Folk Songs and Dances

Čtyřlístek from Nové Strašecí

BcA. Petr Muric

Supervisor: MgA. Marie Fričová Ph.D.

Oponents: Mgr. Eva Ornstová

Consultant: RNDr. Bohumil Chochola

Date of the defence: 30. 05. 2017

Assigning university degree: MgA.

Prague, 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

Soubor lidových písní a tanců Čtyřlístek z Nového Strašecí

vypracoval samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Diplomová práce je věnována *Souboru lidových písní a tanců Čtyřlístek z Nového Strašecí*. Zpracovává čtyřicetiletou historii souboru a mapuje osobnosti, které během let souborem prošly a s ním pracovaly. Práce se zabývá sběratelskou činností zakladatelů souboru a uvádí sbírky lidových písní, ze kterých soubor čerpal pro svou činnost. Součástí práce jsou rozhovory s tanečními osobnostmi souboru i jeho zakladateli Bohumilem Chocholou a Janem Stránským. Práce dokumentuje vzniklou tvorbu souboru v časové linii a ukázkou dvou scénářů vybraných tanečních pásem. Závěrečná část patří *Středočeskému folklornímu festivalu Tuchlovická pouť*, který vznikl díky souborové činnosti.

Summary

This dissertation is focused on *The Ensemble of Folk Songs and Dances Čtyřlístek from Nové Strašecí*. It summarizes its history and describes main personalities who worked with this ensemble over its forty years long existence. This research deals with the founders collectors activities as well as collection of folk songs served as an inspiration for the ensemble's creative work. As part of this thesis there are also interviews with principal dancers of this ensemble, as well as with its founders Bohumil Chochola and Jan Stránský. This thesis also documents the ensemble's artistic creation in its timeline and illustrates two scripts of selected dancing programs. Finally the last part of the thesis focuses on *The Middle-Bohemian Festival Funfair of Tuchlovice*, which was created thanks to the ensemble's artistic work.

Motto:

„Čtyřlístek už dosáhl téměř všech formálních poct, které může amatérský soubor získat. Také uznání od folklorních osobností a tak dále. Pro mne je ale největší poctou pocit, že to, co děláme, má smysl a přitom se dědictví našich otců, té krásy, dotýkáme jen srdcem, takže nemůžeme ublížit. Poctou je pro mne i pocit, že už po nás něco zůstane a bude to krása i pro další generace.“

(Bohumil Chochola)

Poděkování:

Chtěl bych na tomto místě poděkovat panu RNDr. Bohumilu Chocholovi a všem členům souboru Čtyřlístek, kteří ochotně poskytovali potřebný materiál a rozhovory nutné ke vzniku této práce. Děkuji též MgA. Marii Fričové Ph.D., nejen za vedení této práce, ale i systematické pedagogické vedení, které pro mě bylo během studia velkou inspirací a přínosem.

Obsah

Úvod	1
1. Soubor lidových písní a tanců Čtyřlístek	2
1. 1 Z historie souboru	2
1. 2 Repertoár souboru Čtyřlístek	20
1. 2. 1 Stručná charakteristika pásem	22
1. 3 Osobnosti souboru	28
2. Badatelská činnost jako příprava před založením souboru	31
2. 1 Sbírký, z nichž bylo čerpáno pro repertoár Čtyřlístku	35
3. Vedení taneční složky	41
3. 1 Jan Stránský.....	41
3. 1. 1 Soustředění souboru pod vedením Jana Stránského.....	51
3. 2 Petr Vokoun.....	52
3. 3 Magdaléna Pelcová	54
3. 4 Zuzana Eržiaková	60
3. 4. 1 Zuzana Eržiaková - ukázka tréninku souboru ze dne 13. 1. 2017.....	64
4. Scénář vybraných pásem	66
4. 1 Chmelíčku, chmeli	66
4. 2 Berounce (Hold Berounce) - ukázka z pásma	80
5. Středočeský folklorní festival Tuchlovická pouť	87
5. 1 Rozhovor se zakladatelem festivalu Bohumilem Chocholou	88
5. 2 Rozhovor se současnou ředitelkou festivalu Terezou Mlynaříkovou	92
5. 3 Ukázka festivalového programu: 23. ročník, květen 2016.....	95
5. 4 Statistické údaje o festivalu Tuchlovická pouť	97
Závěr	99
Seznam literatury	100
Internetové zdroje	102
Přílohy	106

Úvod

Svou diplomovou práci věnuji *Souboru lidových písní a tanců Čtyřlístek z Nového Strašecí*. Soubor vznikl v roce 1976 a jeho historie i činnost je natolik rozsáhlá, že její důkladné zmapování by zasloužilo práci zdaleka většího rozsahu.

Při sběru materiálů k této práci jsem kromě jiného objevil Diplomovou práci Evy Děkanové z Pedagogické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, která se rovněž zabývá tématem *Čtyřlístku*, ale specializuje se na jeho úpravy regionálních písní.

V diplomové práci je první kapitola průřezem historií souboru a uvádí přehled osobností, které ve *Čtyřlístku* působily. Dále ukazuje dvě tabulky, v nichž se pokouším systematicky zdokumentovat základní informace o tvorbě souboru. První tabulka uvádí název jednotlivých pásem, jejich premiéry, dobu trvání, autora choreografie a hudební úpravy. Druhá tabulka popisuje charakter pásma a zmiňuje výčet užitých písní. V druhé kapitole se zabývám otázkou sběratelské činnosti, která předcházela aktivnímu působení souboru. Tato kapitola je zpracována formou rozhovoru s vedoucím *Čtyřlístku* Bohumilem Chocholou. Následuje podkapitola, která jmenuje sbírky, o něž soubor určitým způsobem opřel svůj repertoár. Ve třetí kapitole jsou zpracovány rozhovory se všemi důležitými osobnostmi taneční složky, které se v průběhu let více či méně podílely na vedení tanečníků a tvorbě choreografií. Vedle rozhovorů jsou zde uvedeny i ukázky praktického přístupu Jana Stránského a můj vlastní popis běžného tréninku Zuzany Eržiakové. Čtvrtá kapitola představuje autentickou podobu scénáře k pásmu *Chmelíčku, chmeli* a část scénáře pásma *Berounce*. Následující kapitola se věnuje *Středočeskému folklornímu festivalu Tuchlovická pouť*, kterou v rozhovoru přibližují Bohumil Chochola a Tereza Mlynaříková. V podkapitole uvádím ukázkou festivalového programu z roku 2016. V přílohách je uveden životopis Bohumila Chocholy, výběr z tisku, který ilustruje činnost souboru a ukázka notového zápisu Vladimíra Novotného.

1. Soubor lidových písní a tanců Čtyřlístek

1. 1 Z historie souboru

Ve školním roce 1956/1957 přišel do Nového Strašecí začínající profesor chemie a fyziky Vladimír Novotný.¹ Byl nadšeným propagátorem lidových písní obzvláště z oblasti Moravského Slovácka. Během středoškolských studií působil ve folklorním souboru, ze kterého se později stal známý soubor *Blaťan*² a při studiích na Matematicko-fyzikální fakultě byl členem cimbálové muziky *Šmydláš*.³ Setkal se s řadou významných osobností folkloru, jako byli například Slávek Jakubíček⁴ a Karel Krasnický.⁵ Pro svou vlastní potřebu si písně zaznamenával a z těchto poznámek těžil po celou dobu své činnosti.

Vladimír Novotný úspěšně založil na podzim roku 1956 lidovou muziku, která hrála nejen české písničky, jako třeba *Náchodský zámeček* nebo *Na tej naší návsi*, ale rovněž i Novotného oblíbené písně z Moravského Slovácka.

Na jaře roku 1957 se na náměstí v Novém Strašecí uskutečnilo první větší veřejné vystoupení. Na podzim téhož roku byla muzika rozšířena i o zpěváky a od roku 1959 se muzika začala orientovat výhradně na oblast Moravského Slovácka a vystupovala pod názvem Muzika ČSM při JSŠ⁶ v Novém Strašecí.

Významný posun v uměleckém působení muziky nastal roku 1964, kdy se podařilo získat cimbál, který do té doby nebyl součástí souboru. Muzika tak dosáhla

¹ Vladimír Novotný (1933-2007) Všeestranný hudebník, který ovládal hru na klarinet, kytaru i saxofon. Velký obdivovatel folkloru, pedagog a aranžér. V roce 1956 založil v Novém Strašecí *lidovou muziku*, ve které působil jako primáš. V repertoáru měla především písně z Moravského Slovácka. Po vzniku souboru *Čtyřlístek* v roce 1976 působil i nadále v čele hudební složky, sbíral a upravoval písně ze Středních Čech. *Cimbálová muzika*, kterou v roce 1956 založil, dnes hraje pod názvem *Cimbálová muzika Vládi Novotného*. (Vladimír Novotný, *hudebník*). [online]. [cit. 15. 11. 2016]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org>

² *Blaťan* – již zaniklý pražský folklorní soubor. (Popelka, Jan. *Malé skupiny ve městě. K problematice folklorních souborů*). [online]. [cit. 16. 11. 2016]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120148459>

³ *Šmydláš* – vysokoškolský folklorní soubor Matematicko-fyzikální fakulty. (Ústní zdroj: Bohumil Chochola, 19. 11. 2016)

⁴ Jaroslav „Slávek“ Jakubíček (1929-2000) Hudebník, cimbalista, upravovatel lidových písní, dramaturg Brněnského rozhlasového orchestru lidových nástrojů. (*Jaroslav Jakubíček: Veselí nad Moravou*) [online]. [cit. 25. 11. 2016]. Dostupné z: <http://www.veseli-nad-moravou.cz/jaroslav-jakubicek/o-36936>

⁵ Karel Krasnický (*1937) Lékař, klavírní korepetitor, dudák, upravovatel folklorního hudebního materiálu pro potřeby souborů Středočeského kraje. Věnuje se též vztahu mezi hudbou a pohybem. (*Karel Krasnický – životopis*) [online]. [cit. 15. 11. 2016]. Dostupné z: <http://www.karelnicko.com/>

⁶ *Muzika Československého Svazu Mládeže* při Jedenáctileté střední škole v Novém Strašecí. (Ústní zdroj: Bohumil Chochola, 19. 11. 2016)

nástrojového obsazení typického pro slovácké soubory (prim, terc, klarinet, cimbál, kontry, basa, zpěv). Následující rok pak přinesl možnost účinkování ve valašských krojích.⁷

V rámci souboru se vystřídaly doslova stovky muzikantů a zpěváků – šlo totiž většinou o různé generace studentů ZDŠ,⁸ JŠŠ, SVVŠ,⁹ dvanáctiletky i gymnázia v Novém Strašecí.¹⁰ Zajímavá situace nastala roku 1973, kdy došlo k vytvoření druhé muziky, složené ze studentů strašeckého gymnázia. První muzika byla složena z profesorů a bývalých absolventů gymnázia. Později, po odchodu několika členů svazácké cimbálovky, se již studentská muzika neobnovovala a členové se stali součástí *Kantorské muziky*.¹¹

Obrázek 1 (zleva) Vladimír Novotný, Bohumil Chochola, Vojtěch Vaněk, Václav Špáňa, Miloslav Veselý. Kulturní dům, Nové Strašecí, 1977. (Soukromý archiv Bohumila Chocholy)

⁷ Kroje byly převedeny z majetku Střední zemědělské školy v Rakovníku pro první zahraniční zájezd muziky do NDR v roce 1966. (Ústní zdroj: Bohumil Chochola, 15. 3. 2017)

⁸ ZDŠ - Základní devítiletá škola. (*Gymnázium J. A. Komenského v Novém Strašecí. Historie školy*). [online]. [cit. 18. 11. 2016]. Dostupné z: <http://www.gym-ns.cz/>

⁹ SVVŠ - Střední všeobecně vzdělávací škola. (*Gymnázium J. A. Komenského v Novém Strašecí. Historie školy*). [online]. [cit. 18. 11. 2016]. Dostupné z: <http://www.gym-ns.cz/>

¹⁰ Gymnázium J. A. Komenského (GJAK) v Novém Strašecí bylo založeno roku 1954. Škola v rámci kulturních tradic podporuje činnost folklorního souboru *Čtyřlístek*, školní divadlo, kapelu a pěvecký sbor. (*Gymnázium J. A. Komenského v Novém Strašecí. Historie školy*). [online]. [cit. 18. 11. 2016]. Dostupné z: <http://www.gym-ns.cz/>

¹¹ *Kantorská muzika* – Muzika složená z pedagogů novostrašeckého gymnázia. (Ústní zdroj: členové souboru Čtyřlístek, 12. 2. 2017)

Od roku 1973 začali někteří členové souboru uvažovat o možnosti oživení tradic vlastního kraje a následně v roce 1976 vznikl soubor *Čtyřlístek* a *Kantorská muzika* se stala jeho součástí.

„Opravdová láska k lidové písni přivedla členy muziky na myšlenku oživit i písně a tance zdejšího kraje. Bohouš Chochola¹² a Vláďa Novotný začali sbírat písně z Rakovnicka v knihovnách, muzeích i mezi pamětníky. O obnovu zdejších krojů a jejich stylizaci se začala starat profesorka Bohuše Veselá. Organizační vedení nově vzniklého tanečního souboru zajišťoval profesor František Kužel. Rozhodující měrou však k založení tanečního souboru přispěl člen kapely a student medicíny Vladimír Drvota, který přivedl svého kamaráda ze studií Jana Stránského, nadšeného milovníka lidových tanců a choreografa s výbornými pedagogickými vlastnostmi, bývalého člena souboru písní a tanců kpt. O. Jaroše v Mělníku.“¹³
(Chochola et al. 1981: 5)

Obrázek 2 (vzadu) Miloslav Veselý, (vpředu) Bohumil Chochola. *Žatecké slavnosti*, 1966.
(Soukromý archiv Bohumila Chocholy)

¹² Bohumil Chochola (*1944) Středoškolský profesor a bývalý ředitel gymnázia v Novém Strašecí. Celý život se zajímá o národopis a folklor. Spoluzakladatel tuchlovického divadla *Kapka*. Houslista a umělecký vedoucí folklorního souboru *Čtyřlístek* z Nového Strašecí. Zakladatel Středočeského folklorního festivalu *Tuchlovická pouť*, předseda revizní komise Folklorního sdružení ČR a člen jeho předsednictva. V roce 2011 se stal čestným občanem města Nové Strašecí a Tuchlovic. (Ústní zdroj: Bohumil Chochola, 28. 11. 2016)

¹³ CHOCHOLA, Bohumil et al. *Soubor písní a tanců Čtyřlístek Nové Strašecí: 25 let cimbálové muziky: 5 let souboru Čtyřlístek*. Rakovník: OTMS odboru školství, 1981.

Taneční soubor vznikl dne 11. listopadu 1976 konkursním řízením, kterému předcházela náborová akce a propagace v řadách tehdejších studentů školy. Bylo vybráno deset děvčat a osm chlapců a začalo se s pravidelnými zkouškami v sále Osvětové besedy. V počátku šlo zejména o zvládnutí základních tanečních kroků, protože většina studentů dosud neprošla ani základním tanečním kurzem. Následujícího roku se začalo s nácvikem *Českého pásma*. To se skládalo z deseti národních písní a trvalo dvanáct minut. První společná zkouška muziky a tanečního souboru se odehrála 15. dubna 1977 a první veřejné vystoupení ve městě pak v rámci májových oslav 29. dubna 1977.

V úvodu roku 1978 soubor přijal název *Čtyřlístek*, jenž je odvozen ze tří folklorních oblastí: *Rakovnicko*, *Berounsko* a *Slánsko*, přičemž čtvrtý lístek symbolizuje písně a tance z ostatních koutů naší vlasti.

Téhož roku začala práce na *Rakovnickém pásmu*, při jehož premiéře dne 5. května 1978, se soubor poprvé veřejnosti představil ve vlastních stylizovaných rakovnických krojích. Ve stejném roce už bylo ze souboru reprezentační těleso Středočeského kraje, které systematicky určovalo své základní postoje a koncepci pro následnou činnost. Ve stejném období začal také se souborem spolupracovat Petr Vokoun.¹⁴

V roce 1979 odešel do roční vojenské prezenční služby lékař Jan Stránský,¹⁵ choreograf a umělecký vedoucí taneční složky, i lékař Vladimír Drvota,¹⁶ velká opora taneční složky. Do řad tanečnicků souboru ale přibyli noví členové z přípravy, která byla zřízena v předešlém školním roce. Do funkce uměleckého vedoucího taneční složky byl vybrán jeden z nejlepších tanečnicků Stanislav

¹⁴ Petr Vokoun (*1956) Působil jako tanečník v *Souboru lidových písní a tanců kpt. Otakara Jaroše* v Mělníku, dále v *Československém státním souboru písní a tanců* a v *Armádním uměleckém souboru V. Nejedlého*. Mezi lety 1978 – 1990 působil v souboru *Čtyřlístek* v Novém Strašecí. (Ústní zdroj: Petr Vokoun, 16. 3. 2017)

¹⁵ Jan Stránský (*1954) Lékař – chirurg, lékařský poradce, konzultant a přednášející lektor. Jeden ze zakládajících členů taneční složky *Čtyřlístku*. V letech 1967 – 1979 působil v *Souboru lidových písní a tanců kpt. Otakara Jaroše* v Mělníku. Od roku 1976 do roku 1988 uměleckým vedoucím taneční složky *Souboru lidových písní a tanců Čtyřlístek* z Nového Strašecí, choreograf souboru, hlavní vedoucí nácviků a zkoušek taneční složky. Člen „tvůrčí skupiny“ souboru, synchronizace tvorby a činnosti za taneční složku v kontaktu s muzikou. Po stránce organizační a metodické se zasloužil o vznik souborové kroniky, dohlížel na krojovnu, kroje, rekvizity, docházku taneční složky a sběr podkladových materiálů. Na zájezdech zajišťoval lékařskou péči. V oblasti folkloru absolvoval vzdělání na *Lidové konzervatoři Praha*, obor folkloristika a etnografie (absolutorium) a dále odborné semináře pod patronací Středočeského krajského kulturního střediska.

¹⁶ Vladimír Drvota (*1954) Primář kožního oddělení v Nemocnici Kladno. V *cimbálové muzice* souboru *Čtyřlístek* hrál kontry. Se souborem rovněž tančil a zpíval do svých čtyřiceti let. Mezi lety 1981 – 1986 se podílel na organizačním vedení taneční složky. (Ústní zdroj: Bohumil Chochola, 6. 4. 2017)

Machota.¹⁷ V jeho práci mu pomáhal Petr Vokoun, člen ČSSPT¹⁸ a Lenka Veselá. Před svým odchodem ještě Jan Stránský choreograficky sestavil a nacvičil taneční čísla *Únor*, *Hry* a párový sólový tanec *Hulán*. I přes oslabení souboru o dva významné členy taneční složky, se *Čtyřlístku* podařilo v roce 1980 vzbudit mimořádnou pozornost jak u odborníků, tak laického publika v rámci vystoupení na *Národní oblastní výběrové přehlídce v Praze* a na *Národní přehlídce nejlepších mládežnických souborů v Šumperku*. Popularitu souboru rovněž zvýšilo natáčení do Československé televize. *Čtyřlístek* byl také poprvé spolupořadatelem soustředění Krajského kulturního střediska pro nejlepší soubory našeho kraje ve dnech 3. – 5. října 1979. Členové souboru se zúčastnili i dalšího soustředění pořádaného souborem *Květy*¹⁹ v Praze.

Úvod roku 1981 byl ve znamení nové tvorby. Vznikl tanec *Dupák* a první část bloku známého pod názvem *Posvícení*. Souboru se rovněž naskytlá příležitost reprezentovat naši vlast ve Francii, kde se setkal s významným oceněním diváků i kritiky.

Obrázek 3 (zleva) Pavel Císař, Dagmar Pavličková, Vladimír Novotný, Miloslava Novotná, Radka Mikovcová. *Třebízská pouť*, 1. polovina 80. let. (Soukromý archiv Bohumila Chocholy)

¹⁷ Původně tanečník společenských tanců. (Ústní zdroj: Bohumil Chochola, 23. 3. 2017)

¹⁸ *Československý státní soubor písní a tanců* byl folklorní soubor založený roku 1947. Zanikl v roce 1994. Čtyřicet let působila v souboru jako vedoucí choreografka Libuše Hynková (1923 - 2012). (*Československý státní soubor písní a tanců*). [online]. [cit. 28. 11. 2016] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org>

¹⁹ Taneční soubor *Květy* působí v rámci originální krojované dechové kapely *Květovanka*, která byla první dechovkou, jež začala spolupracovat s tanečnicí. (*Taneční skupiny a soubory*) [online]. [cit. 28. 11. 2016] Dostupné z: <http://www.atlasfirem.info/katalog/kultura-a-spolecnost/hudba-tanec/tanecni-skupiny/kraj-12-stredocesky-kraj-strana-1.html>

V roce 1982 vzniklo v autorské dílně *Čtyřlístku* nové soutěžní pásmo, nazvané *Jináč není v posvícení*, které se stalo velice úspěšným. Soubor též získal cenu SKNV²⁰ za propagaci středočeského folkloru a zvítězil na Krajské soutěži v Novém Strašecí. Byl také pozván na *Národní přehlídku nejlepších souborů*²¹ do Třince. Propagaci souboru prospělo i natáčení bloku písní z Rakovnícka ve studiu Československého rozhlasu.²²

Roku 1983 byla tvorba nových tanečních čísel minimální, z důvodu velkého počtu nejrůznějších vystoupení. Za zmínku stojí populární *Myslivecká* pro Staročeský bál v Pardubicích. Důležitým bodem roku byla účast na výběrové oblastní přehlídce v Praze s pásmem *Jináč není v posvícení*. Byla započata družba se slováckým souborem *Lúčka* ze Svatobořic-Mistřína²³ a cimbálovou muzikou Jana Slaměny z Kyjova,²⁴ zájezdem na Moravské Slovácko a vystoupením na *Bzeneckých slavnostech*.²⁵

Roku 1984 měl soubor menší počet vystoupení. Důležité je ale zmínit vytvoření několika českých tanců, například *Mrákotínská* a *Chodské kolo*, které měly premiéru v celovečerním pořadu *Vítejte u nás* v Novém Strašecí 1. května 1984. Cimbálová muzika tento rok obohatila svůj program i několika tanci: *Sedlácká*, *Sedlcká* a *Verbuňk* za pomoci několika členů taneční složky.

Roku 1985 zažil soubor vysoký počet vystoupení. V lednu byl proveden konkurz do přípravy souboru,²⁶ kterou začali úspěšně vést Vladimír Drvota a Lenka

²⁰ Středočeský krajský národní výbor. [online]. [cit. 28. 11. 2016] Dostupné z: www.badatelna.eu/fond/8637

²¹ *Národní přehlídka folklorních souborů v Třinci* byla pořádána Ministerstvem kultury ČSR, Ústavem pro kulturně výchovnou činnost v Praze a Domem kultury ROH Třineckých železáren VŘSR. Během tří denní přehlídky vystoupila řada folklorních souborů z celé republiky. (Programová brožura)

²² „Muzika Čtyřlístku natáčela pod vedením režiséra Rychlého v budově Československého rozhlasu, na Vinohradské 12. Odvysíláno na jaře roku 1982. Nahrávka je součástí archivu Českého rozhlasu.“ (Ústní zdroj: Bohumil Chochola, 30. 11. 2016)

²³ Slovácký soubor *Lúčka* je folklorní soubor, který se od svého vzniku v roce 1977 zaměřuje na zpracování písňového, tanečního a hudebního folkloru a lidového zvykosloví své rodné obce nacházející se poblíž města Kyjova a dalších oblastí slováckého Dolňácka. (*Slovácký soubor Lúčka. Svatobořice – Mistřín*). [online]. [cit. 30. 11. 2016] Dostupné z: www.lucka-svatoborice.cz/

²⁴ Dnešní *Cimbálová muzika Javor z Kyjova* vznikla v roce 1991 přejmenováním mladé cimbálové muziky působící při domu kultury v Kyjově. Spolupracuje s různými folklorními soubory. V repertoáru lze najít typické kyjovské lidové písně, ale také písně z Valašska, Podlutí, Hornácka nebo Slovenska. (*Prechtl, Filip. Cimbálové muziky na Kyjovsku*). [online]. [cit. 14. 12. 2016] Dostupné z: https://is.jamu.cz/th/13694/hf_m/text_prace.pdf

²⁵ *Bzenecké slavnosti* jsou vinařské slavnosti ve městě Bzenecké Lipky, spojené s vystoupením folklorních souborů. [online]. [cit. 14. 2. 2017] Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/>

²⁶ Termínem *přípravka souboru* se rozumí oddělené taneční zkoušky pro nově příchozí, v rámci kterých měli noví tanečníci možnost trénovat kroky, než se začlenili do souboru. (Ústní zdroj: členové souboru Čtyřlístek, 30. 3. 2017)

Stránská.²⁷ Brzy nato byla souboru nabídnuta možnost reprezentace Středočeského kraje při navázání družebních styků s provincií Mantova v Itálii. Vznikl tak program, který sestával ze čtyř půlhodinových bloků.

Dopo il debutto al «Bibiena»

CONTINUA IN PROVINCIA LA TOURNÉE DEL GRUPPO BOEMO

Il gruppo, che è stato ricevuto ieri nella sede dell'amministrazione provinciale, sarà oggi a S. Matteo, e quindi a Sermide, Ostiglia e Castiglione S.

Proseguono con crescente intensità le iniziative culturali e di spettacolo promosse in seguito al gemellaggio tra la Provincia di Mantova e la Regione cecoslovacca della Boemia Centrale. Dopo l'inaugurazione a Gazzo degli Ippoliti della rassegna sulla pittura boema del ventesimo secolo, avvenuta domenica scorsa, lunedì è giunto a Mantova il gruppo folkloristico «Quadrifoglio» che darà vita ad una serie di spettacoli di musica, cori e danze in diversi centri della provincia.

Ieri mattina i componenti del gruppo folkloristico sono stati ricevuti in amministrazione provinciale per il tradizionale scambio di saluti e di doni al quale hanno partecipato il vice presidente della Provincia Carlo Comini, gli assessori Nanni Rossi e Bruno Vezzoni, il sindaco di Mantova Gianni Usvardi e il presidente della brigata corale «Tre Laghi», Giancarlo Gozzi.

L'assessore Rossi e il sindaco Usvardi hanno dato il benvenuto agli ospiti sottolineando l'alto significato del gemellaggio ed auspicando che le iniziative tra Mantova e la Boemia, avviate

Il ricevimento di ieri in Provincia.

concretamente in questi giorni, possano ulteriormente proseguire ed intensificarsi.

Gli stessi voti augurali sono stati espressi dal capo della delegazione boema, Milos Slapak, sottolineando che l'ospitalità mantovana verrà contraccambiata in maggio quando partiranno per Praga i componenti della corale «Tre Laghi».

Il programma della tournée mantovana dei trenta artisti del gruppo «Quadrifoglio» è iniziato ieri sera con l'esibizione al teatro del Bibiena e proseguirà oggi, alle ore 11, alla scuola media «G. Govi» di San Matteo delle Chiaviche. Giovedì, i canti e le danze della tradizione cecoslovacca saranno di scena, alle ore 19, in piazza Garibaldi a Sermide, mentre venerdì il gruppo porterà il proprio repertorio al liceo di Ostiglia, alle ore 11.

Ultima esibizione in piazza Ugo Dallò, a Castiglione delle Stiviere, alle ore 18, nella giornata di sabato.

Obrázek 4 Článek z *Gazzetta di Mantova*, duben 1985. (Kronika Čtyřlístku)

„Soubor byl postaven před obtížný úkol – ukázat obyvatelům provincie Mantova část kulturního dědictví našeho kraje, jak se vyskytovalo v písních a tancích lidu, a současně dokázat, že rozdíly ve společenském zřízení by neměly hrát roli při plnění společného cíle – upevnění míru a přátelství na celém světě..... Po stránce umělecké byla všechna vystoupení vysoce oceňována jak diváky, tak i představiteli měst a tiskem. První vystoupení v Mantově v krásném divadle Bibiena společně s mužským pěveckým sborem 'Tři jezer,' který v úvodu představení zazpíval

²⁷ Lenka Stránská (*1962) Od založení *Čtyřlístku* byla členkou taneční složky. Ve školním roce 1988/1989 začala vést dětský lidový soubor *Lístček* při ZUŠ v Novém Strašecí. O rok později se ve stejné škole stala učitelkou tanečního oboru, který tam založila. (Ústní zdroj: členové souboru *Čtyřlístek*, 15. 1. 2017)

bezvadně česky naší národní hymnu, bylo velmi úspěšné. Program našeho souboru byl často přerušován potleskem na otevřené scéně, po zazpívání italské písně se potlesk změnil v dlouho trvající ovace. Temperamentní Italové a Italky vyběhli na jeviště a tančili s našimi chlapci a děvčaty polku 'Škoda lásky.' Volání 'bravi, bravissimi' nebralo konce a setkávali jsme se s ním i při našich cestách na ulicích Mantovy v dalších dnech našeho pobytu. Soubor pak účinkoval pro žáky základní školy v San Mateo při příležitosti oslav 40. výročí porážky fašismu, pro studenty lycea (střední školy) v Ostiglii, další představení se uskutečnilo v moderní sportovní hale v Gazoldě a poslední dvě vystoupení pak na náměstích měst Sermide a Castiglione. I ta měla stejně velký úspěch."²⁸ (Chochola et al. 1986: 27-28)

Během léta se nacvičovalo nové pásmo *Chmelíčku, chmeli* z autorské dílny v čele s Janem Stránským. Toto pásmo soubor úspěšně uvedl na přehlídce nejlepších souborů z Čech v Příbrami. *Čtyřlístek* si podle rozhodnutí poroty vybojoval postup na *Národní přehlídku do Třince*, která se podle nového soutěžního řádu stala vrcholnou akcí, nahrazující dřívější *Československý festival v Košicích*.

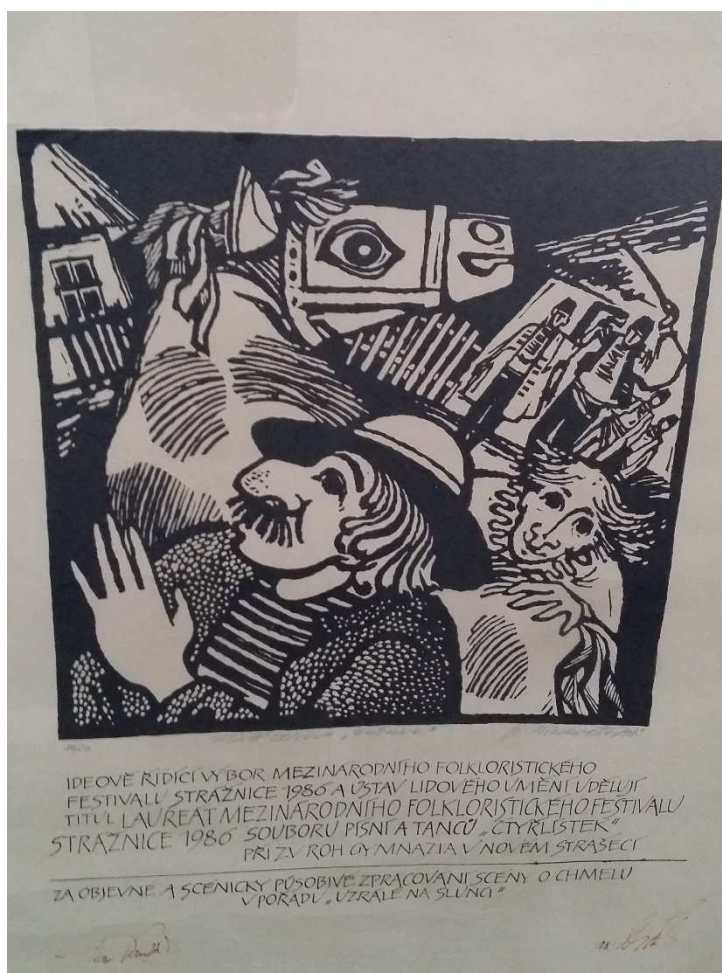
- 1, *kracle* – širší motyka, se kterou se ovšem nekopalo, používalo se ho k vytváření brázd na chmelové sazenice a k jejich zaorávání.
- 2, *průboje* – dřevěná menší tyč, na konci zašpičatělá a okovaná, užívalo se jí jak pomůcky k vytvoření díry na chmelovou sazenici
- 3, *tyč* – dřevěná cca 4 metry vysoké, po kterých se chmel pnul
- 4, *štok* – říkalo se tak tyči, která již byla porostlá šlahounem chmele
- 5, *žabky* – kratší srpy, nože, které sloužily k prořezávání vzrostlého chmele
- 6, *vytahovák* – dřevěná tyč ukončená želeným hákem, sloužila k jednoduššímu vytáhnutí štoku ze země
- 7, *věrtel* – objemová míra, pomocí které se určovalo množství natrhaných chmelových šišek, původně byl však věrtel koš, do kterého se chmelové šišky trhaly
- 8, *podvěrtel* – široký a nízký proutěný koš, do kterého se zachytávaly spadlé chmelové šišky, při jejich česání

Obrázek 5 Seznam zrekonstruovaných pracovních nástrojů užitých v pásmu *Chmelíčku, chmeli*. (Děkanová 2011: 42)

²⁸ CHOCHOLA, Bohumil et al. *Soubor písní a tanců Čtyřlístek Nové Strašecí: 30 let cimbálové muziky: 10 let souboru Čtyřlístek*. Rakovník: Odbor školství rady ONV, 1986.

Roku 1986 stály před souborem tři základní úkoly, k nimž se obracela veškerá pozornost a úsilí jednotlivých členů. Jednalo se o *Národní přehlídku v Třinci, MFF Strážnice 1986* a oslavy třiceti let trvání cimbálové muziky a deset let činnosti souboru *Čtyřlístek*.

Byla to právě účast na *Národní přehlídce folklorních souborů v Třinci* ve dnech 16. – 18. května 1986, která se stala nejvýznamnějším vystoupením v dosavadní historii souboru. Spolu se soubory *Chorea Bohemica* a *Úsměv z Horní Břízy* úspěšně reprezentoval *Čtyřlístek* český folklor na této vrcholné folklorní přehlídce se svým pásmem *Chmelíčku, chmeli*.

Obrázek 6 Udělený titul Laureáta MFF Strážnice 1986 (Soukromý archiv Čtyřlístku)

„Účastí souboru na MFF Strážnice 1986 ve dnech 27. – 29. června se uzavřela jedna kapitola historie Čtyřlístku. Soubor vystoupil v hlavním programu 'Uzrálé na slunci,' v přímém televizním přenosu 'Otvírajte sa, strážnické brány' a v tradičním

průvodu městem. Vystoupení ve Strážnici přineslo souboru nečekaný úspěch. Soubor byl oceněn za objevné a scénicky působivé zpracování scény o chmelu titulem 'Laureát mezinárodního folkloristického festivalu 1986.' Toto hodnocení je nejvyšším oceněním dosavadní práce souboru. Lepší dárek ke svému 10. výročí vzniku si soubor nemohl ani přát." (Chochola et al. 1986: 33)

Roku 1987 se soubor připravoval na květnový zájezd do Belgie. Následovala řada tradičních vystoupení jako *Mělnický vrkoč*²⁹ nebo *Třebízská pouť*.³⁰

V roce 1988 vzniklo nové pásmo *Berounce*. „*Toto velmi působivé pásmo mělo premiéru 18. června na Krajské přehlídce v Novém Strašecí. Po vítězství na této přehlídce soubor postoupil do Oblastní přehlídky do Příbrami, kde byl výborně hodnocen jak porotou, tak ostatními folkloristy.*“³¹

Čtyřlístek se rovněž zúčastnil přímého televizního přenosu v rámci *34. ročníku FF Východná*.³² V listopadu téhož roku proběhl první zájezd souboru do Dietzenbachu v NSR, po němž ze souboru odešel Jan Stránský a na jeho místo nastoupil Petr Vokoun.

Vrcholem roku 1989 bylo 1000. vystoupení muziky souboru, které bylo celé natáčeno Československým rozhlasem a také postupně ve třech částech vysíláno.³³

Vánoční vystoupení téhož roku v Novém Strašecí je korunováno premiérou *Rakovnické vánoční hry*, kterou upravil a režíroval herec kladenského divadla Jan Polívka.³⁴

²⁹ *Mělnický vrkoč* je folklorní festival založený roku 1978 folklorním souborem z Mělníka. Festival se konal každoročně až do roku 1982. Roku 1987 se soubor pokusil o obnovu festivalu, ale setkal se s nedostatkem finančních prostředků. Festival se podařilo znovu obnovit až v roce 1998. (*Mělnický vrkoč*) [online]. [cit. 10. 12. 2016] Dostupné z: www.vrkocfest.cz/

³⁰ *Třebízská pouť* vznikla roku 1975. Na historické návsi a v Národopisném muzeu se odehrávají pouťové atrakce a k vidění jsou tradiční zapomenutá řemesla a ukázka folkloru. (*Třebízská pouť. Třebíz*). [online]. [cit. 27. 11. 2016] Dostupné z: www.trebiz.cz/cz/kultura-a-sport/trebizska-pout

³¹ *O souboru Čtyřlístek. Historie souboru*. [online]. [cit. 11. 10. 2016]. Dostupné z: http://www.cyrlistekns.cz/hlavni/o_souboru.html

³² *Folklorní festival Východná* je nejstarší a největší slovenský festival s mezinárodní účastí. Jedná se o vrcholnou přehlídku tradiční lidové kultury a jejích folklorizovaných projevů. (*Folklórny festival Východná*). [online]. [cit. 14. 12. 2016]. Dostupné z: www.festivalvychodna.sk/

³³ Vysíláno v rámci pořadu 'Cesty za folklorem.' Natočeno v Restauraci Na Růžku v Pecínově. (Ústní zdroj: Bohumil Chochola, 6. 4. 2017)

³⁴ Jan Polívka (*1941) Herec, loutkoherec, v 70. letech 20. století vedoucí uměleckého provozu v kladenském divadle Jaroslava Průchy. (*Jan Polívka/autor/Britské listy*). [online]. [cit. 14. 12. 2016]. Dostupné z: blisty.cz/authors/1532-jan-polivka

Počátkem roku 1990 se soubor zaměřil na přípravu představení v kladenském divadle.

V následujícím roce 1991 čekal soubor velmi bohatý folklorní rok. Uměleckou vedoucí taneční složky se stala Magdaléna Pelcová.³⁵ Důležité bylo vystoupení na *Všeobecné československé výstavě* v Praze a zájezd do Dánska, kde byl soubor opět výborně oceněn kritikou i laickým publikem. Vánoční představení bylo rozšířeno o část s názvem *Tříkrálová obchůzka*.

V roce 1992 se soubor účastnil posledního federálního pořadu MFF Strážnice³⁶ s pásmem *Chmelíčku, chmeli*. V září se uskutečnily dva zájezdy do Polska (Jelenia Góra) a do Německa (Nauen). V listopadu soubor pořádal v Novém Strašecí pro Folklorní sdružení ČR školení lidových tanců.

Roku 1993 se uskutečnila premiéra tance *Půlmistr*, který na muziku Zdeňka Frolíka vytvořila Magdaléna Pelcová. V Královské síni hradu Křivoklát byla provedena *Rakovnická vánoční hra*.

Nejvýznamnější akcí roku 1994 byl 1. ročník Středočeského folklorního festivalu *Tuchlovická pouť*.³⁷ „Tato ojedinělá událost vznikla v hlavě Bohouše Chocholy, který se společně s Vládou Sochořem stal pilířem celé akce. Soustředili kromě souboru *Čtyřlístek* především bývalé členy tuchlovického divadelního souboru *KAPKA*, kteří velice obětavě vytvořili pracovní štáb, a byl založen základ pro nejvýznamnější folklorní tradici ve Středočeském kraji.“³⁸

Roku 1995 se druhý ročník Středočeského folklorního festivalu *Tuchlovická pouť* rozrostl na třídní folklorní maratón. Hned následující týden měl soubor velmi významné vystoupení v Praze na Žofíně u příležitosti 100. výročí *Národní výstavy*

³⁵ Magdaléna Pelcová (*1961) Pedagogicky působí na prvním stupni ZŠ J. A. Komenského v Novém Strašecí. Od roku 1976 až doposud je členkou souboru *Čtyřlístek*. Zpočátku jen tanečnice, od roku 1990 navíc vedoucí taneční složky. V poslední době vede taneční složku společně se Zuzanou Eržiakovou. (Ústní zdroj: Magdaléna Pelcová, 6. 3. 2017)

³⁶ *MFF Strážnice – Mezinárodní folklorní festival ve Strážnici* se poprvé uskutečnil v roce 1946. Představuje folklor nejen v jeho přirozené podobě, ale i v různých úpravách a stylizacích. Od roku 1957 na festivalu vystupují zahraniční soubory. Strážnický festival získal statut festivalu CIOFF (Mezinárodní rady organizátorů festivalů folkloru a lidového umění), čímž se zařadil mezi vybrané celosvětové folklorní festivaly a již dvakrát se stal festivalem Středoevropského sektoru CIOFF. Od roku 1983 je festivalovou porotou udělován čestný titul *Laureát MFF Strážnice a Cena MFF Strážnice* za nejvýraznější autorský přínos při přípravě a realizaci pořadů. (*Mezinárodní folklorní festival Strážnice*). [online]. [cit. 11. 10. 2016]. Dostupné z: festivalstraznice.cz/

³⁷ Více o folklorním festivalu *Tuchlovická pouť* v kapitole 5.

³⁸ *O souboru Čtyřlístek. Historie souboru*. [online]. [cit. 11. 10. 2016]. Dostupné z http://www.cytrlistekns.cz/hlavni/o_souboru.html

československé a další týden opět v Praze na Staroměstském náměstí v rámci *Rakovnického odpoledne*.

V roce 1996 soubor oslavil čtyřicet let cimbálovky a dvacet let od založení taneční složky.

Významnou událostí bylo natočení středočeského dílu archivního materiálu *Lidové tance z Čech* ve skanzenu v obci Třebíz.³⁹

Roku 1997 již přijelo na čtvrtý ročník Tuchlovické pouti devatenáct souborů z domova i ze zahraničí. *Čtyřlístek* se objevil na II. ročníku folklorního festivalu v Karlových Varech. Na listopadové soustředění v Jesenici přijel Jan Stránský a zkoušely se varianty tanců *mateník* a *furiant* pro chystané pásmo.

Rok 1998. „*Soustředění ve Strachovicích pod vedením Magdy Pelcové a Honzy Stránského bylo motivováno vytvořením nového pásma 'Výslužka,' kterému se v souborové mluvě říká 'Kuře.'* Pásmo mělo skutečnou premiéru 8. května na pátém ročníku Tuchlovické pouti a nutno říci, že úspěšnou. Toto pásmo mělo ještě reprízy při obnoveném Mělnickém vrkoči a při posvícení v Rakovníku.“⁴⁰

Následoval zájezd do Bruselu, kam byl soubor pozván jako reprezentant České republiky při příležitosti začlenění České republiky jako přizvaného člena Evropské Unie.

Rok 1999 přinesl změny v obsazení kapely a přípravy na zájezd do Holandska. „*Od 15. do 19. června je Čtyřlístek na mezinárodním festivalu v městečku Nederweert hostem holandského souboru Marvilde, který se zúčastnil 'Tuchlovického festivalu' v předchozím roce. Festivalu se kromě našeho a 'domácího' holandského souboru zúčastnily soubory z Itálie, Turecka, Peru a Srí Lanky. Náš soubor se předvedl v městech Weert, Roermond a Nederweert.*“⁴¹

Rok 2000. „*Autor strážnického programu Dr. Štika si objednal pásmo o pouti. Premiéru mělo pásmo 6. května v Tuchlovicích při hlavním pořadu v nádherném amfiteátru, kde bylo díky místnímu Obecnímu úřadu zastřešeno jeviště a upraven*

³⁹ Jedná se o videomateriál ke knize: LAUDOVÁ, Hannah. *Střední Čechy: popisy tanců ke stejnojmenné videokazetě. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1996. 128 s. Lidové tance z Čech, Moravy a Slezska; díl 4.*

⁴⁰ *O souboru Čtyřlístek. Historie souboru.* [online]. [cit. 11. 10. 2016]. Dostupné z http://www.ctyrlitekns.cz/hlavni/o_souboru.html

⁴¹ tamtéž

*celý areál, včetně zázemí. Festival proběhl při krásném počasí a výborný byl i nový večerní pořad Nokturno.*⁴²

Následoval opět zájezd do Itálie, kde *Čtyřlístek* vystupoval na jednom pódiu kromě dvou místních souborů ještě se souborem ze španělské Cordoby. Vystoupení se konala v městech Soliera, Modena, Pavullo a Riolunato.

Rok 2001. „*Na jaře se uskutečnilo tradiční soustředění ve Strachovicích na Kočkově mlýně pro přípravu na již 8. ročník Tuchlovické pouti a na zájezd do Německa. Osmý ročník Tuchlovické pouti poprvé ve své historii byl deštivý a studenější než obvykle. Žádný z 'venkovních' programů však nemusel být, (kromě večerního Nokturna), zrušen pro nepřízeň počasí. Velkým zážitkem bylo sobotní skvělé vystoupení brněnského vojenského souboru Ondráš, které díky střeše nad jevištěm proběhlo celé za přítomnosti asi 200 lidí stojících pod deštníky. Festival se stal naší opravdu velkou chloubou.*“⁴³ V květnu proběhl krátký zájezd do německého Dietzenbachu, v červnu pak další účast na MFF Strážnice a v září vystoupení na Rakovnickém posvícení.

Rok 2002 začal krojovaným plesem ve Žďáru nad Sázavou. V dubnu proběhlo tradiční soustředění ve Strachovicích, kde vzniklo nové pásmo *Hospoda*, z autorské dílny Zuzany Eržiakové⁴⁴ a Terezy Mlynaříkové.⁴⁵ Pásmo mělo premiéru v květnu na Tuchlovické pouti.

„Krásným dárkem se pro nás stal zájezd na přelomu července a srpna, kdy jsme reprezentovali ČR na C. I. O. F. F.⁴⁶ festivalu v Polsku. Překrásné prostředí, úžasná

⁴² O souboru *Čtyřlístek. Historie souboru*. [online]. [cit. 11. 10. 2016]. Dostupné z http://www.ctyrlistekns.cz/hlavni/o_souboru.html

⁴³ tamtéž

⁴⁴ Zuzana Eržiaková (*1983), rozená Stránská. Absolventka Gymnázia v Novém Strašecí a Pedagogické fakulty v Plzni, obor hudební výchova a němčina pro střední školy, a dálkového studia konzervatoře P. Schneidera TPC. Absolventka oboru klavíru na konzervatoři v Pardubicích. Současná vedoucí taneční složky souboru *Čtyřlístek* a vedoucí kapelky souboru *Lístček*. (Ústní zdroj: Bohumil Chochola, 22. 1. 2017)

⁴⁵ Tereza Mlynaříková (*1980), rozená Mikovcová. Vystudovala Střední pedagogickou školu v Berouně, obor Pedagogické lyceum se specializací na hudební výchovu, dále Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, obor hudební výchova a sbormistrovství a dále Metodické centrum při Janáčkově akademii múzických umění v Brně, obor metodika hry na klavír. V souboru *Čtyřlístek* se stará o úpravy písní, aktivně tančí a zpívá. (Ústní zdroj: Bohumil Chochola, 22. 1. 2017)

⁴⁶ C. I. O. F. F., v originále *International Council of Organizations of Folklore Festivals* – Mezinárodní rada organizátorů folklorních festivalů a lidového umění. Jedná se o neprofesionální mezinárodní nevládní kulturní organizaci ve smyslu definice (*Organizace spojených národů pro vzdělání, vědu a kulturu. UNESCO*). [online]. [cit. 28. 12. 2016]. Dostupné z: www.cioff.cz/

atmosféra, nečekané zážitky, (nejsmutnějším byla návštěva Osvětimi), a snad i náš úspěch přispěly k tomu, že tento zájezd byl hodnocen zatím jako nejlepší.“⁴⁷

V roce 2003 proběhla v rámci festivalu *Tuchlovická pouť* v kladenském divadle pásma *Posvícení* a *Rakovnické pásmo* natočené i Českou televizí.⁴⁸

Obrázek 7 (zleva) Bohumil Chochola, Magdaléna Pelcová a Vojtěch Vaněk. Píseň *Jaké je to kořeníčko*, pásmo Berounce. *Tuchlovická pouť*, 2004. (Soukromý archiv Čtyřlístku)

Roku 2004 *Čtyřlístek* po letech znovu vystoupil na festivalu v Rožnově pod Radhoštěm.

„Gymnázium oslavuje 50 let, máme tu čest zahrát a zatancovat ve Smetanově síni v Obecním domě a zájezd do Slovinska se pro nás stává další skutečnou zahraniční lahůdkou. Ve Slovinsku navazujeme skutečně pěkné přátelství s tamním souborem z městečka Bovec.“⁴⁹

Následující rok členové souboru nazvali rokem 'vánočním,' protože byl ve znamení pásma *Kouzlo čtyř svíček*. To bylo hráno takřka celoročně při nejrůznějších příležitostech.

⁴⁷ *O souboru Čtyřlístek. Historie souboru.* [online]. [cit. 11. 10. 2016]. Dostupné z: http://www.ctyrlitekns.cz/hlavni/o_souboru.html

⁴⁸ Ústní zdroj: Bohumil Chochola, 6. 4. 2017. Bližší informace nebyly zjištěny.

⁴⁹ *O souboru Čtyřlístek. Historie souboru.* [online]. [cit. 12. 10. 2016]. Dostupné z: http://www.ctyrlitekns.cz/hlavni/o_souboru.html

Roku 2006 soubor oslavil třicáté výročí svého vzniku a zúčastnil se zájezdu do Izraele. Jednalo se o účast na dvanáctidenním Světovém folklorním festivalu pod patronací C. I. O. F. F. Na různých místech Izraele účinkovalo asi třicet těles z různých kontinentů a z folklorních velmocí jako jsou například Brazílie, Mexiko, Rusko, Slovensko nebo Itálie. I v tak tvrdé konkurenci byl soubor *Čtyřlístek* vyhodnocen jako nejlepší.

V roce 2007 navštívil *Čtyřlístek* Liptovskou Tepličku na Slovensku, kde vystoupil na tamějších folklorních slavnostech.⁵⁰ Vzniklo nové pásmo *O svatém Jánú*. Téhož roku odešel do muzikantského nebe Vladimír Novotný.

Následujícího roku absolvoval soubor zájezd do Maďarska a před Vánoci uvedl nové vánoční pásmo s názvem *Koleda* v choreografii Magdalény Pelcové a Zuzany Eržiakové a hudební úpravě Terezy Mlynaříkové.

Roku 2009 se uskutečnila premiéra nového pásma *Lešťovinky*. Název pásma souvisel s přezdívkou Vladimíra Novotného „Lešťa“ a zazněly v něm poslední písně, které pro *Čtyřlístek* připravil. Choreografii vytvořila Magdaléna Pelcová. Na závěr prázdnin soubor již tradičně vystoupil na *Pražském Jarmarku*.⁵¹ V září pak soubor odjel na krátký zájezd do Rumunska. Na konci listopadu *Čtyřlístek* uvedl svoji *Rakovnickou vánoční hru* v Praze před budovou Národního divadla.

V roce 2010 vystoupil na *XII. Národním krojovém plese Folklorního sdružení ČR*. V dubnu účinkoval u příležitosti oslav 55. výročí založení novostrašeckého Gymnázia J. A. Komenského.

Zajímavý zájezd absolvovala *Cimbálová muzika Vladimíra Novotného*⁵² následujícího roku, kdy odjela do Uzbekistánu a Tádžikistánu a setkala se s velkými ohlasy. Reportáže z koncertů opakovaně přenášela uzbecká televize a fotografie souboru se objevily v jednom z hlavních deníků. Téhož roku *Čtyřlístek* oslavil 55 let od založení cimbálovky a 35 let od založení souboru.

⁵⁰ *Folklórne slávnosti Pod Kráľovou hoľou* v Liptovské Tepličce byly založeny roku 1995. Jedná se o dvoudenní slavnosti zaměřené především na tradice a folklor regionů Liptov, Spiš a Horehroní. (*Folklórne slávnosti Pod Kráľovou hoľou*). [online]. [cit. 11. 10. 2016]. Dostupné z: slovakia.travel/folklorne-slavnosti-pod-kralovou-holou

⁵¹ *Pražský Jarmark* je mezinárodní folklorní festival s účastí dospělých i dětských folklorních souborů, pořádaný Folklorním sdružením ČR. Festivalu se účastní soubory z Evropy, Asie, Střední a Jižní Ameriky. První ročník byl uspořádán v roce 2004. (*Pražský jarmark/Praha/Festivaly/Folklor ČR*). [online]. [cit. 21. 11. 2016]. Dostupné z: www.folklorcr.cz/prazsky-jarmark

⁵² *Cimbálová muzika Vladimíra Novotného* je současný název *cimbálové muziky*, kterou Novotný roku 1956 založil. (Vladimír Novotný/hudebník) [online]. [cit. 21. 11. 2016]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/>

Rok 2012 byl opět ve znamení řady menších i větších vystoupení tuzemských, jako například: *Národní krojovaný ples*,⁵³ vystoupení v Lánech u příležitosti narození T. G. Masaryka, *Tuchlovická pouť*, *Otevírání pramenů v Luhačovicích*,⁵⁴ *1. Západoslovanský folklorní festival v Kladně*,⁵⁵ *Dočesná v Kolečovicích*, *Třebovický koláč v Ostravě*⁵⁶ nebo *MFF v Písku*.⁵⁷ Vánoce byly ve znamení nového pásma *Desatero* v choreografii Magdalény Pelcové a Zuzany Eržiakové a hudební úpravě Terezy Mlynaříkové.

Obrázek 8 Soubor Čtyřlístek na festivalu *Tuchlovická pouť*, 2013. Pásmo *Pivo*, ženy, zpěv. (Soukromý archiv Čtyřlístku)

⁵³ *Celostátní krojový ples Folklorního sdružení ČR* se koná střídavě v ročních či dvouletých intervalech. Každý ročník je věnován jiné folklorní oblasti. 14. ročník v únoru roku 2012 byl věnován folkloru a lidové kultuře středních Čech a Prahy. (*Národní krojový ples FoS ČR*). [online]. [cit. 22. 11. 2016]. Dostupné z: www.folklorcr.cz/krojovyples

⁵⁴ *Otevírání léčivých pramenů* se v luhačovicích lázních ujalo v návaznosti na svátky letnic. V současné době se koná pravidelně ve druhém květnovém týdnu. Myšlenku otevírání pramenů prosadila koncem osmdesátých let 20. století Věra Haluzová s folklorním souborem Malé Zálesí. Ta sestavila folklorně-dramatické pásmo, které se každoročně v nezměněné podobě opakovalo a probíhalo formou průvodu od pramene k prameni. (*Historie otevírání pramenů/Luhačovice*). [online]. [cit. 21. 11. 2016]. Dostupné z: www.luhacovice.cz/4731-historie-otevirani-pramenu

⁵⁵ *1. Západoslovanský folklorní festival* se konal roku 2012 v Kladně. Slavností se účastní tanečníci v krojích, zpěváci a hudebníci z domácích i zahraničních souborů. (*Západoslovanský folklorní festival/Středočeský kraj/Festivity*) [online]. [cit. 21. 11. 2016]. Dostupné z: www.folklorisdruzeni.cz > Festivity > Středočeský kraj

⁵⁶ Od roku 2003 se v Ostravě – Třebovicích konají podzimní slavnosti *Třebovický koláč*, které publiku nabízejí hudební i taneční program. (*Třebovický koláč*) [online]. [cit. 21. 11. 2016]. Dostupné z: www.trebovickykolac.com/

⁵⁷ *Mezinárodní folklorní festival v Písku* se koná každoročně ve druhé polovině srpna od roku 1994. Na festivalu obvykle vystupuje okolo šesti zahraničních souborů a domácí soubory z Čech a Moravy. (*Festival Písek/Písečan*) [online]. [cit. 27. 11. 2016]. Dostupné z: www.pisecan.cz/mff

V srpnu 2013 navštívil soubor *Čtyřlístek Srbsko*, poté co v květnu téhož roku hostil srbský soubor z Pečinci na *Tuchlovické pouti*.

Následujícího roku 2014 *Čtyřlístek* odjel na zájezd do slovenské Nitry a vystoupil v rámci *Tvůrčí taneční dílny v Jihlavě*.⁵⁸ Důležitou událostí pro soubor bylo životní jubileum Bohumila Chocholy.

Roku 2015 se soubor zúčastnil *XXIV. Folklorního festivalu v Pardubicích a Hradci Králové*⁵⁹ a opět po letech odjel účinkovat na Slovensko do Liptovské Tepličky. V září pak vystoupil v polských Willamowicích a následně oslavil 60. výročí založení novostražického gymnázia.

V březnu 2016 se soubor představil na *Jabloneckých velikonočních slavnostech*⁶⁰ a na přelomu dubna a května pak v německém Weldenu. Několik dní po návratu se uskutečnil 23. ročník festivalu *Tuchlovická pout'*. V první polovině června odcestovala *česká muzika Čtyřlístku* na vystoupení do Číny, kde sklídila obrovský úspěch. Na konci června se soubor po několika letech zúčastnil *MFF Strážnice* a na podzim se úspěšně představil v rámci další *Tvůrčí taneční dílny v Jihlavě*.

Výkon *Čtyřlístku* v rámci *Tvůrčí taneční dílny v Jihlavě* ústně zhodnotila Dorota Gremlicová:⁶¹ „*Vaši choreografii jsem zařadila s několika dalšími do skupiny souborů a jejich choreografií, ve kterých je patrné, že jste dobře vybaveni jako tanečníci. Je tam zdatné tancování, jak po stránce technické, tak po stránce zvládnutí choreografického konceptu. S tím nemáte problém, jste opravdu tanečníci. Co se týká přímo vaší choreografie, líbí se mi forma, která tam je, funkční uplatnění jakéhosi motivu řetězu, který se stále vrací, ať už ve větším*

⁵⁸ *Tvůrčí taneční dílna v Jihlavě* je celostátní přehlídka choreografií folklorních souborů. Roku 2016 se konal 8. ročník a soubor *Čtyřlístek* uvedl své pásmo *Nejsem přítel smutností. (Tvůrčí taneční dílna 2016. Programová brožura, soukromý archiv Čtyřlístku)*

⁵⁹ *Folklorní festival Pardubice – Hradec Králové* se koná od roku 1992. Do programu jsou zařazeny dílny, možnost porovnávání různých přístupů folklorní tematiky i volné muzicírování. (*Folklorní festival Pardubice – Hradec Králové/Program*) [online]. [cit. 28. 11. 2016]. Dostupné z: www.folklorfestival.cz/

⁶⁰ *Jablonecké velikonoční slavnosti* se konají pravidelně na Škaredou středu, Zelený čtvrtek a Velký pátek v Jablonci nad Nisou. (*Eurocentrum – Velikonoční slavnosti*) [online]. [cit. 28. 11. 2016]. Dostupné z: www.eurocentrumjablonec.cz

⁶¹ Dorota Gremlicová (1966) Choreoložka, pedagožka a taneční kritička. Od roku 1992 až dosud působí jako pedagožka katedry tance na Akademii múzických umění v Praze. Od roku 1997 docentkou v oboru taneční věda. Vyučující řady předmětů a vedoucí disertačních prací. Vedoucí Ústavu taneční vědy HAMU, členka oborové rady doktorského studia v oboru Taneční umění, členka ediční komise HAMU. Je činná v oblasti vědecké a výzkumné. Autorka řady studií a knižních publikací. [online]. [cit. 28. 11. 2016]. Dostupné z: <https://www.hamu.cz/katedry/katedra-tance/katedra/pracovnici/gremlicova-dorota>

počtu tanečníků nebo jenom v počtu dvou, tří. To mi připadalo jako jednotící pohybový motiv, kterému jsem rozuměla, jeho použití a smyslu v rámci té formy. Je to takový had, který propojuje písně, které se tam odehrávají. Je tam zajímavé i to, jakým způsobem se hraje s formacemi. Prostorové řešení formací je pro mě něco, co dává logiku té struktuře. Rovněž uplatnění herních motivů je zajímavé. A ještě je tam také jedna kvalita, která není u všech souborů jasná a to je dynamické rozlišení pohybu: škála od piana po forte, zrychlení, zpomalení, větší plastičnost toho pohybu. Nejste pořád v jedné rovině, v jedné kvalitě, v jedné dynamice, v čemž spatřuji zvládnutí základního choreografického řemesla."⁶² (Gremlicová)

Závěr roku 2016 byl ve znamení tradičních 'Vánoc se Čtyřlístkem.' „Ty se nesly v duchu oslav 40. výročí vzniku souboru a 60. výročí nepřetržité činnosti cimbálové muziky. Všechny akce – hlavní pořad 'Nad kronikami' s premiérou pásma 'Betlém,' výstava, setkání u štědrovečerního stromu i výroční beseda u cimbálu – měly veliký divácký ohlas.“⁶³

Obrázek 9 Soubor Čtyřlístek na festivalu Tuchlovická pouť, 2009. (Soukromý archiv Čtyřlístku)

⁶² Zdroj: audionahrávka z Tvůrčí taneční dílny v Jihlavě 2016. (Soukromý archiv Čtyřlístku)

⁶³ Ústní zdroj. Bohumil Chochola, 15. 3. 2017.

1. 2 Repertoár souboru Čtyřlístek

Tabulka 1 uvádí seznam pásem, jejich premiéry, dobu trvání, autora choreografie a hudební úpravy. (Soukromý archiv Čtyřlístku. Ústní zdroj: členové souboru, únor 2017)

<i>Název</i>	<i>Premiéra</i>	<i>Doba trvání</i>	<i>Choreograf</i>	<i>Hudební úprava</i>
České pásmo	29.4.1977	12 minut	Choreografie – nikdo, nácvik J. Stránský	V. Novotný
Rakovnické pásmo	5.5.1978	26 minut	J. Stránský	V. Novotný
Sekáči (4 páry)	9.11.1978	6 minut	J. Stránský	V. Novotný
České tance	21.2.1979	6 minut	J. Stránský	V. Novotný
Taneční hry	26.4.1979	12 minut	J. Stránský	V. Novotný
Hulán (1 pár)	26.4.1979	8 minut	J. Stránský	V. Novotný
Dupák	13.5.1981	8 minut	J. Stránský	V. Novotný
Posvícení	13.6.1981	10 minut	J. Stránský	V. Novotný
Jináč není v posvícení	22.5.1982	28 minut	J. Stránský	V. Novotný
Myslivecká	3.12.1983	20 minut	J. Stránský	V. Novotný
České tance (Mrákotínská, Chodské kolo)	1.5.1984	10 minut	J. Stránský	V. Novotný
Chmelíčku, chmeli ...	5.10.1985	32 minut	J. Stránský	V. Novotný Z. Frolík V. Špáňa
Berounce	18.6.1988	30 minut	J. Stránský	V. Novotný Z. Frolík
Rakovnická vánoční hra	10.10.1989	28 minut	J. Polívka	V. Novotný
Co ty holka vlastně chceš?	5.5.1995	12 minut	M. Pelcová	V. Novotný Z. Frolík
Výslužka	8.5.1998	22 minut	J. Stránský M. Pelcová	V. Novotný
Pouť	6.5.2000	12 minut	M. Pelcová	V. Novotný

Hospoda aneb Pivo sem, pivo tam	3.5.2002	12 minut	Z. Stránská	V. Novotný Z. Frolík
„Já jsem ...“	1.5.2003	12 minut	M. Pelcová	V. Novotný
Kouzlo čtyř svíček	19.12.2004	40 minut	Z. Stránská	T. Mlynaříková
O svatém Jánů	4.5.2007	18 minut	Z. Stránská	T. Mlynaříková Z. Stránská
Koleda (Přišli jsme k vám na koledu)	20.12.2008	12 minut	M. Pelcová, Z. Stránská	T. Mlynaříková
Leštovinky	8.5.2009	15 minut	M. Pelcová	V. Novotný Z. Frolík
Pastýři (Narodil se nám)	18.12.2010	12 minut	Z. Stránská	T. Mlynaříková
Desatero	22.12.2012	18 minut	M. Pelcová, Z. Stránská	T. Mlynaříková
Pivo, ženy, zpěv	21.12.2013	12 minut	Z. Stránská	T. Mlynaříková
Nejsem přítel smutností	9.5.2016	14 minut	M. Pelcová, Z. Stránská	T. Mlynaříková
Betlém	17.12.2016	24 minut	Z. Stránská	T. Mlynaříková

Obrázek 10 Logo souboru Čtyřlístek
(Soukromý archiv Čtyřlístku)

1. 2. 1 Stručná charakteristika pásem

Tabulka 2 uvádí stručnou charakteristiku pásem a výběr písní.
(Soukromý archiv Čtyřlístku. Ústní zdroj: členové souboru, únor 2017)

<i>Název</i>	<i>Charakteristika pásma</i>	<i>Použité písně</i>
České pásmo	Pásmo českých tanců. Pravidelně po jedné sloce zpěvu následuje tanec v kruhu (základní řada kolových tanců)	<i>Už ho vedou Martina; Pročpak bych já se ženy bál; Tři noci nespala; Jedou cibuláři; Husar; Na Bílý Hoře; Měla babka; Talián; Ještě mě nemáš; Hulán</i>
Rakovnické pásmo	Pásmo tanců, zpěvů, říkadel a rozpočítadel, vycházející z regionální sbírky Adolfa Cmírala. Úkolem pásma bylo oživit rakovnický folklor.	<i>Jsem, jsem z Rakovníka; Když jsem šel od lesa stezkou; K Ouněticům dlouhá cesta; Kudy, kudy, kudy cestička; Roztocká hospoda; Všichni svatí tancovali; Náš pes zlámal vocas; Dávali mě za mou plantu; Rozzlobil se švec; Vždycky ´s mi měsíčku svítíval; Petrovický zámek; Nic mě tak nermoutí; Už je toho masopustu namále; Rozpočítadlo; Já mám nový pantalóny;</i>

		<i>Já jsem si vyvolil za ochranku</i>
Sekáči	Čtyřpárová taneční stylizace motivu senoseče	<i>Zelená se kopec trávy; Travička zelená; Zdali nám panenky povíte</i>
České tance (Únor)	Choreografické rozvedení tří českých tanců z Českého pásma (členové souboru znají tyto tance pod názvem <i>Únor</i> , který vznikl na základě toho, že premiéra byla tančena na Krajských oslavách Vítězného února)	<i>Už ho vedou Martina; Měla babka; Hulán</i>
Taneční hry	Ukázka několika rozverných tanečních her mladé chasy. 1. „Doudlebská“ tvoří osu tohoto pásma a patří mezi hry měnivé (hry, při nichž dojde k prostřídání partnerů v tanečním páru), 2. „Toulavý klobouk“ je hrou soutěžní – vyřazovací, či hrou, která nám vtipnou formou určí sólový pár nebo jednotlivce. Hra „Je trefa“ je chlapecká taneční hra, která nejen pobaví, ale umožní poměření sil, hbitosti a vtipu tří chlapců, kteří ji hrají.	<i>Táto můj, mámo má (Doudlebská polka); Pročpak bych já se ženy bál; Tři noci nespala; Jedou, jedou cibuláři; Toulavý klobouk; Je trefa, není trefa</i>
Hulán	Milostný tanec chlapce a dívky vycházející z vojenského motivu (1 pár)	<i>Dlouho jsem se nevdala; Hulán pod oknem stojí; Měla jsem milého hulána</i>
Dupák	Choreografické rozvedení figurálního českého tance	<i>Nevdávej se, má panenka</i>
Posvícení	Zpracování několika tanců a písní s touto tematikou. V první části tanec <i>Dupák</i> .	<i>Jináč není v posvícení; Vo posvícení všude to voní; To je zlatý posvícení; Na svatýho Matěje; Čtyři krávy, málo trávy; Hrály dudy u Pobudy;</i>

		<i>Nevdávej se, má panenko; Vyletěl holoubek; Pivo, pivo, kdo tě bude pít; Ty zvíkovské zahrady; Hajha husy</i>
Jináč není v posvícení	Pásmo zpracovávající téma staročeského posvícení středních Čech	Viz „Posvícení“
Myslivecká	Taneční hra	<i>Náchodský zámeček; Proč se ti hájové; Hory, doly, Marjánko; Osum je kuželek; Ještě já se podívám; Kdyby byl Bavorov</i>
Chmelíčku, chmeli	Folklorní scénická stylizace pracovního roku chmelařů na Rakovnicku.	<i>Kováři; Čtyři koně; Sedlák; Orání; Pod horou háječek; Chmelíčku, chmeli; Na našem mlatě; Pověz ty mně hvězdičko; Alou, alou; Polská.</i>
Berounce	Folklorní scénická stylizace obrázků ze života kolem Berounky. V pásmu vystupují mlynáři, dřevaři, plavci, pradleny	<i>Nevím, nevím, kudy cesta; Utonulá milá; Jsou, jsou na potoce ráčata; Až já odtud půjdu; Rozmarýn; Ostružinka; Proč vy sem k nám hoši jdete; Šla panenka do hájíčka; Přes les, přes háj; Ta zdejší hospoda</i>
Rakovnická vánoční hra	Scénické zpracování biblického příběhu o zrození Krista propojené vánočními zpěvy a tanci	<i>Zelená se louka; Narodil se Kristus Pán; Dej Bůh štěstí; Já, malý, přicházím koledovat</i>

Co ty holka vlastně chceš?	Choreografické zpracování řemeslnických tanců. Dívce se nabízejí různí mužští.	<i>My řezníci, řemesníci; Pane půlmistr; V táboře ve dvoře chcíp tam panskej vůl</i>
Výslužka	Píseň <i>Když jsem já sloužil</i> propojená charakteristickými tanci	<i>Když jsem já sloužil; Šelma hajnej; Čí je děvče; Husar</i>
Pouť	Zpracování tanců a písní s touto tematikou. Pásmo vzniklo pro MFF Strážnice	Bližší informace o tomto tanečním pásmu nebylo možné dohledat
Hospoda aneb Pivo sem, pivo tam!	Pivo jako zdroj mnohých sporů i usmíření v písni i tanci. Obraz večera v hospodě, kde dojde k potyčce místních a přespolních chlapců s dobrým koncem.	<i>Bude žízeň, bude; Vzpomeň si, šenkýři na nás; Pij, synečku, pomaličku; Všechny panny zakázaly; Když jsem šel z Chroustova; Dejte sobě; Hrajte mně, muziky; Hezká je, hodná je</i>
Já jsem...	Procházka Středními Čechami	<i>Já jsem z Kutné Hory; Tkadlec od Nymburka; Okolo Kolína; Poslali mě do Berouna</i>
Kouzlo čtyř svíček	Scénické zpracování adventních zvyků propojené povídáním babičky, dědečka a dětí, to vše prokládané tanci: zpěv legendy o svaté Barboře, tanec čertů, o svatém Mikuláši, tanec „Barborek“, tanec „Lucinek“ (dívčí tanec), dva společné párové tance, vsuvky dětí, které tančí nebo si hrají na babu. Jedná se o zmapování průběhu celého Adventu až po Štědrý den s doprovodem mluveného slova.	<i>Při Vánoci dlouhé noci; Legenda o sv. Barboře; Přišel nám den veselý; Na Vánoce dlouhý noce; Děťátko se narodilo; V půlnoční hodinu; Co to znamená; Krásná Panna</i>

O svatém Jánů	Většinou je toto téma zobrazováno jako čarovná noc. Zde je však zachycen celý den – od poledne až po půlnoc a vše začíná legendou o Marii a Alžbětě. V pásmu vystupují i děti. Objeví se i scéna stavění ohně a jeho přeskokování.	<i>Maria a Alžběta; Vítáme tě, svatý Jáne; Pletla v kytku; Děvče a huláni; Červený, bílý; Každej se mě ptá; Petrovický zámek</i>
Koleda	Pásmo o kolednících aneb kdo všechno ponese dary Ježíškovi.	<i>Přišli jsme k vám; Je-li pak to pravda; Koleda nám nastala; Nastala koleda, pantáto náš; Bodejž se zbrunčila bába; Pojďte chlapani k nám; Přišla jsem k vám na koledu; Za Novým Strašecím</i>
Lešťovinky	V pásmu jsou užity poslední upravené písně od Vladimíra Novotného.	<i>Já do lesa nepojedu; Neviděli jste tu mé panenky; Jede, jede hořovský pan hrabě</i>
Desatero	Tematické vyjádření Božích přikázání tancem, hudbou a zpěvem. (Chybí sedmé přikázání: Nepokradeš). Myšlenka pásma: "Desatero, aneb hádala se duše s tělem. Tělo je zlé, ale duše by chtěla dobro."	<i>Na Zeleném doubku; Milín; Když tě vidím, má panenka; Rodičové chtějí; Otče, otče, otče náš; Spor duše s tělem; Benešov</i>
Nejsem přítel smutností	Pásmo založené na lidové hře, kdy na základě písně <i>Nejsem přítel smutností</i> , jeden předvádí a ostatní po něm opakuji.	<i>Nejsem přítel smutností; Holka modrooká; Jaké to vorání; Nestůjíte, mládenci, pod okny; Já mám rád tu kudrnatou Káču</i>

Betlém	Pásmo bez mluveného slova. Na začátku a na závěr živý Betlém. Poté se odehrává celý příběh narození Ježíška. Sled tanců: zvěstování - tanec Marie a anděla, tanec Marie a Josefa, tanec andělů zvěstujících narození Páně, zpěv pastýře a andělů – pastýř se diví nad září hvězd, andělé mu oznamují narození Krista a vybízí ho k cestě do Betléma, společný tanec lidu, tanec pastýřů – pastýř, kterému zvěstovali andělé, předává zprávu o narození dále a společně se rozhodnou, že půjdou do Betléma, tanec tří králů – přichází do Betléma a kladní se Ježíškovi, tanec lidu – přichází do Betléma, klaní se a zpívá Ježíškovi.	<i>Gloria radostná novina; Panna houpá; Stála Panenka Maria; Aj, co to nového; Bratři, já jsem slyšel; Co sa stalo, přihodilo; Narodil se nám Spasitel; Radostnou novinu; Hajej, nynej, Ježíšku</i>
Pivo, ženy, zpěv	Pásmo, kde se škádlí chlapci s dívkami. Krátké, čistě taneční pásmo složené ze čtyř tanců	<i>Kdyby nebylo pana starýho; Sedí milá pod stolečkem; A já vždycky pláču; Proto jsem tě nechtěl</i>
Narodil se nám	Pásmo navazující na <i>Kouzlo čtyř svíček</i> , ve kterém se prostý lid dozvídá o narození Ježíška. Radostnou novinu si předávají dál a přemýšlejí, čím by Ježíška podarovali	<i>Gloria; Přišla k nám radostná novina; Kdybych já měl hodně peněz; Vzhůru jen zhluboka; Ej, pastýřové, vstávejte; Kubo – hm; Copak se tě nedobudím</i>

1. 3 Osobnosti souboru

Vedoucím souboru Čtyřlístek je od roku 1976 *RNDr. Bohumil Chochola*. Současnými vedoucími taneční složky jsou *Magdaléna Pelcová* a *Zuzana Eržiaková*.

Umělečtí vedoucí taneční složky

Jan Stránský	1976 – 1979
Stanislav Machota	1979 – 1980
Petr Vokoun	1980 – 1980
Jan Stránský	1980 – 1988
Petr Vokoun	1988 – 1990
Magda Pelcová	1990 – dosud
Zuzana Stránská	2002 - dosud

Organizační vedení taneční složky

František Kužel	1976 – 1978
František Bušek	1978 – 1981
Vladimír Drvota	1981 – 1986
Zdeněk Beneš	1986 – 1995
Jan Bechyně	1995 – 2001
Jakub Redl	2002 – 2004
Petr Sochůrek	2005 - 2008
Zuzana Švejcarová	2009 - dosud

Vedoucí hudební složky

a) cimbálovka

Vladimír Novotný	1956 – 1989
František Bušek	1989 – 2000
David Bušek	2001 – dosud

b) česká muzika

Vladimír Novotný	1976 – 1990
Zdeněk Frolík	1990 – 2000
Tomáš Vávra	2000 – dosud

Organizační vedení hudební složky

Vojtěch Vaněk	1981 – 1989
Vladimír Novotný	1989 – 2007
Pavel Neumann	2004 – dosud

Kroje a inventář

Bohuše Veselá	1976 – 1981
Jan Stránský	1981 – 1988
Vladimír Sochor	1988 – 1995
Olga Duchoňová	1995 – 2003
Michaela Iblová (Müllerová)	2003 – 2005
Zuzana Švejcarová	2005 – dosud

Další členové vedení

Eva Kounovská (Cafourková)	1979 – 1981
Petr Vokoun	1979
Věra Cardová (Svobodová)	1980
Vladimír Drvota	1980 – 1981
Václav Špáňa	1982 – 1986
Petr Vokoun	1983 – 1990
Stanislav Machota	1986 - 1992
Vladimír Sochor	1986 - 1995
Tereza Mlynaříková	2004 - dosud

Vedoucí pěvecké složky (korepetice)

Miloslava Müllerová	1976 – 1981
Marie Kádnerová	1991 – 2004
Pavla Tondrová	2006 – dosud

Vedoucí dívčí cimbálovky

Tereza Mlynaříková	2001 - dosud
--------------------	--------------

Vedoucí přípravky

Marie Hříbalová	1977 – 1978
Petr Vokoun	1982 – 1985
Vladimír Drvota	1985 – 1986
Lenka Stránská	1985 – 1986

Obrázek 11 Soubor *Čtyřlístek* na festivalu *Třebovický koláč* v Ostravě, 2012.
(Soukromý archiv Čtyřlístku)

2. Badatelská činnost jako příprava před založením souboru

„A vy byste dopustili a dali písní zahynout? Či chcete, aby pocuchána, oškubána hníla a skomírala v kouři putyk, lámána ohavností šlágrů? Zabraňte, aby se plivalo do této skvostnice tradice a lidu, vysvobodte ji z klíček zpěvníků a nedejte, aby jejím posledním útočištěm byla toliko paměť stařenek. Vraťte ji lidu, který na ni zapomíná. Kroje v kufrech a písně v archivech, to není dobré vysvědčení pro národ. Dejme se dohromady a všude, kde to jen půjde, pomáhejme jí z bláta a zapomenutí k bývalé slávě. Nechť zmládne zase a čistá vstoupí do kraje, do úst i srdcí lidu, nechť vzlétá z popela pokolení jako pták ohnivák ta nesmrtelná pobočnice naší slávy i našich žalů. Slyšte, jak prolíná vším, co vám draho, ať zpívá v koruně lipové nechočená, nádherná, v té zemi milované, v té zemi milované.“⁶⁴
(František Halas)

Bohumil Chochola společně s Vladimírem Novotným sbírali počátkem sedmdesátých let písně z Rakovnicka v knihovnách, muzeích i mezi pamětníky. Zeptal jsem se pana doktora Chocholy, jakým způsobem tato badatelská činnost probíhala a jak dlouho se jí věnovali. *„Po dvaceti letech existence cimbálové muziky, kdy jsme hráli převážně Moravu, Valašsko, Slovácko a samozřejmě občas i Slovensko, jsme si vytvořili už relativně dobrou pozici a jméno. Vypadalo to, že všichni už zůstaneme cimbálovce věrni. Tak jsme si říkali, že budeme pokračovat i nadále v Moravě, dokonce jsme natáčeli i s Československým rozhlasem písničky z Moravského Slovácka, což byla pro nás pocta. Tak jsme tedy byli připraveni pokračovat na Moravě, protože k té ta láska zůstává navěky, ale každopádně jsme si říkali, že máme dluh vůči místnímu folkloru. A tak jsme začali s Láďou Novotným, především tedy s ním, ale občas nám pomohl i někdo jiný, abych jim nekřivdil, sbírat materiál.*

S Vladimírem Novotným jsme se dohodli, že půjdeme nejprve za panem docentem Robkem,⁶⁵ který byl šéfem etnografického oddělení folkloristiky v Praze. Ten nám

⁶⁴ Slova Františka Halase, která se stala krédem Vladimíru Novotnému a Bohumilu Chocholovi. Byla použita Jindřichem Uhrem v reportáži Literárního měsíčníku č. 1 – str. 98 – 101, roč. VII, 1978, nazvané *Chuť domova*. (Informace získaná ze soukromého archivu souboru Čtyřlístek).

⁶⁵ Antonín Robek (1931-2008) Docent etnografie, tvůrčí badatel. Autor rozsáhlého díla: *České lidové pověry* (1959), *České lidové kronikářství* (1960), *Původ náboženství* (1961, 2. vydání 1963), *K etnografickému studiu sociálních vztahů* (1965), *Lidové zdroje národního obrození* (1971, 1974, 1977), *Dějiny české etnografie* (1976, 2. vydání 1979), *spis Stará dělnická Praha* (1981), ad. Vědeckými výkony se kvalifikoval k vedení katedry etnografie a folkloristiky na pražské filosofii, k výkonu funkce proděkana na této fakultě a k vedení Ústavu etnografie a folkloristiky ČSAV. (*O jednom životě v pravdě*). [online]. [cit. 29. 11. 2016]. Dostupné z: www.obryskmen.cz/archivok/?rok=2009&cis=17&cl=03

poradil, že nejdřív máme sbírat u pamětníků a potom se zaměřit na sbírky – že ty nám neutečou. Říkal: 'Běžte po pamětnících, protože s nimi odejde leccos.' No a tak jsme začali s Ládou opravdu sbírat. Začal jsem u svojí vlastní babičky, výborné zpěvačky Anežky Chocholové, která byla mým celoživotním vzorem. Byla to vynikající zpěvačka s výtečnou pamětí a její nahrávky jsem dodnes zcela nevyčerpal. Dále jsme byli u paní Horákové v Senomatech u Rakovníka, což byla tehdy téměř osmdesátiletá, velmi zajímavá paní. Ta nám radila především s některými zvyky, jak co bylo. Dále Pepíček Chmelař z Mutějovic – jak jsme mu říkali - který uměl velmi krásně povídat o tom, jak se pěstoval kdysi chmel. Některé zdroje jsme měli i z domova důchodců v Novém Strašecí. Když jsme zjistili, že tam je někdo, kdo by nám v naší sběratelské činnosti mohl pomoci, přišli jsme tam s magnetofonem a dozvídali se zajímavé skutečnosti. Každopádně některé ty věci jsou pro Čtyřlístek opravdu pokladem. Byla to velmi zajímavá doba, protože jsem si připadal jako Karel Plicka. Problém byl jen v tom, že když jsme pustili magnetofon, tak se někteří 'sekli.' Ale někteří se naopak chtěli zavděčit a začali si trochu vymýšlet. Samozřejmě jsme to vyslechli všechno, a pak jsme si vybrali pár pokladů. Takže toto bylo zásadní a dodneška mám natočené některé zdroje, které jsme ještě nevyužili. Pan docent Robek nás opravdu dobře nasměroval, že jsme začali tímto způsobem. Ještě dneska, když slyšíme, že existuje někdo, kdo by nám ještě něco zazpíval, tak jsme rádi. Máme ještě nějaké tipy, kam bychom se chtěli případně jet podívat."

Kdo dělal úpravy lidových písní?

„Úpravy písní dělal zprvu hlavně sám Vladimír Novotný – člověk, který mě do folkloru dostal.“

Jak dlouho trvala sběratelská činnost?

„Asi dva a půl roku jsme jenom sbírali materiál. To bylo v letech 1972 a 1973. A soubor jsme pak založili 1976. Opravdu jsme se na to připravovali a nedělali jsme nic bez rozmyslu, ale stejně jsme vůbec netušili, kam se to dostane.“

Nacházeli jste písně spíše samostatně nebo v rámci sbírek?

Čerpali jsme například z Kolovratského rukopisu, Českých národních písní Rittersberka, Lidových písní z Rakovnicka a Křivoklátska, z Prostonárodních českých písní a říkadel Erbeny, a dalších.“

Byly veškeré hudební materiály, které jste našli, v čitelném stavu, nebo bylo nutno občas dokomponovat část vybraných písní?

„Písně nebyly vždycky v čitelném stavu. Také jsme museli občas něco dokomponovat. Měli jsme třeba k dispozici třináct taktů, ucelených, a najednou se vám nezdá – to muzikant pozná - že třeba některá část je ve 2/4 taktu a některá ve 3/4, ale není to mateník, takže tam je nějaká zrada v délce not. To byl vždycky problém a bylo to nejhorší, než jsme se dobrali k tomu, jak by to bylo lepší.“

A máte v repertoáru nějaké mateníky?

„Samozřejmě, těch máme dost. Zrovna třeba Honza Stránský je má velmi v oblibě. Je jich spousta druhů, třeba latováky, nebo i naše české: 'Ještě mě nemáš, Vejr, vejr, sedá na střechu,' a další. A pak v jednom tanci, ve 'Výslužce' máme mateník... Jednou se nám stalo na celostátní přehlídce v Šumperku, kde byla slavná cimbálovka, že jak jsme se dali do českých mateníků, tak muzikanti říkali: Co to tam hrajete? To není mateník, ale spíš 'zmateník.' Bud' ten mateník prostě znáte, nebo neznáte: Každý je originál. A my jsme si získávali uznání a respekt, protože to bylo něco, co oni nezahráli.“

Když jste komponovali, bylo to rozhodnutí vícero lidí nebo jednotlivce?

„To dělal právě většinou Vláďa Novotný nebo Zdeněk Frolík a teď v poslední době Tereška Mlynaříková.“

Jak to bylo s počátkem taneční složky souboru?

V té době, když jsme začali sbírat, tak jsme neměli ani choreografa a ono se to všechno nějak vyvrbilo samo. Najednou Vláďa Drvota, tehdejší kontráš cimbálovky, přivedl svého spolužáka z medicíny, chirurga Honzu Stránského a ten pak dělal choreografii. Vliv Honzy Stránského byl podle mě naprosto rozhodující. My bychom třeba ty písničky s Vládou Novotným dali dohromady, ale s tím tancem bychom si nevěděli rady. Stránský tomu dal ten grunt, ze kterého dodneška žijeme. I ten směr, kterým by se to mělo vyvíjet. Dnešní choreografka Magda a Honzova dcera Zuzka pokračují v jeho odkazu. Honza byl pro nás opravdu poklad. Byl především choreograf, ale taky dobrý muzikant. Když odcházel ze souboru, tak jsem se obával, že bude souboru konec. Nebýt Magdy Pelcové, tak by soubor už dávno nebyl. Tanečníci se hodně měnili a ona vždycky s nimi začínala znovu od

nuly, aby to dotáhla zpátky na tu úroveň, která byla předtím. Takže Magda je v tomto ohledu klíčový člověk Čtyřlístku."

Když v souboru vznikala první pásma, České pásmo, Rakovnické pásmo, byl jste to Vy, kdo určoval a sestavoval výběr hudebních čísel? Nebo se výběru hudebních čísel účastnilo i vedení taneční složky souboru?

„Rakovnické pásmo jsem vybíral a sestavoval já. České pásmo už dělal spíš Honza Stránský, tam byly základní tance jako mateníky, skočná. Nejdřív musíme mít základní kroky, a pak můžeme dělat choreografii. Tady Honza vycházel z Vycpálka a rád se tím také prokousával. Honza dal opravdu základ taneční podobě Čtyřlístku a já si ho za to nesmírně vážím. Dělal také divadelní režii a scénář. Dnes přebírá vedení taneční složky jeho dcera Zuzana."

Které pásmo považujete za nejzdařilejší, popřípadě které je Vašemu srdci nejmilejší? *„Chmelíčku, chmeli. To bylo pásmo, s nímž jsme získali titul laureáta v roce 1986 na festivalu ve Strážnici, kde jsme tehdy byli poprvé."*

Co bylo vaším zdrojem?

„Začali jsme v Žatci a šli jsme dále do Mutějovic, kde byl Pepíček Chmelař. Důležité v tomto pásmu jsou ty pracovní nástroje. Ledacos jsme našli třeba na půdách, například podvěrtel⁶⁶ nebo průbojec⁶⁷. A ukázali jsme, jak se ty nástroje používali, že se pěstoval chmel na tyčích - to jsme taky použili, to je krásná rekvizita. A snažili jsme se neošidit jak muziku, tak tyhle zvyky. Je to vlastně průběh roku chmelaře od prvního orání přes sklizeň až po dočesnou. Tak to bych vnímal jako naše největší nejlepší dílo."

Narazil jste při Vaší badatelské činnosti na nějakou zajímavost, která Vás překvapila?

„Zajímavé je, že spousta věcí označená z Berounska je z Rakovnicka. A to proto, že Karel Jaromír Erben byl pěkný proutník a měl svoji tajnou lásku v Žebráku. Takže se kryl tím, že jede sbírat písničky na Berounsko, ale ve skutečnosti mu to napsal páter Martinovský z Rakovníka, který učil na gymnáziu v Rakovníku. Takže tenkrát nám Robek řekl, že co je z Berounska, je vlastně polovina z Rakovnicka."

⁶⁶ Podvěrtel – široký a nízký proutěný koš, do nějž se zachytávaly spadlé chmelové šišky při česání. (Děkanová 2011: 42)

⁶⁷ Průbojec – dřevěná menší tyč, na konci zašpičatělá a okovaná, užívalo se jí jako pomůcky k vytvoření díry na chmelovou sazenici. (Děkanová 2011: 42)

2. 1 Sbírký, z nichž bylo čerpáno pro repertoár Čtyřlístku

Jedním z významných zdrojů byla *Guberniální sbírka – Kolovratský rukopis*,⁶⁸ který sestavil mezi lety 1819 – 1823 Bedřich Diviš Weber⁶⁹ a existuje ve dvou exemplářích. Daniela Stavělová⁷⁰ uvádí ve své publikaci *Lidové tance v guberniálním sběru z roku 1819*: „Zápisy písní a tanců jsou seřazeny do jedenácti oddílů podle krajů: Kouřimsko, Plzeňsko, Rakovnicko, Klatovsko, Budějovicko, Bydžovsko, Boleslavsko, Prácheňsko, Čáslavsko, Chrudimsko a Loketsko. Všude je zachováno toto pořadí: písně duchovní (celkem 37), písně světské české (176), písně světské německé (30), tance české a německé (dohromady 66). Celkem je zde obsaženo 309 čísel. U 138 písní je připsaná poznámka 's tancem.' Ze 176 světských lidových písní v kolovratském rukopisu je tady 138 písní označeno jako taneční.“⁷¹ (Stavělová 1996: 5)

„Taneční zápisy guberniální sběratelské akce jsou záznamy torzovité, obsahují taneční melodie, většinou název tance, někdy i drobné vysvětlující poznámky k jeho provedení. Ale i tyto zlomky se mohou stát cenným vodítkem pro studium lidové taneční kultury 18. a počátku 19. století.“ (Stavělová 1996: Předmluva)

„Tanec jako takový tu zřetelně ustupuje do pozadí, jeho významu je věnováno pouze několik, byť cenných poznámek. Bereme-li však v úvahu, že 138 ze 176 světských písní obsažených v Kolovratském rukopisu bylo označeno sběrateli jako taneční, vidíme, že taneční funkce uvedených písní byla přehlížena a spolu s ní skutečnost, že lid v Čechách původně zpíval především k tanci. Nelze totiž opomenout, že písně, které fungovaly jako doprovodné k tanci, většinou zanikaly rovněž se zánikem samotného tance, nemluvě o instrumentálních tanečních melodiích, které stěží mohly být hrány při nějaké jiné příležitosti.“ (Stavělová 1996: 9)

⁶⁸ V originále *Sammlung böhmischer Nationallieder geistlichen u. weltlichen Inhaltes nebst Nationaltänzen mit und ohne Text*.

⁶⁹ Bedřich Diviš Weber, někdy též Friedrich Dionys Weber (1766-1842) Hudební skladatel, vědec, pedagog. První ředitel Pražské konzervatoře. (*Bedřich Diviš Weber/Wikipedie*). [online]. [cit. 30. 11. 2016]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bedřich_Diviš_Weber

⁷⁰ Daniela Stavělová (*1954) Česká tanečnice, choreografka, pedagožka, etnochoreoložka. [online]. [cit. 30. 11. 2016]. Dostupné z: <https://www.hamu.cz> > Katedry a oddělení > Katedra tance > Katedra > Pedagogové

⁷¹ STAVĚLOVÁ, Daniela. *Lidové tance v guberniálním sběru z roku 1819: příspěvek k historické typologii české lidové taneční kultury*. Vyd. 1. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1996. 117 s. ISBN 80-7068-039-3.

I když čtvrtý odstavec prezidiálního nařízení z roku 1819 nařizuje sbírat i tance, je patrné, že i přes toto úsilí je tanec v rámci těchto sbírek spíše upozaděn.⁷² Je tedy zřejmé, že hlavním bodem zájmu, byla spíše lidová píseň.

Podle Stanislava Pecháčka⁷³ v jeho práci *Lidová píseň a sborová tvorba* představují rukopisy vzešlé z guberniálního sběru spolehlivý pramen k poznání „dobového stavu lidové písňové produkce v jejím originálním venkovském prostředí. Na rozdíl od pozdějších, většinou individuálních sběratelských akcí totiž obsahují objektivní záznamy všech typů písní, reprezentujících veškerý repertoár, který se mezi lidmi ústně tradoval, tj. i písně kostelní, zlidovělé, kramářské; zapisovatelé se nevyhýbali ani písním s erotickými náměty a obhroublými výrazy.“⁷⁴ (Pecháček 2010: 21)

Dalším zdrojem byla sbírka *Lidové tance ze Strašecí (1821)* autorů Johanna Kozelky a Josefa Trautche,⁷⁵ která byla rovněž součástí Guberniální sbírky. Jak píše ve své diplomové práci Eva Děkanová, bylo velmi nesnadné dopátrat se této sbírky. „Hledání v archivech bylo neúspěšné, několikrát se prohledávala i pozůstalost Karla Jaromíra Erbena přímo v jeho rodném Miletíně, ale ani tam se sbírka nenašla. Po dlouhé době ji objevil až Václav Knor, jeden ze členů cimbálové muziky, v pražském Muzeu české hudby.“⁷⁶ (Děkanová 2011: 33) V momentě nalezení sbírky nastala pro sběratele náročná práce opisování, ztížená navíc tím, že uvedené písně nebyly kompletní. „Bud' chyběl druhý hlas, nebo naopak první, někde byla melodie celá, jinde jen jejích pár taktů. Ve sbírce však nešlo jen o písně, u některých byly připsány i tance, bohužel také nekompletní. Po dlouhém hledání a opisování přišlo na řadu dotváření a domyšlení chybějících částí. V této pracovní fázi přišla vhod spolupráce s profesorem Bonušem.⁷⁷ Ten dokázal z torza

⁷² „Teprve období kolem příprav Národopisné výstavy československé v roce 1895 přineslo první systematické sběry lidových tanců opatřené již jejich popisy, které dosud chyběly dokonce v tak významném sběratelském díle, jako je sbírka Erbenova.“ (Stavělová 1996: 10)

⁷³ Stanislav Pecháček (*1951) Profesor hudební teorie a pedagogiky, sbormistr. (*Katedra hudební výchovy*). [online]. [cit. 1. 12. 2016]. Dostupné z: www.repix.org > Aktuality > Pracovníci katedry > Profily vyučujících

⁷⁴ PECHÁČEK, Stanislav. *Lidová píseň a sborová tvorba*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. 317 s. ISBN 978-80-246-1830-2.

⁷⁵ Johann Kozelka – novostrašecký varhaník. Josef Trautch – novostrašecký učitel. Oba působili v Novém Strašecí v první polovině 19. století. (Děkanová 2011: 32)

⁷⁶ DĚKANOVÁ, Eva. *Folklórní soubor Čtyřlístek, jeho úpravy regionálních písní*. Ústí nad Labem, 2011. Diplomová práce. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Pedagogická fakulta.

⁷⁷ František Bonuš (1919-1999) Pedagog, choreograf, etnochoreolog, sběratel. Výsledky své sběratelské činnosti promítal do své pedagogické a umělecké praxe. Spolupracoval s řadou českých, moravských a slezských souborů. V roce 1947 založil soubor lidových písní a tanců Josefa Vycpálka. V šedesátých letech založil a vedl dětský taneční soubor Jaro. Umělecky spolupracoval s významnými folklórními festivaly např. ve Strážnici nebo v Rožnově pod Radhoštěm. (*František Bonuš/databáze knih*) [online]. [cit. 5. 12. 2016]. Dostupné z: www.databazeknih.cz/autori/frantisek-bonus-83743

17 písní a tanců rozluštit a tím pádem obnovit tři tance – Kozáckou, Polskou a Kostelák."⁷⁸ (Děkanová 2011: 33)

České národní písně (1825) Jana Rittersberka. Sbírka obsahuje 300 českých, 50 německých lidových písní a 50 melodií českých lidových tanců s několika německými. „*Rittersberkova sbírka je prvním tištěným pramenem z období guberniálního sběru lidových písní a tanců a i přes některé sporné ohlasy u svých současníků, se stala významným srovnávacím materiálem pro další sběratele písní a tanců, zejména konce minulého století.*” (Stavělová 1996: 6) Sbírka přímo navazuje na Kolovratský rukopis, který je téměř celý její součástí. „*Ze 176 úplných zápisů českých světských lidových písní Kolovratského rukopisu použil Rittersberk 153 písní a celkem 18 tanců z Kolovratského rukopisu neotiskl. Písně i tance přebírané z Kolovratského rukopisu umístil Rittersberk v příslušných oddílech své sbírky převážně v tomtéž pořadí, jaké jim ve svém guberniálním výboru učinil již Weber.*” (Stavělová 1996: 6) Rittersberk však neuváděl místo zápisu ani údaje, zda je píseň provázena tancem. Počet písní, které jsou převzaté z Kolovratského rukopisu a Rittersberk jim nedal označení 's tancem' je 37. Důležité je rovněž zmínit, že se nikde nic nedovídáme „*o přesném provedení tance, neboť popisy tanců jako takové v guberniálních sběrech žádné nejsou. Je tomu tak nepochybně proto, že počátek devatenáctého století je stále ještě obdobím, kdy nebylo nalézáno dost důvodů k jejich zkoumání a tedy i zapisování.*” (Stavělová 1996: 10) Později, se vzrůstajícím zájmem o lidovou píseň, začínají sběratelé objevovat i prvek taneční.⁷⁹

Bohumil Chochola čerpal rovněž ze sbírky autorů Karla Jaromíra Erbena⁸⁰ a M. Martinovského z roku 1864 *Prostonárodní české písně a říkadla*, kde jsou písně rozděleny do čtrnácti oddílů: Věk dětský, Písně a říkadla výroční, Písně věku mládeneckého a panenského, Písně a říkadla svatební, Obecné písně svatební a manželské, Písně společenské: *pijácké a smíšené žertovné a satyrické*, Písně o stavích, živnostech a jiných stránkách života občanského, Selské hospodářství, Písně vojenské, Zpomínky historické, Písně rozpravné: *světské (balady) a*

⁷⁸ Všechny tyto tři tance jsou použity v pásmu *Chmelíčku, chmeli*. (Ústní zdroj: členové souboru Čtyřlístek, 14. 2. 2017)

⁷⁹ „*Jeho význam začíná být oceňován v období emancipace českých městských vlasteneckých kruhů, které pojmají lidový taneční repertoár do svých salonních tanečních pořádků. Tím si dobývá lidový tanec od poloviny dvacátých let v kulturním povědomí české společnosti své místo jako národní znak.*” (Stavělová 1996: 10)

⁸⁰ Karel Jaromír Erben (1811–1870) Český spisovatel, básník, historik, právník, archivář, překladatel a sběratel lidových písní a říkadel v Čechách. (*Karel Jaromír Erben/Wikipedie*). [online]. [cit. 5. 12. 2016]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Jaromír_Erben

náboženské (legendy), Říkadla v nemocech, Marnost světská, smrt a pohřeb, Počátkové písní a říkadel.

Dalšími sbírkami byly *Lidové písně z Rakovnicka a Křivoklátska* od Adolfa Cmírala⁸¹ a sbírka *Františka Homolky*. „*Písňová sbírka Františka Homolky*,⁸² rodáka ze Zlosyně na Mělnicku, představuje základní pramen z oboru městského folkloru v českých zemích. Obsahuje přes tři a půl tisíce záznamů písní a říkadel z různých regionů a lokalit Čech z první třetiny 20. století, je tedy svým rozsahem a časovým rozpětím sběru srovnatelná se sbírkou Erbenovou.”⁸³ Homolka písně zaznamenával v přesném znění a nevyhýbal se tedy ani vulgárním výrazům. Texty zapisoval věrně podle toho, jak je lidoví zpěváci zpívali. U každé písně uváděl jméno zpěváka, věk a někdy i zaměstnání. Zajímavostí je, že Homolkovy zápisy jsou zachyceny od zpěváků různých generací.

„*Záznamy pocházejí z let 1902 – 1929 a zachycují převážně oblast Středních Čech – kraje na sever od Prahy až k Mělníku a Velvarům – tedy území, které až do doby Homolkovy, sběratelé kupodivu opomíjeli. To je okolnost, která význam této sbírky značně zvyšuje.*”⁸⁴ (Thořová – Stiborová 1965: 44)

Thořová – Stiborová rovněž uvádí, že až na několik nedopatření po stránce rytmické, jsou Homolkovy zápisy textově i melodicky přesné „*a na rozdíl od jiných sběratelů té doby velmi svědomité, zevrubné, naprosto objektivní, bez jakéhokoliv subjektivního zásahu nebo pokusu o úpravu či výběr materiálu.*”⁸⁵ (Thořová – Stiborová 1965: 44)

Poslední sbírkou, která se stala pro soubor Čtyřlístek inspirací, byly *Lidové písně pražského kraje (1960)* od Františka Bonuše. Ten v úvodu vysvětluje, že zpěvník má přiblížit mládeži osobitou lidovou kulturu středočeských oblastí. „*Často*

⁸¹ Adolf Cmíral (1882-1963) Hudební pedagog, publicista a skladatel. (*Adolf Cmíral – Český hudební slovník osob a institucí*) [online]. [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z: www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/heslo/?id=7206

⁸² František Homolka (1885-1933) Libeňský učitel a sběratel lidových písní. Vynikal svědomitostí a přesností v textových i melodických zápisech. (*Lidové písně z Prahy ve sbírce Františka Homolky. I. díl. Monografie*) [online]. [cit. 28. 12. 2016]. Dostupné z: zastarouprahu.shop4you.cz > Úvod > PRAGENSIA > Monografie

⁸³ Thořová – Stiborová, Věra. Traxler, Jiří. Tyllner, Lubomír. Vejvoda, Zdeněk: *Lidové písně z Podřipska ve sbírce Františka Homolky I. Studie / kritická edice*. Praha, Etnologický ústav AV ČR 2015. 508 s. ISBN 978-80-88081-03-6. [online]. [cit. 11. 1. 2017]. Dostupné z: <http://www.narodopisnaspolocnost.cz/index.php/aktuality/knihy/item/275-lidove-pisne-z-podripska-ve-sbirce-frantiska-homolky>

⁸⁴ Thořová – Stiborová, Věra. *Po stopách sběratele Františka Homolky*. Český lid. Vol. 52. N. 1 (1965) [online]. [cit. 11. 1. 2017]. Dostupné z:

https://www.jstor.org/stable/42702314?seq=1#page_scan_tab_contents

⁸⁵ tamtéž

slýcháváme tvrzení, že právě tyto oblasti nemají svůj charakteristický zpěvní jazyk lidový, jako například Čechy jižní nebo zpěvné Chodsko. Hudební poměry jsou zde arciť daleko složitější a ne tak jednoznačně vyhraněné, jako například na Doudlebsku nebo v Podorlicku, ale to nám jen napovídá, že máme před sebou zajímavou písňovou mozaiku, která měla v dějinách celé naší hudební kultury význam přímo základní." (Bonuš 1960: 5) Písňe Bonuš vybíral, jak sám uvádí, ze sbírek klasických, současných a z mnoha rukopisů – i přederbenovských. K většině písni jsou uváděny komentáře, které hodnotí podstatné rysy obsahové, stylové, hudební i textové. Popisy tanců nejsou vypracovány podrobně, „neboť taneční písňe zde zastupují spíše hudební kulturu pohybovou. Neosvětlujeme proto základní pojmy z oboru tanečních kroků." (Bonuš 1960: 7) Bonuš dále uvádí, jakým způsobem lidové písňe doprovázet a zdůrazňuje, že je důležité hodně zpívat a capella: „písňe netaneční i taneční – bez i s pohybem; při tanci zpívejte ovšem jen tehdy, když to tempo a ráz taneční skladby dovolí." (Bonuš 1960: 7)

Bonuš hovoří o Praze a krajích kolem Prahy jako o pravém srdci české vlasti, kde probíhaly všechny významné historické události národa. Zmiňuje rovněž, že písňe lidové i umělé se v pražském kraji do jisté míry ovlivňovaly a prolínaly. Do oblastí pražského kraje zařazuje Sedlčansko, Podbrdsko (Berounsko), Rakovnicko, Slánsko, Mělnicko, Nymbursko, Českobrodsko, Podblanicko a samotnou Prahu. Bonuš sám vnímá tyto oblasti jako určitý průsečík všech kulturních vlivů a proudů, „které přispívaly k vytváření obrazu české národní kultury, v nichž lidová tvorba umělecká se stala jednou ze složek základních. Napadne nás v této souvislosti myšlenka, zda právě z těchto příčin v tomto kraji bylo možné, aby se utvořil určitý, jednolitý a stylově vyhraněný typus písňe lidové, jak jej známe například z Čech jižních nebo jihozápadních. Konstatovali jsme dále také, že pražský kraj se rozpadá do několika oblastí, které po stránce geografické, hospodářské a sociální, mají odlišný ráz. I tato skutečnost nás může vést k tvrzení, že v pražském kraji se nedá hovořit o určité vyhraněné lidové tvorbě písňové, která má svou osobitou pečeť hudební i básnickou." (Bonuš 1960: 13-14)

Bonuš rozděluje lidové písňe na *lyrické* a *epické*. Mezi *lyrické* patří například dětské říkanky, ukolébavky, popěvky o přírodě, písňe milostné, večerní, ze života vojenského a mysliveckého, písňe obřadní, dětské tančení hry, tance točivé a figurální, řemeslnické, mateníky, společenské písňe národního obrození. Do písni *epických* řadí rozpravné písňe - balady a písňe historické.

Bonuš dále uvádí, že v oblasti pražského kraje se můžeme setkat se všemi základními typy českých tanců. Jsou to tance *točivé*, které se vyskytují zejména na Berounsku, kde jich několik zapsal K. J. Erben. Existují ale rovněž ojedinělé zápisy i z Rakovníka v rámci sbírky Adolfa Cmírala. Největší zastoupení mají tance *figurální*, které Bonuš rozděluje na tance řemeslnické, *mateníky*, společenské tance z doby národního obrození a *figurální* z období před obrozením, kam patří různé druhy *dupáků*, *hulánů*, *husar*, *kozák*, *cvrček*, *pelikán*, *koniček*, *starobylý tanec*, *brandeburák*, *ježek*, *pětičtvrtní* nebo *manžestr*. Dále se sem řadí tance jako *skočná*, *vrták*, *obkročák*, *hulán*, *sousedská*, *furiant* a *polka*. Mezi tance řemeslnické dává například nejrůznější druhy *řezanek*, *šaryvary*, *oves*, *kominík*, *tkadlec*, *řezník* nebo *švec*. Prvenství v oblasti *mateníků* připisuje Bonuš oblasti Polabí a uvádí i jejich odlišné pojmenování typu: *vrtáky*, *kozly*, *směšky*, *latováky*, *klatováky*. Ze společenských tanců národního obrození Bonuš zmiňuje především *polku*, *krakováčky*, *rejdivák*, *rejdivačku*, *šotyš*, *minet*, *kolo*, *mazurku*, *valčík*, *polonézu* nebo *kadrily*.

Obrázek 12 Soubor *Čtyřlístek* na festivalu *Tuchlovická pouť*.
(Soukromý archiv Čtyřlístku)

3. Vedení taneční složky

3. 1 Jan Stránský

Pro soubor *Čtyřlístek* měla zásadní význam osobnost Jana Stránského, který během svého dvanáctiletého působení v souboru položil pevné základy taneční složce, z nichž soubor dodnes čerpá. V rámci aktivního působení v souboru *Jarošovci* v Mělníku si Jan Stránský osvojil základní poznatky z oblasti lidového tance, které dále rozvíjel a prohluboval vlastní pílí a studiem a předával své zkušenosti ostatním tanečnickům jako vedoucí taneční složky. Nabyté zkušenosti pak přenesl i do nově vznikajícího *Lidového souboru písní a tanců Čtyřlístek v Novém Strašecí* a systematickou precizní prací dovedl tanečnický k řadě velkých úspěchů. Při rozhovoru s panem Stránským jsem měl možnost poznat způsob jeho práce, přístup k souboru i postoje k folkloru. Kromě důkladné práce choreografické, považuji za důležitou přidanou hodnotu to, že Stránského pohled byl zaměřen i na ostatní složky vznikajícího díla. Přemýšlel nad hudební formou písní a za pomoci ostatních členů se staral o kroje a rekvizity, k jejichž vzniku ho mnohdy dovedla doslova badatelská činnost. Nenechával nic náhodě, jeho práce byla na úrovni profesionálních vedoucích souborů a díky tomu se brzy dostavily výsledky. Z velkého množství cenných materiálů a informací, které mi pan doktor Stránský poskytl, zde však mohu uvést jen malý zlomek, neboť více mi rozsah této práce neumožní. Pravdou ale je, že práce Jana Stránského by si zasloužila mnohem hlubší a detailnější zpracování.

Jak jste se dostal k lidovému tanci?

„V roce 1967, v 7. třídě základní školy na Mělníku, mě vyzvali někteří kantoři, jestli bych nemohl tancovat v souboru v rámci vánoční besídky a téhož roku jsem udělal konkurz do Jarošovců. Tam jsem byl asi do roku 1979. Čtyřlístek vznikl 1976 a 3 roky jsem dělal dva soubory najednou. Jako umělecký vedoucí taneční složky a choreograf.

V roce 1968, rok poté, co Jarošovci obdrželi Stříbrný náhrdelník v Dijonu, byla v souboru zlikvidována stará garnitura. Jednalo se většinou o pedagogy, kteří odsoudili příchod Rusů, tzn. choreografka Eva Hanzlíková, která začínala s Evou a Radkem Rejškovými, a dělala v Jarošovcích nejlepší choreografie, dále Jirka Rohlík, Vašek Krůta a mnoho dalších. Tahle parta lidí byla režimem zlikvidována a zbyli

tam mladí, jako třeba já a stáli jsme před situací buďto skončit definitivně, anebo to převzít a začít s tím něco dělat. A tak Břetěa Moc, což je můj asi o deset let starší kamarád, syn ředitele LŠU⁸⁶ v Mělníku, který hrál na basu, housle, dudy a všechno možné, se ujal obnovy hudební části a hudebního materiálu a já jsem rekonstruoval starý taneční repertoár, co jsem si sám pamatoval, a poté jsem to nacvičil. Já nemám vystudovanou žádnou pedagogiku. Ale možná díky tomu, že jsem byl zvyklý učit se před zkouškami s naším kruhem mediků, kde vždycky jeden z nás to těm druhým říkal, aby ti ostatní nespali, a takhle jsme se střídali ve výkladu otázek často až do rána, jsem byl zvyklý mluvit a i při té zkoušce se mi to pak hodilo. Takhle jsme tedy obnovili repertoár Jarošovců."

Obrázek 13 Jan Stránský (Soukromý archiv Jana Stránského)

Jak to bylo s počátkem Vašeho působení ve Čtyřlístku?

„Můj kamarád a spolužák, též medik, Vladimír Drvota jel jednou na vystoupení cimbálové muziky, ve které hrál, a já jsem řekl, že pojedou s ním. Takže jsem se dostal na vystoupení cimbálovky do Rakovníka a seznámil se. V roce 1976 pak

⁸⁶ LŠU – Lidová škola umění, dřívější název dnešní ZUŠ – Základní umělecká škola. (poznámka autora)

kantorská cimbálová muzika vymyslela, že by chtěla založit taneční soubor a oslovila mě. Oni v té době hráli převážně Moravu, tak jsem na tuto nabídku nepřistoupil."

Čtyřlístek se ale poté rozhodl zaměřit na středočeský folklor a Vy jste se ujal práce s taneční složkou. Jak se dalo časově zvládat zkoušení s oběma soubory?

„Jarošovci zkoušeli každou středu, takže to jsem dojížděl ze školy v Praze do Mělníka a každý pátek jsem jezdil na zkoušky budoucího Čtyřlístku do Strašecí. Předcházela konkurs, který jsem sestavil ze čtyř částí:"

Tabulka 3 Ukázka požadavků z 1. konkursu ze dne 11. 11. 1976
(Soukromý archiv Jana Stránského)

1) Rytmická část
Zatleskat dva předvedené rytmy.
a) <i>Dam dam dydy dam, že vás teď roztleskám</i>
b) <i>Vejr, vejr, vejr, vejr sedá v lese, dává pozor, co kdo nese</i>
c) <i>Alou páni muzikanti</i>
d) <i>Chodíval k vám</i>
2) Pohybová část
1)
a) <i>Přednožit, vzpažit</i>
b) <i>Unožit, upažit</i>
c) <i>Zanožit, předpažit</i>
2) <i>Volnou chůzí na 6 dob, projít, za rukou kroužek, napojit kroužek na druhou stranu za druhou rukou</i>
3) <i>Chlapci 5 kliků, dívky 3 dívčí kliky</i>
3) Taneční část
a) <i>Hladká polka vpřed</i>
b) <i>Valčíkový krok alespoň na místě</i>
c) <i>Dvojposkočný krok vpřed</i>
d) <i>Skočná volně točit na místě</i>
4) Pěvecká část
<i>Kdyby byl Bavorov</i>

„U jednotlivých uchazečů jsme hodnotili plusy a mínusy, abychom měli přehled o celkových schopnostech. A pak jsme začali. Bral jsem to tak, že budu připravovat na lidový tanec děti, které za sebou neměli ještě ani taneční. No a já jsem si říkal, že tohle udělám a buď to bude stačit, nebo to někdo po mě převezme a naváže."

Ale Vy jste pokračoval dál...

„Byla to asi věc obrovského historického štěstí, protože se sešla parta lidí, kteří byli naprosto úžasní. Druhá věc byla, že jsme od sebe nebyli tak věkově daleko, třeba 8 nebo 10 let rozdíl. Já s nimi udělal základní průpravu, základní řadu. Tak, jak soubor začínal, byl po stránce taneční veden úplně stejně jako Jarošovci. Vzhledem k tomu, že jsem byl už slušně 'vytancovanej,' měl jsem za sebou i sólové tance v Jarošovcích, například Vrtáka, byl jsem svým způsobem pro kluky vzor, dával jsem jim hodně fyzicky těžké věci, například s holkama vleže, vkleče a pak i vstoje zvedačky, rovnováhu vleže na jedné ruce, na dvou, tři kliky, byla to i celkem legrace a možná tohle bylo právě to, že sice nesměl být binec, ale na druhou stranu se všichni vyblbli.

Proběhla tedy přípravka, kde jsme udělali základní české tance stejně jako v Jarošovcích, díky kterým mohla taneční složka Čtyřlístku vůbec vzniknout, protože všechny své poznatky a zkušenosti jsem čerpal z Jarošovců. Začalo se rozcvičkou, při které se nejen posilovalo, ale rozebíraly se také jednotlivé kroky pro budoucí vznikající tance. Taneční soubor začínal pomalu fungovat a začali jsme jezdit na různá vystoupení. Když bylo potřeba kdekoli zaskočit, že třeba někdo vypadl, tak jsem zaskočil, protože jsem to sestavoval a ty kroky jsem znal. Od určité doby už jsem se sám do pásem neobsazoval, když ti lidi byli svébytní, tancoval jsem třeba jen sólového Hulána. A oni věděli, že ostatní sóla v pásmech mají oni a tím jsme udrželi výkonnost. Během let pár lidí odpadlo, někdo třeba zjistil, že na to není, ale nikdy jsem nikoho nevyhodil.“

Jakým způsobem probíhal nácvik choreografií?

„V momentě, kdy pracujete s dětmi od prvního kroku, tak přesně víte, co v kom je. Jejich taneční a výrazová schopnost rostla současně vedle sebe. Nemohl jsem si samozřejmě dovolit dělat plagiát Jarošovců. Ale inspiroval jsem se jimi třeba v organizaci, systému vedení taneční složky, docházce, vytvoření souborového 'emblému' nošeného v průvodech, tabulkou označení souboru do zájezdových autobusů, tlakem na vznik krojovny a dalších... to ano.

Tempo mého růstu tvorby šlo s tempem těch tanečníků, tak jak rostli, vyspívali tanečně, tak já jsem je připravoval a tudíž když jsem tam dal obkročák doleva a proti vodě, tak jsem věděl, že mi to 6 párů zatancuje. A jinak bych to tam nedal. Takže to nebylo, že bych 'napral' choreografii za každou cenu. Měl jsem třeba něco

v hlavě, ať už to bylo dořešené jako třeba část pásma nebo jenom nahozené věci, a vyzkoušel jsem si, co jsou schopni a buď jsem je do toho dokopal, a pak se to třeba dotáhlo, anebo se to nedotahovalo dál. Ale že by byla hotová choreografie a musíš to zvládnout ...tak to ani náhodou, to bych to úplně rozboural."

Stále jsme na konci 70. let a vy se aktivně věnujete dvěma tanečním souborům...

„No a dostali jsme se do bodu, kdy tanečníci v Novém Strašecí uměli nějakých 10, 12 tanců a stáli jsme právě před tím, že já jezdím se dvěma soubory a studuju medicínu. Tak jsem řekl: 'Máte taneční složku připravenou tak, aby přišel někdo a udělal vám z toho soubor.' Od začátku jsem nepředpokládal, že bych to vedl dál. Asi v roce 1978 se Čtyřlístek snažil někoho sehnat. Pak přišli s tím, že nikoho nemají a to byl pro mě problém. Říkal jsem si, co teď. Dva roky 'blbneš' děti a po prvních vystoupeních, kdy už si začali zvykat na publikum, padala z nich tréma, a i se jim to líbilo, tak jim řekneš 'čau, já jsem vás přišel jenom zacvičit.' To by mě připadalo sprosté. Tak jsem asi dva měsíce řešil, co dál. I z časového hlediska už to bylo hrozné. Probíhaly zkoušky i víkendová soustředění v obou souborech. Tak jsem si říkal, že Jarošovci beze mě přežijou, tam to pojede dál, obnova starých věcí byla provedena a všichni noví lidi to byli schopni zatancovat. A tak jsem se racionálně rozhodl, rozloučil jsem se s Jarošovci a začal dělat jenom Čtyřlístek. Zkoušel jsem nějaké ty základní věci, jak se vůbec kreslí choreografie, a ono se mi to tak nějak postupně skládalo. Tenkrát jsme jezdili na krajské semináře lidových tanců, často to bylo v Sedlčanech, býval tam i limit počtu lidí na každý soubor. Semináře byly pro středočeské soubory, které se pravidelně střídaly. Každý ze seminářů byl pro určitý soubor. Ten si volil odborného lektora, a mohl mu i zadat, co by chtěl zpracovat. Byla to vlastně pomoc souborům pro jejich vlastní tvorbu. Kdyby například soubor zamýšlel do své tvorby Dupáka, tak probrat všechny krokové variace na Dupáka. Nebo Furiant. To bylo dobré.

A druhá věc, když mluvím o růstu a vzdělávání, to byla Lidová konzervatoř v Praze (obor folklor a etnografie), působila pod Středočeským krajem a bylo tam všechno možné, od muziky přes tancování. Takže to byla moje průprava. A tak jsme v podstatě šli docela rychle výkonnostně nahoru, brzy jsme začali jezdit po úspěších v krajských přehlídkách na celostátní přehlídky jako třeba Třinec."

Vy jste se ale v souboru nevěnoval jen taneční složce. Dá se říct, že Váš záběr byl mnohem širší...

„Po vzoru Jarošovců jsem ve Čtyřlístku například zavedl kroniku. Jako jedna z prvních, kdo se toho ujal, byla Majka Vlková. Všechny to bavilo a to byla ta největší deviza, že oni byli ta první garnitura, která začínala a nepřistupovala do rozjetého vlaku. Také jsem se podílel na šití krojů v Divadelní službě v Praze, s čímž jsem měl zkušenosti už od Jarošovců.

Nezastupitelná a precizní byla třeba práce Jirky Vurbse, který nejen tancoval, ale dělal veškeré rekvizity. Vytvářel například repliky podle fotek - třeba když bylo pásmo o Berounce. Tam je tanec se sekerami - je to obdoba rytmiky cepů při mláčení obilí - mlátí dva cepy, tři cepy v trojdobém taktu, pak mlátí 4, 6, a tohle my jsme udělali se sekerami a s pilou. Byl jsem se předtím podívat v zámku Ohrada u Hluboké, kde je Lesnické muzeum, a Jirka podle mých fotek udělal repliky seker. Pak třeba do pásma Sekáči udělal dřevěné čepele kos, apod. To byl neskutečně platný člověk. Společně jsme třeba dělali konstrukce na kroje do krojovny. Já jsem to rozkreslil, svařili jsme to a vyřezali v Lánech. Další jeho prací byl třeba 'vytahovák' (na chmelové tyče na chmelnici), který vykoval a udělal repliku podle obrázku ze žateckého chmelového muzea.

To bylo právě to hezké, že spousta lidí se podílela na činnosti souboru i jinými věcmi než jen tancem. Byli to nepostradatelní lidé a byli odměňovaní sóly, která měli přesně ušitá na míru. Myslím, že jsme fungovali skvěle celá ta léta."

Za nejúspěšnější pásmo Čtyřlístku je považováno Chmelíčku, chmeli. Vy sám si ale velmi považujete například i pásmo Berounce, které vzniklo jako reakce proti plánované stavbě přečerpávací přehrady na Berounce koncem 80. let. V čem podle Vás spočívá hlavní kouzlo tohoto pásma?

„Pásmo Berounce je ukázka toho, jak i veřejný zájem a láska k přírodě daného regionu vedl tvorbu Čtyřlístku. Je to pásmo o tom, co všechno se děje okolo řeky Berounky a o co všechno by se stavbou přehrady přišlo. Vystupuje tam řada postav, jako je mlynář, myslivci, fořtova žena, pytláci, houbaři, ostružinářka. Odehrává se tam plavení dřeva, utonutí děvčete, apod. Objevuje se tam princip děleného jeviště, tozn. chlapci dělají něco jiného než děvčata (dřevaři a pradleny). Chlapci pracují se sekerami, děvčata bělí prádlo, rytmizují kamínky a zpívají 'Jsou, jsou na potoce ráčata' a do toho prochází člověk, který usměřňuje plavené sáhové dřevo a varuje 'Hola hou, dřeva dolů jdou.' Takže tam se v jeden moment potkávají tři děje, jeden je paseka se zábavou kluků při práci, druhý jsou ty holky na břehu, které bělí prádlo a tancují kolem něj a do toho jde ten pracovní motiv 'šťouchače'

dřev. Další pěknou scénou jsou třeba chlapi houbaři, kteří jdou s košíky a holemi a děvčata, co jdou s hrnkou na ostružiny a tancují se vším, co nesou."

Řídil jste se v choreografii podle slok?

*„Ve folkloru není dobré dělat ilustraci textu, takže toho jsem se držel. Dále jsem důsledně i tlačil muziku k tomu, aby dynamika taneční (dějová) byla doprovázená dynamikou muzikantskou a naopak. Nemůžou tam být špičkové taneční výskoky a zběsilé toče a muzika hrát lyricky. Takže forma hudební, doba, věta, takt, repetice, by měla odpovídat struktuře a charakteru tance. A mám-li formu **a b a** nebo **a b** jenom, apod., tak zase to, co je hudebně musí odpovídat tanečnímu a změna musí být mezi **a a b**. Tak jsem to vždycky vnímal."*

Použil jste někdy v některé choreografii princip, kdy naopak do dramatické hudby jde lyrický děj nebo obráceně?

„Tohle jsem použil jedinkrát v pásmu 'Berounce' v pasáži 'Utonulá milá,' kde jde povodeň a ona se utopí. Tam graduje muzika, je tam velké drama a on ji vynáší mrtvou z vody. To ale nebylo pro celý soubor, to byla sólová záležitost."

Jaká byla Vaše koncepce tréninku?

„Začali jsme třeba jednotlivě po kruhu, po směru, proti směru, diagonály, jednotlivě, pak ve dvojicích, vkládání různých rytmických cvičení, apod. Když dané taneční kroky zvládala většina lidí, tak se šlo od toho. To je stejný princip jako ve škole, když někoho učíte, tak nemůžete jet ani podle nejslabšího, ani podle nejlepšího. Já jsem dával vždycky pauzy a slabší si to klidně docvičovali. Třeba holky, které byly 'vytancované,' popadly kluka, kterému to nešlo a už s ním zkoušely místo pauzy. Až jsem se divil.. Během tréninku jsem tleskal rytmus a zpíval, protože korepetici jsme neměli. Veškerá taneční tvorba Čtyřlístku za mé éry byla nacvičena takto bez hudební korepetice – jen mé tleskání, písání či zpěv nápěvu tance. Až na společných soustředěních se secvičovalo s muzikou. Když jsme něco začínali, tak jsem to předvedl, například prolínačky, zátočky, a pak jim to během zpěvu přešlo do sluchu."

O Vás se říká, že máte rád mateníky...

„Byl jsem hodně zaměřený na mateníky a latováky. To je úžasná specialita české lidové muziky, to nikde na světě není, aby byla skladba se střídáním taktu. Vlastně určitou přechodovou formou je Furiant, tam jsou v začátku tři dvojdobé rytmizace."

Dle mého soudu je *Furiant* nejvyšší forma komunikace tanečníka s muzikou, protože když to vezmu důsledně, tak muzika hraje dva trojdobé takty, a tanečník do toho tančuje 3 dvojdobé rytmičky, a pak se propojí v trojdobém tanečník i muzika. Působí to šíleně, když se to opravdu precizně udělá, a když to dáte pak do kupy, tak ten *Furiant* je zajímavý.

ŠELMO HAJNEJ, HAJNEJ, HAJNEJ

Rytmus složený. Typ o + f. Ve druhém dílu vložka s rytmem obyčejným.

The musical score is written in 3/8 time and consists of three systems of staves. The first system is marked 'A' and 'Živě' and contains measures 1-5. The second system is marked 'B' and contains measures 6-10. The third system contains measures 11-16. The lyrics are: '1. Šel - mo haj - nej, haj - nej, haj - nej, 4. šel - mo haj - nej, haj - nej! 8. Kdy-bys byl ne-pro-sil, ku-rát-ka ne - no - sil: však bys 12. ne - byl haj - nej, haj - nej, však bys ne - byl haj - nej.'

Obrázek 14 Píseň *Šelmo hajnej* s poznámkami Jana Stránského (Soukromý archiv Jana Stránského)

Další mateníky byly třeba 'Vejr, Zálešanská, Já ty volky nepoženu, Zahrajte mi Latováka, Kucmoch, Zábłatskej rybníček, V Luženicích.' Snažil jsem se najít různé typy tanců s proměnlivým taktem. Měl jsem připravené mateníky, které jsem vlastně nikdy nezpracoval do choreografií. V podstatě jsme tancovali jenom cvičně základní trojdobé, dvojdobé kroky, po čáře, po vodě, proti vodě, doleva, doprava, různé krokové variace."

Š E L M A H A J N E J

Tanečně-hudební stavba: 3 části, A + B + A', celkem 16 třídobých taktů
 A=A': 2x [1x třídobý takt + 2x třídobý takt FURIANT]
 B: 4x třídobý takt

Označení taktů: 1, 2, 3, 4, 16

Rozpis tanečně-hudební stavby: A: 1 + F / 2,3/ "F" = furiantové
 4 + F / 5,6/ třídobé
 B: 7,8,9,10 dvojtaktí
 A: 11 + F / 12,13/
 14 + F / 15,16/

I. sloka:
 =====
 A: 1 Šelmo 2 hajnej, hajnej, hajnej -F
 4 šelmo 5 hajnej, hajnej, PAUSA
 B: 7 Kdybys byl neprosil, kuřátka nenosil
 A: 11 Však bys 12 nebyl hajnej, hajnej -F
 14 však bys 15 nebyl hajnej, PAUSA

II. sloka:
 =====
 A: 1 Já bych ... 2 Pověz, šelmo tajnej -F
 4 já bych ... 5 pověz, hajnej, PAUSA
 B: 7 Bez v kapse krejcaru teď klobouk na stranu
 A: 11 nosíš - 12 pověz, šelmo tajnej -F
 14 nosíš - 15 pověz, hajnej, PAUSA

III. sloka:
 =====
 A: 1 Pravda 2 svatá, svatá, svatáá -F
 4 pravda 5 svatá, svatá, PAUSA
 B: 7 Což bylo lopotu, voda, chléb - káď potu.
 A: 11 Však jsem 12 hajnej, hajnej, hajnej -F
 14 však jsem 15 hajnej, hajnej, PAUSA

IV. sloka:
 =====
 A: 1 Což bylo 2 souže-, souže-, souže-, -F
 4 což bylo 5 souže micka, PAUSA
 B: 7 Co dřiny, mozolů, teď mám kamizolu.
 A: 11 Což bylo 12 souže-, souže-, souže-, -F
 14 což bylo 15 souže micka, PAUSA

Obrázek 15 Poznámky Jana Stránského k písni *Šelmo hajnej* (Soukromý archiv Jana Stránského)

Tabulka 4 uvádí jeden z mnoha scénářů mateníků (Soukromý archiv Jana Stránského)

ZÁLEŠANSKÁ	
Verze – mateník	
	- Taneční příchod sólového páru, jeho taneční sólo
	- Zpěv – sólo – kluk na rampě:
	<i>Šel bych do Zálešan, už nesmím, zarostla cestička rákosím.</i>
	<i>/: Až já to rákosí posekám, pak už tě, má milá, zanechám. :/</i>
	- současně taneční příchod dvou párů. Verze – 2/4 takt (4 takty)
	- Tanec – diagonální řady 3 dívek a 3 kluků proti sobě.
	- Tanec – 3 páry na kroužku. Verze – 3/8 takt (4 takty)
	- Tanec – špacírka 3 tanečních párů po kruhu s výměnou holek. Verze – mateník
	- Tanec 3 párů po kruhu

Jak jste v době svého aktivního působení vnímal význam souboru?

„Vytvoření úžasného kolektivu mladých lidí, kteří byli schopni vyprodukovat na vysoké umělecké úrovni amatérskou zájmovou činnost. Vytvoření kolektivu nad prací, která ty lidi bavila, kterou jim nikdo nevnucoval, a kterou dělali proto, že ji chtěli dělat. To si myslím, že bylo důležité. A na základě toho, jak ten kolektiv pracoval, byl odměňován tím, že se v době železné opony dostával do Evropy. Stranou ponechávám význam kulturně-společenský a reprezentační pro město, okres, kraj, i republiku. Význam jsem vnímal hlavně v oblasti vnitrosouborové, osobně-lidské, nikoli externího efektu. A co se týče současného významu Čtyřlístku - to nejsem schopen hodnotit, protože kromě výjimek ty lidi neznám.“

Zabýval jste se někdy otázkou, co je vlastně vůbec folklorní tradice?

„Mnohokrát jsem se touto otázkou zabýval. Co je vlastně tradice? Kde začíná a končí folklor? Na to jsme se mockrát ptali i na Lidové konzervatoři. My vystupujeme v určitých krojích. Ten kroj třeba odpovídá určité historické době, ale co bylo předtím a co bylo potom? Kroje sváteční, pracovní, a jiné. O té hranici jsem mluvil třeba i s profesorem Bonušem, ten také neustále hledal tuto hranici. A proto dneska taky třeba vidíme folklor zpracovaný scénicky, alternativně, apod. Dříve to byla třeba Chorea Bohemica, která dělala Poslední večeři Páně, což je nádherné, ale tohle v mém vnitřním pojetí není folklor. To je na základě folkloru nebo lidového umění zpracovaná určitá věc, ale o tanci to moc není. Spíš tam hlavně chodí.“

Které osobnosti Čtyřlístku byste chtěl zmínit?

„Tak na prvním místě určitě Bohoušek Chochola, Vláďa Novotný, Vláďa Drvota – jako skvělý poradce i realistický kritizovatel, občas mi pomohl Petr Vokoun, který mi 'vracel to,' že jsem ho před lety učil tancovat v Jarošovicích – bydlel v Mělníku poblíž nás, pak Váša Špáňa, což byl jediný konzervatorista, který měl vystudovanou muziku. Celá ta parta byla úžasná. Z muzikantů ještě určitě Zdeněk Frolík, klarinetista, ten se zabýval i tvorbou, ne všechno bylo od Vládi Novotného. Některé věci dělal Váša Špáňa nebo Zdeněk Frolík. Magda Pelcová má obrovské zásluhy za to, že taneční složku táhne dál doposud – bez poklesu umělecké úrovně a s udržením starého a rozvojem nového repertoáru.“

3. 1. 1 Soustředění souboru pod vedením Jana Stránského

Ukázka z náplně dvoudenního soustředění v Sedlčanech, listopad 1987,

ze soukromé sbírky J. Stránského:

Pohybová příprava – doba trvání asi 1 hodina

Rozcvička, gymnastické prvky, část klasiky, posilovací cviky, taneční příprava, technika jednotlivých folklorních oblastí

Cíl – získávání techniky, výdrže

Technika mužských tanečních prvků v Čechách: Furiant, Oklepák, Skočná

Taneční příprava – I. na diagonále

- 1) *Na diagonále obkročák pouze na špičkách na natažených nohou, upažení, důležitá práce hlavy*
- 2) *Saut de basque – přeskok z nohy na nohu se skrčením švihem nohy po odrazu ve výskoku, odražená noha zůstává stále stejná (například Furiant, mužský skok)*
- 3) *2 skočné čelně + dlouhý skok vpřed (protažení odrazové i švihové nohy)*
- 4) *Zakládačka – možno též přešlapovaná zakládačka na 2x, na 4x, eventuálně s přetočením*
- 5) *Dupy – různé kombinace – na 1. dobu, na 2. dobu, synkopicky*
- 6) *Kombinace dupy na 1. dobu a tlesku na 2. dobu*
- 7) *Kombinace dupy na 1. dobu, tlesku na 2. dobu + 3 tlesky za sebou*
- 8) *Oklepák – nárok odrazovou nohou zkrížmo před švihovou nohou + oklep*
- 9) *2x Oklepák + 3 dupy, gesto rukou – důležitý faktor! Ruce musí hrát, nesmí při náročné krokové variaci zmrtvět!*
- 10) *Furiant – 3x bočně 3 dupy a 2 poskočné*
- 11) *Furiant – jen na místě přešlapávaný + 2 kyvy čelně do stran*
- 12) *Furiant – postup čelně po vodě 3 přiduplé výskoky + zbytek přičapnutě dodupat*
- 13) *Furiant – 3x 3 furiantské dupy + do strany skočený saut de basque v rotaci + 2 dupy stejnou nohou, stejně saut de basque na druhou stranu se 2 dupy, ukončení: 1) dup levou nohou 2) tlesk do dlaní + současně zvednutí pravé nohy 3) tlesk pravou rukou o pravé koleno 4) dupem pravé nohy stoj obounož*

- 14) *Skočná – rotace hlavy, vysované tělo, ruce v bok, ruce do tvaru „V“ nad hlavou, eventuálně po 4 skocích střídat*
- 15) *Dvojposkočný krok – 4 čelně, otočka, 4 couvat*
- 16) *Dlouhá skočná v točení, ruce nahoře ve tvaru „V“, ramena dolů, osa těla*
- 17) *Na závěr – 32 skoků snožmo na místě*
- 18) *Vydýchání*

3. 2 Petr Vokoun

Kdo vás přivedl k tanci?

„Já jsem začal tancovat v roce 1969 na Mělníku, kde byl soubor Jarošovci a kam mě dovedl můj učitel zpěvu. Tam jsem nastoupil s mým bratrem a potkal se tam s Honzou Stránským, který tam už působil jako tanečník a vedl zkoušky.

Potom někdy v roce 1974 jsme měli vystoupení v Kulturním domě na Mělníku a byla tam Inka Vostřezová,⁸⁷ která přišla dělat nábor do Československého státního souboru písní a tanců a ptala se nás, jestli máme s bratrem zájem, tak jsme řekli, že ano. Šli jsme tedy na konkurz do Prahy, který jsme udělali a v dubnu 1975 jsme do souboru nastoupili.

A v roce 1978 měl soubor Čtyřlístek v Novém Strašecí své první vystoupení, kam mě Honza Stránský pozval jako tanečníka, abych se podíval a řekl k tomu svůj názor. Tak to bylo moje první setkání se Čtyřlístkem. A to byl úplný počátek mojí činnosti se souborem. Pak mě Honza požádal, jestli bych nechtěl vést nějaké zkoušky s Janou Mojdlovou, dnešní Suchánkovou z Armádního uměleckého souboru, tak jsme společně vedli jako pár některé páteční zkoušky, kde jsme vedli taneční přípravu od základu až časem po zvedačky a odbornější věci, a pak jsem tu zůstal už sám po vojně.“

⁸⁷ Inka Vostřezová (*1930) Tanečnice, choreografka, překladatelka, pedagožka. [online]. [cit. 30. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.osobnosti-kultury.cz/inka-vostrezova-13200.html>

O jaké časové období se jednalo?

„Přibližně někdy do roku 1990.“

Jakým způsobem jste spolupracovali s Janem Stránským?

„Když Honza Stránský stavěl choreografie, tak jsem mu asistoval odbornými připomínkami, třeba jestli určitý tanec je možno stihnout jak tempově, tak i prostorově. A strávili jsme na tom velice mnoho času. Dávali jsme si záležet na tom, že když byly diagonály, tak musely skutečně řezat, když byly kolečka, tak musela být rovnoměrně položená do prostoru. Tenkrát se dbalo hodně na to, aby bylo všechno stejné a tím zároveň byla vidět i určitá úroveň. Bylo to krásné období a velice rád na to vzpomínám.“

Podílel jste se na choreografiích?

„Pár tanců jsem Honzovi pomohl, ale ta větší pásma dělal všechna Honza sám. Jako například v pásmu 'Chmelíčku, chmeli,' které Honza dělal sám, jsem já pouze piloval kroky.“

Když jste vedl tréninky, jakým způsobem jste pracoval?

„Základem byla rozcvička půlhodiny, protáhli jsme se, kolena jsme uvolnili různými pohyby nebo sousedskou a zároveň jsme se zaměřovali na potřebu různých mateníků a jiných tanců, které jsme měli v repertoáru. Upřesňovali jsme polohy rukou, kde má být přesně hlava, jako například při točení v obkročáku nebo skočné. A potom jsme cvičili kroky vlevo a vpravo po kruhu, diagonálně a v páru. Všichni kluci museli odzvedat všechny holky. Soubor byl velice šikovný, jak tanečně, tak rytmicky. Když jsem do souboru nastoupil, tak tam byli lidi, kteří měli rytmus, byli muzikální, všichni zpívali čistě a nahlas. Měli jsme i přípravu akrobacie, základy jako přemety vpřed a vzad, abychom zvýšili schopnost obratnosti. Trénink trval hodinu a půl a další hodinu a půl se dělala čísla a pásma.“

Jaký vliv na vás měl Jan Stránský?

„Honzu Stránského znám od svých třinácti let a trávili jsme spolu spoustu času. Honza uměl úžasně ztmelit kolektiv, uměl lidi nadchnout pro cokoli, ať to byla turistika, voda nebo volejbal. Je muzikant, hraje na kytaru, banjo, takže výborný společník. A dá se říct, že mě ovlivňoval a formoval.“

Absolvoval jste se souborem nějaké zájezdy?

„Absolvoval jsem dva zahraniční zájezdy. Do Mantovy a do Belgie. A jsem laureátem Strážnice.“

Co vám dalo působení v souboru?

„Spoustu krásných zážitků. Dodneška se třeba scházíme s cimbálovkou.“

O kom byste se chtěl zmínit ze souboru Čtyřlístek?

„Určitě bych chtěl vyzdvihnout práci Magdy Pelcové, která je opravdu nadšenkyní pro folklor a obětavým tahounem souboru. A vychovala si nástupce, jako je dcera Honzy Stránského Zuzka.“

3. 3 Magdaléna Pelcová

Ptal jsem se současné vedoucí taneční složky Magdalény Pelcové, kdy začala spolupracovat se souborem Čtyřlístek:

„Roku 1976 jsem nastoupila na strašecké gymnázium a někdy koncem září přišel Bohoušek Chochola a ptal se, kdo by chtěl vystupovat a tancovat v souboru, který vznikne. Tehdy ještě neexistoval. Tak jsem samozřejmě zvedla ruku. Přihlásilo se nás asi deset, někdy v říjnu nebo listopadu se pak udělal konkurz, založila se taneční složka a řešilo se, kdo ji povede. Vláda Drvota studoval medicínu a řekl, že má kamaráda z Mělníka, který by mohl vést taneční složku, a tak přivedl Honzu Stránského. Zkoušky byly každý pátek od dvou do pěti a já jsem tím opravdu žila celý týden a těšila se, až zas bude pátek. A to jsem měla i spoustu jiných aktivit, ale prostě ty pátky, to bylo moje. A jsem v souboru doted.“

Které choreografie jsi dělala nebo se na nich podílela?

„První choreografie byla 'Novostrašecká polka,' kolem roku 1994 – to je ale jediná muzika, která není naše. Lidi ji mají moc rádi, ale je strašně náročná na dech. Novostrašeckou pro nás napsal Zdeněk Šimandl z Plzně, takže je to vlastně spíš taková typická západočeská polka. Pak byla choreografie 'Co ty holka vlastně chceš,' která se týkala řemeslnických tanců a byly tam například písně: 'My řezníci, řemesníci - Pane pŕlmistr - V Táboře ve dvoře chcíp tam panskej vůl.' 'Pane

půlmistr' to je jeden z mála tanců, který je doložen krokově jako tanec. Většina tanců našeho souboru je ale z naší fantazie. Vznikaly a vznikají tak, jak to cítíme a jak nás nese muzika. My tady ve Středních Čechách nemáme zápisy tanců. Všechno, co Čtyřlístek dělá, je vlastně tvorba. Je to postavení kroků na danou píseň.

Důležité je také zmínit, že Čtyřlístek je typický tým, že všechny choreografie jsou pásma. S tím začal Honza Stránský a my v tom pokračujeme.

Další pásmo se jmenuje 'Já jsem' a je to taková procházka po Středních Čechách. Jsou tam tyto písně: 'Já jsem muzikant, Já jsem z Kutný Hory, Okolo Kolína je pěkná rovina, Já jsem tkadlec od Nymburka, Poslali mě do Berouna' a naše klasická 'Jsem, jsem z Rakovníka.' My tomu pracovně říkáme 'Města.' Tady choreograficky vstoupila Zuzka Erziaková, která nastudovala rychlou část písně 'Okolo Kolína.'

V roce 2008 mělo premiéru pásmo 'Lešťovinky.' V něm se tři písně po počáteční hádce propojí v jedno. Jsou to dobře známé 'Já do lesa nepojedu, Neviděli ste tu mé panenky a Jede, jede hořovský pan hrabě.' Minulý rok jsme uvedli pásmo 'Nejsem přítel smutností,' jehož základem je svatební tanec Kotek, který dříve tancovali muži. Je to takové pásmo na základě asociací. Jedna písnička vyvolá druhou. Co je tam nové, je zpracování písně 'Káča.' Tam se poprvé dostáváme k určitému nádechu staropražské tematiky. Tanečně se této písně ujala Zuzka. Písničky jsem vybírala já, jak jsem již řekla, na základě asociací, že jedna písnička vyvolá druhou, hudbu upravila Tereza, s tím, že to úžasně hudebně povznesla, třeba mezihry v písničce 'Holka modrooká.'

Další moje pásmo je 'Výslužka,' které je propojené písní 'Když jsem já sloužil;' první tanec je o kuřatech, druhý o husách, třetí o kachnách, a tak dál. Zajímavá je píseň 'Že nevíte pane kmotře, proč k vám jdu,' kdy se na jevišti objeví prase v zástěře. Končilo to tancem Husárek – ten udělal Honza při jednom ze svých návratů do souboru. Husárek se pořád tancuje. Ještě jsem dělala pásmo 'O Desateru,' kde mělo být tanečně zpracováno všech deset přikázání. Bohužel jsme ale nakonec zjistili, že nám tam chybí sedmé přikázání 'Nepokradeš.' Bylo náročné na postavení, asi proto toto pásmo bylo provedeno jen dvakrát."

Které pásmo je Ti nejbližší?

„Nejradši mám 'Města.' To je takové příjemné logické pásmo s hezkými momenty. Třeba v písni 'Já jsem tkadlec' holky zvednou sukně, objeví se bílé spodničky a

zpěvák Vojta holky jakoby začne namotávat na špulku, jako že z nich utkal plátno. I celý ten tanec je vlastně o tkaní plátna. Jsou tam prima nápady, které mám ráda. Tanečníci tančí rádi 'Poslali mě do Berouna.' 'Poslali mě do Berouna natahovat varhany, potkali mě kamarádi, voni se mě hned ptali... Vem košili do zubů a udělej bububu, však já s těmi kamarády paní kmotra nebudu....' Tanečníci chytnou holky do košil a vlastně je táhnou k sobě a najednou se rozvinou a ta košile se tam objeví. Mám ráda okamžiky překvapení."

Jak dlouho obvykle trvá nácvik pásma?

„Nácvik trvá většinou půl roku, ale to je tak maximálně, protože my to většinou zplodíme tak, jak jsme honěni časem. Třeba na Tuchlovické poutě se snažíme, aby vždycky bylo něco nového. Ale třeba pásmo 'Lešťovinky' vznikalo asi čtyři nebo pět let – od nápadu až do realizace. Ta realizace ale obvykle bývá otázkou půlroku, někdy tří měsíců, ale to je pak takové trochu syrové. Půl roku je ideální."

Obrázek 16 Magdaléna Pelcová
(Soukromý archiv Magdalény Pelcové)

V kolika párech tancujete?

„Tancujou všichni, co můžou. Když je možnost šesti párů, tancuje se v šesti. Je to podle počtu kluků. Když je osm kluků, je osm párů.“

Zavedla jsi ve svých choreografiích něco nového?

„No to je právě ta určitá 'naivita.' Jednoduchost, dětskost, naivita myšlenky, obyčejné myšlenky, není v tom nic složitého, nemyslím tanečně a krokově, ale tím nápadem. Považuju taky za hodně důležité, aby spolu souvisela první minuta pásma s tou poslední.“

Jaká je koncepce Tvého tréninku?

„Začínám takzvanou rušnou částí. Je to část, kdy se mají tanečníci rozhybat, být rušní, činní. Jako bylo ve školce rozběhání, zdravotní cviky, honička nebo ve škole různé zdravotní cviky, pohybové hry a uvolnění. Přijde mi to logické, že se nejdřív musíme rozehrát. Nejčastěji začínám chůzí: krok chodný, různé varianty točení, dvojice, trojice, čtveřice. Nebo například vyšlapávaná sousedská různým způsobem, na kruhu, na řadách, ve dvojicích, ve trojicích, s otáčením, bez otáčení, krok běhový, 6 + 3 dupy, apod. Vybírám zkrátka prostě to, co budu potřebovat nacvičit v té hlavní části a už do této rušné části to zakomponuju jako samostatný krok. Je to o tom, zopakovat tanečně kroky, které tam budou, bez přemýšlení hlavy a zatím bez kombinací. Kombinace je maximálně v tom, že se čtyřikrát půjde v páru, čtyřikrát vedle sebe, nebo čtyřikrát v páru, pak čtyřikrát v podtáčce; různé varianty sousedské, polky, obkročáku a pořad tam dávám ty kroky, které budou potřeba do toho nového čísla, které budu nacvičovat.“

Pak přichází průpravná část, kdy už dělám variace (variace vedle sebe, v páru, pak různě navázat, apod.) Ráda to zadávám od konce, aby došlo k určitému momentu překvapení, kdy si tanečníci budou myslet, že to ještě není hotové, a pak se to k sobě všechno napojí a celý tanec je hotov. A já potřebuju okamžik toho překvapení, kdy najednou se to celé vyjeví. Takže soubor jakoby držím v určitém napětí, co přijde, jak to vyústí a najednou to prostě vidí, že jak se to na sebe napojí, je z toho krásný tanec.“

V této části už pracuju rovnou s tou aktuální písničkou. V první – rušné části - musí být použita jiná písnička, aby se tanečníkům nezafixoval pohyb z rušné části už s aktuální melodií, a pak najednou je budu muset přeučovat, že tam nejsou třeba

dvě polky a čtyři obkročáky. V té první části dám třeba nejprve nácvik obkročáku a polek zvlášť, a pak to spojím. A kdybych to spojila rovnou na tu písničku, která bude v tom tanci, tak najednou budou mít tanečníci v hlavě tu variantu z té první části a už to nepůjde. Důležité je také zvolit v rušné části takovou píseň, která má stejný počet taktů.

V nácvikové části už jedeme celý tanec, i na správnou aktuální melodii, buď s klavírem, nebo zpíváme.

Ve čtvrté závěrečné části, která trvá zpravidla patnáct až dvacet pět minut, zopakuju to, co se projíždělo. Pokud se třeba povedla nějaká hezká kombinace, tak ji vrátím, i na ty písně, které nepatří do pásma, a pak tam dám celý ten tanec."

Za jak náročné považuješ zařadit nové tanečníky?

„To je nenáročné, pokud máš někoho, kdo ti je může připravovat. Dělán to tak, že když přijdou zcela nepolíbení, a děláš průpravné části, tak ostatní třeba dělají doleva a doprava, a ti noví točí jenom doprava. Ostatní mají třeba variantu dvou tří kroků, oni jedou pořád ten svůj krok. A protože netancuje stále jenom jeden s jedním, ale u nás je to opravdu tak, že co tanec, to posun - holka se posune o jednoho - tím pádem netancuje neustále jeden s tím nově příchozím a není tak otrávený. A zároveň i ten nový tanečník tancuje s různými partnery.

Na vystoupení se pokaždé dělá postavení, kdo s kým bude zrovna tancovat. Zkoušela jsem jeden čas kvůli zjednodušení vytvořit na vystoupení stabilní páry, ale to se tanečníkům moc nelíbilo, prostě se chtějí střídat."

Musela jsi někdy někoho odmítnout?

„Ne, naopak. Ti co se zdáli neperspektivní, se naopak vytancovali. Občas byl někdo intonačně špatně, nebo rytmicky mimo, ale tak třeba šel tancovat to, co bylo jednodušší."

Soubor *Čtyřlístek* se schází pravidelně každý pátek večer v budově základní školy v Novém Strašecí, kde má k dispozici od 19 do 21:30 hodin tamější tělocvičnu. V současné době soubor nemá úplně ideální prostory, protože sál je dlouhý a úzký. Tanečníci tak mají dost často stísněné podmínky pro nacvičování svého repertoáru. Domnívám se, že taneční vedoucí zkoušky, která vede trénink a repertoár, má do jisté míry ztížený přehled o celkové podobě tance, protože nemá dostatečně

potřebný odstup od tanečníků. Jak vnímáš dispozice současného sálu, kde zkoušíte?

„Problém je spíše zvukový. Muzikanti mají problém, že když my tancujeme, tak mají pocit, že jsme pozadu, že zkrátka zpíváme později, než oni hrajou, ale my to slyšíme opravdu se zpožděním. Dříve jsme fungovali ve školní družině 'Na Kocourku,' ale přestalo to fungovat pro školu a tím pádem i pro nás. To byla družina strašecké základní školy a byl to lepší prostor.“

Které období Čtyřlístku považuješ za nejlepší?

„Pokaždé to vnímáš jinak. Když byl člověk mladý, a soubor taky, všechno bylo nový, krásně šokující, existovala souhra mezi stejně starými tanečníky, souhra mezi nimi a o něco starší muzikou. Vlastně jako jediný tanečník jsem v souboru od začátku, mohla bych vzpomínat na to, co bylo, na lidi, které jsem měla ráda, a kteří už dávno ve Čtyřlístku nejsou. Ale necítím to tak. Teď je to jinak hezké, vyměnili se lidi, ale pořád jsou báječní a je mi s nimi dobře.“

Ještě mě napadá jedno zamyšlení...to je, jako by ses mě zeptal, který zájezd byl nejlepší...a já ti neodpovím. Byl to ten první, v roce 1981? Zájezd do Francie? 19 dní, 21 vystoupení, šokující pro nás i Francouze, vystoupení končící o půlnoci, noční praní a žehlení krojů, které nikomu nevadilo...Itálie 1985, kdy Italové po našem vystoupení vlétli na jeviště a vynutili si tančení s námi...Izrael 2006...třítisícová hlediště... a Mexičan, Brazilec a Slovák, kterého potkáte v areálu ubytovny, a on si píská písničku Jsem, jsem z Rakovníka, Polsko s úžasnými diváky, Slovensko s jeho nádhernými Tatrami a krásnými amfiteátry...Maďarsko, kde diváci stáli v termálním bazénu...no, nejde to.“

Chtěla bys pohovořit ještě o něčem...?

„Kdysi jsem v radiu slyšela rozhovor s Petrem Ulrychem, a když se ho ptali na folklorní soubory, tak on odpověděl, že folklorní soubory, to je hra na folklor. Folklor je to, co žiješ, ne to, co předvádíš na jevišti. Hra na jevišti taky není život. Je to hra na život. Folklor je to, když na Moravě kluci vezmou pamihodu,⁸⁸ jdou po vesnici, zpívají písničky a mrskají holky. To je folklor. Ale to, co předvádějí soubory na jevišti, to je hra na folklor. A toho se držím. Já jsem tenkrát byla rozzlobená,

⁸⁸ *Pamihod, pomihod* nebo *pomrhod* je výraz pro pomlázku, historicky spjatý s oblastí Středních Čech a zejména Rakovnícka. Jedná se o zkratku středověkého popěvku *Pomni hody do provody*. [online]. [cit. 28. 11. 2016]. Dostupné z: <https://www.ceske-tradice.cz/tradice/jaro/velikonoce/symboly-velikonoc/pomlazka>

když jsem to slyšela, ale ona je to pravda. A když je to hra na folklor, tak je tam všechno dovoleno. A to ti dává tu možnost, že můžeš všechno za dodržení určitých pravidel."

V čem spatřuješ význam Čtyřlístku?

„Význam Čtyřlístku bych rozdělila na význam pro ty, kteří 'jsou uvnitř,' kteří ho tvoří – tak tam je to spojení něčím tak úžasným jako je lidový tanec. A můžeš stále dokola jet to samé a pořád tě to baví. Je tam obrovské duševní spojení, že se na sebe těšíme a že přijdeme, i když jsme unavení. A pak je ten význam pro lidi, kteří jsou 'zvenku.' A to je předávání jakéhosi poselství těm lidem. Dáváme jim možnost odpočinout si u něčeho tak čistého jako je lidová písnička a lidový tanec, na chvíli se v tomhle světě zastavit. Takže ten význam je vlastně dvojí."

3. 4 Zuzana Eržiaková

Zuzana Eržiaková, rozená Stránská, působí v taneční složce souboru od roku 1997/1998 a společně s Magdalénou Pelcovou je v současné době její vedoucí. Zeptal jsem se Zuzany, které choreografie dělala nebo se na nich podílela:

„S Magdou Pelcovou jsme dělaly pásma 'Koleda,' 'Desatero' a 'Nejsem přítel smutností.' Sama jsem dělala pásma 'Hospoda,' 'Kouzlo čtyř svíček,' 'O svatém Jáně,' 'Pivo, ženy, zpěv' a 'Betlém.' O hudební stránku se postarala Tereška Mlynaříková."

Kterou choreografii považuješ za svoji nejoblíbenější?

„Těžko říct, co je má nejoblíbenější choreografie..."

Jakým způsobem si připravuješ choreografie?

Choreografii si vymýšlím většinou doma, na zkoušce ji hned postavím, tím si to i zapamatuji. Jen když je toho víc, tak si napíšu poznámky na papír. Vystoupení se většinou natočí, a když se to pak oživuje, tak už jedu podle videa. U větších věcí mám napsané scénáře.

Jak dlouho jednotlivá pásma připravujete?

Někdy je to delší dobu, někdy kratší, záleží na situaci. Občas je soubor vystaven časovému tlaku. Dobré je, že dvakrát do roka máme soustředění, jednou na jaře a jednou na podzim, kde se můžeme intenzivněji připravit na vánoční vystoupení a na Tuchlovickou pouť.

Obrázek 17 (zleva) Štěpánka Stránská, Zuzana Eržiaková s dcerou Štěpánkou, Lenka Stránská (Soukromý archiv Zuzany Eržiakové)

Jak je to s výběrem hudby při vzniku nového pásma?

To je různé. Někdy vybírá písňe Terežka⁸⁹, která je pak i nějak sestaví do pásma a já dělám čistě jen choreografii. Maximálně pak třeba spolu upřesňujeme zařazení meziher, repetice, apod. Někdy přijde s výběrem písni Magda⁹⁰, někdy vyberu něco já. Teď u Betléma jsem si třeba navrhovala i zařazení meziher, jejich charakter a Terežka pak písňe podle toho upravovala.

Do jaké míry navazuješ na svého otce?

Táta má nesporné zásluhy na vzniku a vývoji taneční složky Čtyřlístku. Myslím si, že vždycky člověka ovlivňuje to, co dělá, v čem žije, vyrostl, čím je obklopen, takže ať už chce nebo ne, tak na to podvědomě nějakým způsobem navazuje. Já jsem se učila tancovat v ZUŠ u mojí mamky, která taky tancovala ve Čtyřlístku. Jako tanečnice v souboru jsem pak samozřejmě tancovala některé tátovy věci.

⁸⁹ Tereza Mlynaříková (poznámka autora)

⁹⁰ Magdaléna Pelcová (poznámka autora)

Myslím, že v každé tvůrčí práci člověk vychází z toho, co umí. A já jsem určitě tím vším byla ovlivněna. Základ, ze kterého vycházím, je tedy určitě od táty a mamky. Příkladem záměrné návaznosti je pásma 'Pivo, ženy, zpěv,' které má být svou stavbou a typem čistě tanečního pásma, analogií pásma 'Únor.'

Tančila jsi někdy s tátou?

Na pódiu ne, alespoň myslím tedy, maximálně někdy na zkoušce. Ale tančila jsem s mamkou a se sestrami na Tuchlovické pouti v rámci pořadu 'Jablko nepadá daleko od stromu.'

Čím se vyznačuje současná taneční část souboru?

My jsme soubor, který se stále hodně drží lidového tance oproti třeba některým jiným souborům, které se začínají přiklánět více ke stylizovaným pohybům, k divadlu.

Jakým způsobem se do souboru zařazují nově příchozí tanečníci?

Záleží na tom, kdy přijdou a jaké taneční zkušenosti už mají. Je to jiné, když přijdou děvčata, co prošla výukou na ZUŠ, nebo někdo, kdo v životě netančil. Já se snažím pracovat na začleňování všech nově příchozích. Děvčata dost často chodí ze ZUŠ, takže u nich jdou věci samozřejmě rychleji. Kroky většinou již znají, takže jde tedy hlavně o tanec v páru, se kterým mají menší zkušenost, neboť na ZUŠ tančí často holky s holkama. Taky se dá říct, že bývají rytmičtější. S chlapci bývá větší potíže. A možná jim přeci jen trochu chybí ten mužský vzor. To, jak rychle se noví tanečníci začlení, závisí kromě jejich zkušeností a schopností ještě na tom, v jakém přijdou období. Mám tím na mysli to, jestli je zrovna hodně vystoupení, na které je potřeba se připravovat, nebo jestli je 'období klidu,' kdy je více času na průpravu. V současné době totiž nemáme samostatné zkoušky speciálně pro nově příchozí.

Jaká je tvoje koncepce tréninku?

„Průběh zkoušky vždycky závisí na tom, co nás zrovna čeká. Pokud máme před vystoupením, pracujeme na choreografiích, které budeme tančit. Většinou celou zkoušku, často se scházíme dohromady s muzikou. Pokud je 'klidnější období,' zařazují hodně průpravu, které mám sama ráda, a teď v poslední době bych chtěla pracovat na tom, aby se ti nově příchozí postupně začleňovali do již nastudovaných pásem, která tvoří 'klíčový repertoár' souboru a často s nimi vystupujeme. Protože

pak se stane, že se najednou přiblíží vystoupení a já zjistím, že některé choreografie umí jen někteří, a pak někdy vzniká problém s obsazením. Takže teď jsme například udělali pásmo 'Únor' a 'Hry,' což jsou dvě z našich základních pásem ještě od mého táty. Teď bych chtěla začít dělat pásmo 'Pivo, ženy, zpěv,' které je ale tanečně trochu těžší.

Co se příprav týče, trénujeme kroky na místě, v postupu na řadách nebo na kruhu, samostatně i v páru, zařazují i samostatné pérování, v poslední době se hodně snažím dbát na držení těla, což pro některé není vůbec jednoduché. Kombinace vymyslím většinou na místě na zkoušce. Bud' zcela nové, nebo si třeba vytáhnu spojení některých kroků z hotových choreografií, které pak procvičíme zvlášť. Z každého tance se dá vybrat něco, na čem se dělá příprava."

Jaký je tvůj názor na současné prostorové možnosti sálu, kde zkoušíte?

„Dá se říct, že už jsem si na ty dispozice sálu zvykla. Větším problémem je spíš ta specifická akustika, je tam dost ozvěna, a když třeba všichni mluví, musím dost přidat na hlase. Taky když se zkouší s muzikou, není to akusticky ideální. My jsme dříve hledali i jiný sál, ale bohužel se to nepodařilo."

Které zájezdy se ti nejvíc líbily?

„Určitě Izrael, a pak také Liptovská Teplička na Slovensku. To je moc krásné místo a byli jsme tam už několikrát."

V čem podle tebe spočívá význam Čtyřlístku?

„Udržení lidového tance a tradic. Pěkný způsob trávení volného času pro mladé lidi. Možnost být součástí úžasného kolektivu, ve kterém máme, myslím, moc hezké vztahy."

3. 4. 1 Zuzana Eržiaková - ukázka tréninku souboru ze dne 13. 1. 2017

Za doprovodu klavíru se postupně scházejí a cvičí dvě skupiny. V případě absence hudebního doprovodu si taneční část souboru vypomáhá vlastním zpěvem. Mladší skupinu tvoří značná část členů souboru *Lísteček*.⁹¹

V úvodu tréninku se tanečníci zahřívají několikaminutovým během a následným protahováním – ať už individuálně bez zadání konkrétních cviků nebo organizovaně s přesným zadáním. Vzhledem k proporcím sálu si stoupnou do tří zástupů a společně s předcvičující se postaví do základního tanečního postoje a snaží si tak srovnat celé tělo. V této formaci provádějí následující cvičení.

Po louce chodila

1. cvičení: správné držení těla a udržení rovnováhy, 2/4 takt, 16 taktů

V základním postoji začínají tanečníci procvičovat rovnováhu formou pomalého podřepu a vracejí se zpět do výchozího postoje. Tímto pomalým tempem jsou donuceni soustředit se na vzpřímenost a rovnováhu svého těla. Střídají hluboké dřepy s výponem a hlubokým dřepem.

Náš pán nemůže

2. cvičení: měkké pérování s výskokem, 2/4 takt, 16 taktů.

Procvičování pérování a používání „měkkých“ kolen. Tento cvik se při opakovaném provedení obohacuje rytmickým tleskáním. Tři zástupy stojí vedle sebe. Každý zástup tleská jiné doby. Pravý zástup z pohledu pedagoga tleská první dobu, levý zástup druhou dobu taktu. Prostřední zástup tleská obě doby v taktu. To celé lze provádět ve třech různých variantách, tak aby každý zástup vždy tleskal na jinou dobu. Při dalším opakování písně se spojuje měkké pérování i tleskání. Toto propojení již vyžaduje značnou míru koordinace těla. Cvičení je se zpěvem.

⁹¹ Soubor *Lísteček* vznikl v roce 1988 při Základní umělecké škole (tehdy ještě Lidové škole umění) v Novém Strašecí a zde pracuje doposud. Jeho vedoucí je od počátku Lenka Stránská. Od října 2009 taneční složku doprovází *lidová muzika*, která pracuje pod vedením Zuzany Eržiakové. V současné době se nedá přesně určit, kolik členů soubor čítá. Na vystoupeních se střídají všichni žáci tanečního oboru školy. Svými vystoupeními soubor *Lísteček* rozdává radost především ve svém okolí. Občas zavítá i do jiných krajů naší republiky, kde vystupuje společně s dalšími základními uměleckými školami, které se též zabývají lidovým tancem. Cílem práce v souboru je seznamovat se s odkazem našich předků, objevovat krásu lidových písní a tanců, hlavně však získávat lásku a úctu ke skvostům našeho lidového umění. (Ústní zdroj: Zuzana Eržiaková, 7. 4. 2017)

Hrajte mi mazuru, já ráda tancuju

3. cvičení, 3/4 takt, mazurka, 8 taktů

Procvičování různých variant mazurky: přísunná mazurka do pravé strany, poskočná mazurka v otáčení do pravé strany, přísunná mazurka do pravé strany čelem, přísunná mazurka do pravé strany zády. Následně to celé doleva. Cvičení je se zpěvem.

Doudlebská polka

4. cvičení: polka v proplétání, 2/4 takt, 16 taktů

Výchozí postavení: páry stojí proti sobě v kruhu, ruce v bok, chlapec po směru, dívka do protisměru kruhu. Všichni začínají polku pravou nohou, chlapec dovnitř kruhu a dívka z kruhu ven. Chlapec i dívka si jako první podávají pravou ruku křížem. Cvičení je se zpěvem.

Cibulář

5. cvičení, trojnatřásák s proměnným krokem, 2/4, 12 taktů

Tanečníci stojí čelem do kruhu, ruce v bok. Poskočné kroky na místě, začíná se pravou nohou. Trojnatřásák po směru kruhu se střídá s trojnatřásákem do protisměru. Proměnný krok po směru kruhu se střídá s proměnným krokem do protisměru kruhu.

Pod naším okýnkem

6. cvičení, proměnný krok v natáčení vpřed a vzad, 2/4 takt, 16 taktů

Páry stojí proti sobě, chlapec stojí po směru kruhu, dívka do protisměru. Proměnný krok v natáčení směrem po kruhu, poskoky, proměnný krok vzad v natáčení, dupy.

Následuje rozbor tanců *Hulán, Cibulář, Doudlebská, Mazur*. Mladší tanečnice z první skupiny jsou pomalu začleňovány do repertoáru, který se bude v nejbližší době vyskytovat na vystoupení.

V koncepci tréninku jsou zařazeny všechny taneční prvky potřebné do stávajícího repertoáru. Podle časových možností a technické zdatnosti souboru se trénink zaměřuje na dotažení jednotlivých tanečních prvků. Vedoucí tréninku klade důraz na čistotu a přesnost provedení. Sami tanečníci jeví veliký zájem o hudební, taneční a prostorovou přesnost a také o přirozený a dobrý soulad tanečního páru.

4. Scénář vybraných pásem

(ze soukromého archívu Magdalény Pelcové a Jana Stránského)

4. 1 Chmelíčku, chmeli

Pásmo, s nímž se soubor stal Laureátem na MFF ve Strážnici roku 1986.

Choreograf: Jan Stránský *Scénář:* Bohumil Chochola

Hudební úprava: Vladimír Novotný

Pro detailní představu uvádím přepis autentického scénáře pásma. To je rozděleno do deseti částí.

Tabulka 5 uvádí legendu ke zkratkám

RS	rampa střed
PS	předek střed
PL	předek levá
PP	předek pravá
S	střed
BL	bok levý
BP	bok pravý
D	dívka
H	hoch
ZL	zadek levý
ZP	zadek pravý

I. Úvodní recitace

Dívka v kroji recituje. Světlo na RS.

Země má je půda – práce a řeč

Země má je les – stráž, zpěv

Země má je louka – pole a píseň

Země má je hora – potok, verš

Země má je starost – bolest i radost

Klín svůj úrodný nabízí pracovitým rukám

Které znají tíhu kovu a přítom

Umějí z dřeva vyzpívat notu

Klarinetista je pod jevištěm vpravo. Motiv „Vyletěla holubička“ a „U panského dvora“. Klarinet dohrává a dívka rozhrnuje oponu.

Rok co rok má země nabízí své plody

Abychom sklídili úrodu jak v poli

Tak i ve svém srdci...

II. Symbolické prospektivní zajišťování chmelové úrody

Pološero na jevišti, bodák na RS. Pár nesoucí dar na PS – zde recitace. Dar na PS, odchod střídavě na PL a PP. Pár bez darů na S – zde recitace a odchod na BL a BP. Všichni recitující pohled na pravý balkon.

1. D nese věneček, H recitace, příchod ze ZL
Neseme vám hospodáři věneček, aby se vám urodil pěkný chmelíček.
2. Příchod ze ZP, recitace D
Neseme vám hospodáři vesele, aby byly plný věrtele.
3. Příchod ze ZL, recitace H
Neseme vám ho hoši, dívčice, aby byly velký šištice.
4. H nese džbán, příchod ze ZP, recitace D
Neseme vám hospodáři chmelovinu, abyste neměl žádnou rezatinu.
5. D nese jablka, příchod ze ZL, recitace H
Neseme vám hospodáři jabka, aby vám vzrostla každá babka.
6. H nese kůle, příchod ze ZP, recitace D
Neseme vám hospodáři kůly, abyste měl chmele na dvě fůry.
7. D nese krupici, příchod ze ZL, recitace H
Neseme vám hospodáři krupice, aby byla hustá chmelnice
8. Příchod ze ZP, odchod do BL, recitace H + D
Aby byly chmele plné štoky, přejeme vám hospodáři na tři roky.

Tma na jevišti, nasvíceny jen dary na RS.

III. „Stoletý kalendář“

Muzika rozmístěná v hledišti, při recitaci se postupně přemisťuje z různých koutů hlediště pod RL.

1. Kontry – pravý zadní roh
Únor bílý, pole sílí.
2. Housle – levý zadní roh
Na svatého Řehoře, čáp letí přes moře, žába hubu otevře, líný sedlák, který neoře! /rytmicky/
3. Klarinet – pravý přední roh
Svatej Jiří vstává, zem odemyká!
4. Basa – levý přední roh
Májový deštiček, obroste chmelíček.

Při recitaci muzikantů zezadu jeviště zvuky dřeva, kovu, atd.

IV. Přípravné práce k pěstování chmele

Dlouhý hvizd – muzika hraje krátkou předehru. Plně nasvícená scéna, trojdobá jednotaktová rytmizace, po rychlém nástupu tří kovářů zpěv, sólo kovářů.

Voice

1. Ā my ko vá ři u mou ně ný my jen če ká me na ne dě li
2. Ā vy pa nen ky ne ro zum ný vždyť vy nez ná te chla py um ný

Violin I

Violin 2

Klarinet in B \flat

Klarinet in B \flat

Violin II

Contrabass

Obrázek 18 Ukázka písně *Kováři* (Děkanová 2011: 90)

A my kováři umouněný

My jen čekáme na neděli

Když přijde neděle, pijeme vesele

Pak uděláme najednou hic

Až nezůstane v korbeli nic.

Před repeticí příchod ostatních H – společný zpěv. Všichni H v pracovních polohách, trojdobá rytmizace rekvizitami po celou sloku. Soustředění na práci. Celá sloka se píská bez repetice. H pokračují v rytmizaci, příchod dívek se zpěvem.

Já nechci kováře, on má černý tváře

Já nechci kováře, on je černý

Já radši zedníka, sem hodně veliká

Budu mu podávat na lešení.

H zůstávají v pracovní poloze, konec rytmizace, otočí hlavy do publika, živý obraz a zpívají. D současně zaujmají pracovní polohu, pletou koše, věrtele, apod.

A vy panenky nerozumný

Vždyť vy neznáte chlapy umný

Kováme vesele, jak vstanem z postele

Pak uděláme najednou bum

Až se zatřese celičkej dům.

Následuje tanec – Kovářská – do odchodu.

V. Před orbou

a) Říkadlo – D z PP na PS k lidem – vesele. Odchod ZP.

Kačena se rozseděla v rákosovém listí

Osum vajec vyseděla – jedno bylo čistý!

Latě... kůly na dvě fůry...

Bude pěknej chmel! Juch!

b) Sedlák přichází na jeviště (RP, PP)

Vyjdi, vyjdi sluníčko

Nad to naše políčko

Nevyjdeš-li nahoru

Zavedu tě k Řenčovu

Od Řenčova k Rudě

Tam ti hůře bude!

Muzika krátká předehra. Sedlák zpívá.

U nás je pluh na dvoře

Žádnej tam s ním neoře

Trala – lalala

Žádnej tam s ním neoře.

Pudu sem a pudu tam

Já si pole zvořu sám

Trala – lalala

Já si pole zvořu sám.

Sedlák odchod do BL. Okamžitě reaguje muzikant a zpívá sám – nasvícen.

c) Furiant

Nasvícení sólového páru – na K, který vtančí ze ZP, na repetici příchod dalších tří párů.

Koukej, koukej, koukej

Jak je sedlák hloupej

Koukej, koukej, koukej

Jak on oře

Oře tři neděle, pole dva věrtele

A já bych to zoral dopoledne.

Zpěv čtyř párů na jevišti, střední světlo – zhasnout, muzika se přidává

Koukej, koukej, koukej

Jak je sedlák hloupej

Koukej, koukej, koukej

Jak je hloupej

On jede na pole, má hodinky dvoje

Koukej, koukej, koukej

Jak je hloupej.

Tanec furiant, hraje celá muzika. Zpěv – příchod dalších čtyř párů, zpívají všichni.

Sedlák, sedlák, sedlák

Ještě jednou sedlák

Sedlák, sedlák, sedlák

Je velký pán

On má pás na břicho a na svém kožiše

Tuli-tuli-tuli-tutulipán.

Tanec 8 párů – do odchodu. Plné, postupně stahovat do pološera a současně bodové světlo K na zpěváka zvýraznit.

VI. Orání

Zpěvák K – sólo (klarinet, basa), orač oře v levé půlce jeviště, dívčí tanec současně v pravé polovině jeviště.

1. Ja ké to vo rá ní bez plu hu bez ko ní
2. Ta ko vé vo rá ní ja ko mi lo vá ní

Obrázek 19 Ukázka písně *Orání* (Děkanová 2011: 104)

Jaké to vorání, bez pluhu, bez koní

Jaké to vorání bez koleček

Takové vorání, jako milování

Jako milování bez hubiček.

Muzika hraje, orač oře v levé půlce jeviště, dívčí tanec – P půle – světlo! Orač zpívá v PS sólo, dívčí tanec pokračuje – P půle.

Pořád mě dávají, co se mi nelíbí

Pořád mi dávají, co já nechci

Dávají mě starou, ošklivou, rezavou

Ta se mě nelíbí, tu já nechci.

Oráč odchází do PL, dívčí tanec do odchodu ZP, muzika dohrává.

VII. Stavba chmelnice – Kozák

a) Říkadlo

Světla naplno. Příchod osmi H s tyčemi ze ZP spirálně na PS, současně „průchod“ dvou H s „průboji“ – z BL do BP, respektive PP do PL. Recitace všech.

Eny, beny, benici, stavěli jsme chmelnici

Čtyři míle za Prahou najdeš bábu šmačhavou

Čtyři míle za Kladnem najdeš dědky s trakařem

Na poslední dobu složení tyčí v PS, odchod v zástupu při zachování předchozího rytmu na kruh ve stejném rytmu, dva tlesky.

b) Tanec Kozák – jen H

Po saltech Marcely – na poslední dobu hry muziky – úder kůlem o zem – tím postavena chmelnice. Stojí deset tyčí.

c) Roztančená chmelnice.

Světla stále plná, předehra muziky.

1) Ze ZP směrem na ZS příchod D za zpěvu.

Pod horou háječek, za horou jaloveček

Na hoře černá věž

Pověz mi, můj milej, Jeníčku rozmilej

Jestliže mě miluješ.

2) D – zpěv u chlapců, kteří stále strnule stojí u tyčí.

Kdybys ty byl hodnej

Chodil bys pořád k jednej

Chodil bys pořád k nám.

H – zpěv

Vždyť já chodím jen k vám

Jinde štěstí nehledám

Protože tě já rád mám.

H přivinou rukou D.

3) Muzika pomalu houpavě nenásilně zrychluje, tanec párů kolem tyčí.

4) Muzika svižně (ne moc), tanec párů s tyčemi mezi sebou. Na kruhu polku – do odchodu ZP, na scéně zbývá trojice tyčí v BL (PL)

VIII. Růst chmele

Z PP přes PS do BL příchod trojice D (v koších stočený chmel), během odchodu předchozích. Přiklekají každá ke své tyči, zády k divákům – začínají zavádět.

a) Zařikávání – sedlák za oponou

Stůjte mračna, stůjte kroupy, stůjte blýskání

Zaklínám vás do lesa hlubokého

Zaklínám vás do dubu vysokého

Zaklínám vás do dřeva stojatého a ležatého

Tam sebou mlatte a třískejte

A mému chmelu pokoj dejte!

b) Růst chmele. Muzika velmi jemně hraje – 1 housle + basa = melodie

„Chmelíčku, chmeli“ – zpěv muzikantů (jemně)

Chmelíčku, chmeli, chmeli zelený

Bez tebe chmelíčku pivíčko není.

Příchod tanečníků – polohy na zem, apod., zpívají s muzikanty

Kdybys chmelíčku po plotech nelez

Nebyl bys nadělal z panenek nevěst

Ale že chmeli po plotech lezeš

Leckterý panence věneček vezmeš.

Na třetí sloku příchod D (svůdně). Lyrická dohra muziky – tanec, páry odtančí z jeviště.

IX. Sklizeň

a) Na chmelnici

Do lyrického odchodu tanečníků v L polovině ze ZL k trojici štoků přichází jedna D s košatinou + jeden H s vytahovákem. H drží D kolem ramen. D postaví košatinu před štok číslo 1. (muzika tiše zpívá první sloku)

Chmelíčku, chmeli, chmeli zelený

Bez tebe chmelíčku pivíčko není

Dva H s vytahovákem postupně vytáhnou štok číslo jedna a dva – sklopení, stažení chmelu – směrem nahoru, uložení do koše. Dva H si hodí tyče na ramena – zvolna odchází směr ZP. Čtyři D s košatinou odcházejí na mlat do pravé přední poloviny. Do oblasti ZP přibíhají další D – chlapani jim brání – dělají „závory“. „Gagy“ děvčat. Zpívá H s vytahovákem (bez muziky).

Na našem mlatě jsou dlouhý latě

Nechod' tam holka, upadnou na tě!

Hej župy, župy, okolo chalupy, hej župy, župy, žup.

b) Na mlatě

Přicházejí děvčata a vytvářejí v PP půlkruh na česání chmele. Jedna D zpívá sólo – ostatní se přidávají zpěvem a přitom češou chmel (přirozeně).

Pověz ty mně hvězdičko má

Jsi-li jasná nebo tmavá

Jsi-li tmavá, vyjasni se

Má panenka rozmyslí se

Já jsem se už rozmyslila

Otce matku opustila.

c) Vokurkář

Ze ZP směrem na PP přibíhá okurkář – skáče mezi D a křičí

Pojďte panenky, hop, hop, hop

Pojďte kupovat, nebudete litovat

Jak to mám, tak to dám

Na vejdělek nekoukám!

Jsem tu dneska naposled

Nepůjdu sem zas tak hned!

Okurkář sundá putnu PP, sběh D kolem putny. Energická D:

Okurkáři, vokurkáři

Kvašky se ti v putně páří!

Za takovou vokurku

Půjdeš na hnůj, holomku!

Energická D „vyšplíchně“ putnu do obličeje vokurkáře, narazí mu ji na hlavu. Dvě D přisunou přední košatiny vpravo za vokurkáře – ostatní ho roztočí a v roztočení posadí do košatiny (kolem legrace). Energická D:

Vokurkáři, vokurkáři

Tedka se ti zadek páří!

Jedna z krajních D spadne do druhé košatiny, současně D začínají odnášet vokurkáře s putnou na hlavě do PP. Přibíhá H ze ZP a voláním zve:

Hoši, hoši, hoši

Dědek sedí v koši

Bába sedí ve věrteli

Pojďte hoši, melme ji!

Všichni H shluk kolem D v koši (neprodyšný). Postupně vylétají věci (bota, spodnička, apod.) Muzika se přeskupuje – hlas muziky:

Už je hotovo?

Po vyhození poslední věci sám odpoví:

Už je to hotovo.

Všeobecný úklid – P poloviny nejkratším směrem – odcházejí tanečníci, odchází muzika.

X. Dočesná

a) „Kasace“ muziky poslednímu štoku

Polska – minet – sólo muziky

Poslední štoku

Starý brachu

Polez ven!

Po dohrání – z muziky. Ze ZP přichází jeden H s vytahovákem – vytáhne poslední štok, ozdobí červeným šátkem. Ze ZL příchod šesti párů v seřazení + dvě D s velkým chelovým věncem. Muzika přechází během přede hry na PS.

b) Kostelák – slavnostní tanec

c) Vinš hospodáři. Z PP vychází vstříc zástupu sedlák, v ruce má korbely piva.

Děvčata nesoucí věnec střídavě recitují.

D1: Pozdravuje vás políčko

Že vám dalo letos maličko

D2: Dá-li vám Pánbůh zdraví

Ono vám to napřesrok vynahradí

D1: Pozdravuje vás svatý Vavřinec

Abyste nám dali hodně za věnec

D2: Pozdravuje vás svatý Vít

Abyste nám dali hodně jíst a pít

Sedlák odpovídá:

Už jste všechno načesali

Už jste všechno sklidili

Zavdejte si korbel piva

Abyste se napili!

Sedlák z PP přechází na PS a poroučí muzice:

Alou, alou, zahrajte mi pěkně zvesela!

Předehra, zpěv sedláka, ostatní se přidávají.

Alou, alou zahrajte mě pěkně zvesela

Že mě moje nejmilejší odpověděla.

Z toho si nic nedělám

Klobouk na stranu si dám

Protože jsem švarnej jonák

Sobě zazpívám.

Voice: Al ou al ou zahrajte pěkne z vese la
 Violin I
 Violin 2
 Clarinet in B \flat
 Clarinet in B \flat
 Violin II
 Contrabass

Obrázek 20 Ukázka písně *Alou, alou* (Děkánová 2011: 131)

Střídá se zpěv s tancem *skočná*.

Zelená je švarná barva, lásky barva je

Černovoký děvče hezký už mě miluje

Upřímně mě miluje

Štěstí mnoho slibuje

Až se domů zpátky vrátím

Pak bude moje.

Rychlá *skočná* stále pokračuje. D recitátorka zahrnuje oponu. Před oponou recituje:

Tobě, lide i zemi díky!

4. 2 Berounce (Hold Berounce) – ukázka z pásma

Choreografie: Jan Stránský Scénář: Bohumil Chochola

Hudební úprava: Vladimír Novotný, Zdeněk Frolík, Václav Špáňa

Tabulka 6 uvádí legendu ke zkratkám

K 1, K 2, K 3	komentář 1, 2, 3
R	rybář
D	dítě
M 1, M 2	muzikant 1, 2
Mlyn.	mlynář

K 1:

R: Proč Tě mám tak rád? Asi proto, že u Tebe stárnu pomaleji.

D: S kým si tu povídáš?

R: No přece s Beroučkou. Ty ji neslyšíš?

D: Vždyť hučí pořád stejně!

R: Ba ne. Jen si sedni a poslouchej. Ta je duší kraje. A umí vyprávět. Je jí smutno, když lidé pláčou a zpívá, když se radují. V letním žáru sténá žízni, při jarním tání zaburácí a pohne ledy. Hladinou odráží zlatavou zář poledního slunce, za ranních červánků zbarví se sama, někdy i krví. Za noci ztmavne, až zčerná.

D: A bílá někdy byla?

R: Bílý byl zdejší mlynář Čech. Můj pradědek mi o něm vyprávěl. Kopa veselá, šelma podšitá, jazyk jako jehly. Jednou přišli do Nezabudckého mlýna potulní muzikanti...

Expozice I: Nezabudický mlynář

M 1: My jsme k vám přišli – za zlé nemějte,

jen vy nám předce vyspáníčka dejte.

Mlyn.: Prolomte se nebesa! Spadni buchto jako necky,

na půllokte máku v nich

M 1: Mně se zdálo...

Mlyn.: ...žes měl v kapse málo a v hlavě nic. Co se zdá, to je sen, když se vyspíš, tak je den.

M 1: Jestli nám nedáte, zlou odměnu shledáte. Budou vám hrnce skákat s police, jako vaše slepice, když se nažerou panský pšenice.

M 2: Nevím, nevím, kudy cesta,

zarostla mi travou všecka.

Zarostla mi jetelinkou,

bych nechodil za hubinkou.

M 1: Koupil jsem jí šněrování

stříbrem, zlatem premovaný,

šněrování, zlaté přazky,

na závazek naší lásky.

Mlyn.: Kdopak se tě synku prosil,

abys ty jí dary nosil.

Ty jsi nosil – ona brala,

jiného však milovala.

Kámen mlejnský, ten je těžký,

ještě těžší stav manželský.

Kámen mlejnský se udrtí,

stav manželský až do smrti.

*Kdo to praví, ten je blázen,
že jsou ženský tak drahý.
Na rynku jich prodávají
čtyry za dva krejcary.
Jeden mužskej za tisíce –
ještě není k dostání.*

Obrázek 21 Kresba z kroniky *Čtyřlístku*
(Soukromý archiv Čtyřlístku)

K 2:

R: A takhle se narodila jedna z písniček, jakých Berounka vyslechla na tisíce.

D: A všechny byly takhle veselé?

R: Většinou. Ale když přišla velká voda, přišel s ní i smutek.

Expozice II: Utonulá milá

R: Má milá slouží za vodou,

já zase sloužím za druhou.

Kterak já si poradit mám,

abych svou milou dostal k nám.

Muzika: Koupím si veslo slonové

stříbrem, zlatem okované.

Sednu sobě na lodičku,

pojedu pro svou holčičku.

R: Byla láska – ale není,

zapadala do kamení.

Do kamení do drobného,

na dně proudu hlubokého.

K 3:

D: Ta voda je ale zlá.

R: Neboj se. Zlá byla jen k neopatrným, více pomáhala, než škodila.

Obrázek 22 Kresba z kroniky Čtyřlístku
(Soukromý archiv Čtyřlístku)

Expozice III: Dřevaři, plavci, pradleny

Plavci: Hola, hola hou,

dřeva dolů jdou,

ať vám škodu nenesou!

R: Slyšíš – plavci dřeva – ti by se bez řeky neobešli.

Pradleny: Jsou, jsou na potoce ráčata,

jsou, jsou na potoce raci.

Půjdeme na ně, vybereme je,

půjdeme na ně, vybereme je

při měsíčku v noci.

Ryby, ryby, ryby, rak, rak, rak,

uděláme my to tak, tak, tak,

uděláme na ně sobě sáček,
 uhlídáme, chytí - li se ráček.
 Vem, vem, má panenka, mošničku,
 vem, vem, má panenka, mošnu.
 A já ti taky ňáký ty raky
 a já ti taky ňáký ty raky
 do kuchyně pošlu.
 Ryby, ryby...

Plavci: Hola, hola hou,
 dřeva dolů jdou,
 ať vám škodu nenesou.

Jsou, jsou na potoce ráčata

Mírně *z Berounska*

1. Jsou, jsou na po - to - ce rá - ča - ta, jsou, jsou
 2. Vem, vem, má pa - nen - ko mo - šni - čku: vem, vem,

1. na po - to - ce rá - ci: pu - de - me na ně, vy - be - re - me je,
 2. má pa - nen - ko mo - šnu: a já ti ta - ky ňá - ký ty ra - ky,

Obrázek 23 Píseň *Jsou, jsou na potoce ráčata* (Seidl 1940: 296)

Rytmizace seker:

Dvojdobá: Málo dubů, málo lip,
 nesmíme se oženit.
 Břízy už jsou zelený,
 musíme být bez ženy.

*Trojdobá: Hejdumdá, hejdumdá,
však nás Bůh nezandá.
Zandá – li do bláta,
on nás zas vydrápá.
Hejdumdá, hejdumdá,
však nás Bůh nezandá.*

*Čtyřdobá: Sekyrečko, sekej kola,
pojedeme do Tábora
a z Tábora do Benátek,
koupíme tam pár telátek.
Jedno lysý, druhý kusý,
třetí sotva ocas nosí.
Dáme my je do kuchyně,
kde je dobrá hospodyně.
Hospodáři, poprdáři,
hospodyně oběd vaří.*

*Šestidobá: Esí, sí, esíka,
kdo jede z lesíka.
Pán jede z obory,
čert ho vem na rohy.*

5. Středočeský folklorní festival Tuchlovická pouť

Obrázek 24 Plakát festivalu *Tuchlovická pouť* 2016 (Soukromý archiv Čtyřlístku)

„Možnost obdivovat krásu lidových krojů a tanců a poslechnout si melodiku lidové muziky není v Praze a v jejím okolí zrovna časté. Folklorní příznivci ve Středních Čechách mají díky tomuto festivalu od roku 1994 pěknou tradici. Již pravidelně se během několika prvních květnových dnů v obci Tuchlovice u Kladna koná třídní folklorní festival, kterého se účastní až dvacet souborů dětí a dospělých z Čech, Moravy, Slovenska i z dalšího zahraničí. Od pátku do neděle se tanečníci a muzikanti představí divákům v řadě vystoupení na návsi, v sále hotelu Česká hospoda a především v rekonstruovaném areálu letního kina, kde se konají hlavní pořady festivalu.“⁹²

⁹² Folklorní sdružení České republiky. (Lidové kroje a muzika kousek od Prahy. Struktura festivalu a program). [online]. [cit. 21. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.folklornisdruzeni.cz/struktura-festivalu-a-program18>

5. 1 Rozhovor se zakladatelem festivalu Bohumilem Chocholou

Co Vás přivedlo na myšlenku založit folklorní festival právě ve Středočeském kraji?

„Začátkem devadesátých let, po Sametové revoluci, se rozvoj folklorního hnutí rozšířil především tehdy vznikem Folklorního sdružení České republiky. To byla doba, kdy jsme si – abychom nebyli bezprizorní – udělali nad sebou střechu. A díky tomu Folklornímu sdružení se začátkem devadesátých let rozšířil počet folklorních festivalů. To bylo takové nabuzení něčeho, co si lidi dřív netroufli nebo to vždy bylo přikryto nějakým úřadem nebo oficiální institucí a teď jsme dostali trošku volnost. A začaly vznikat festivaly jako houby po dešti. A protože já jsem patřil k čelním představitelům toho Folklorního sdružení, tak mi najednou přišlo líto, že ve Středních Čechách nemáme nějaký stabilní pevný festival. Měli jsme tady festivaly i dříve, to nemůžu říct, byla to například Třebízská pouť, ještě když paní doktorka Vanda Jiříkovská tam působila, tak tento festival pořádala, ale jednalo se tu většinou jen o účast několika souborů. Velmi významný byl Mělnický Vrkoč, to byla za komunistů velice prestižní přehlídka, kde se Čtyřlístek zúčastňoval pravidelně. Ale kvůli tomu, že to pořádalo Krajské kulturní středisko, tehdy se zánikem kraje padl i celý tento festival. Takže v té době, začátkem devadesátých let, nebyl žádný festival ve Středních Čechách.

Já jsem se tehdy věnoval amatérskému divadlu v Tuchlovicích.⁹³ Ochotnické hnutí v Tuchlovicích bylo velmi silné a mělo k dispozici opravdu krásné přírodní divadlo v krásném prostředí. Později se z toho stalo širokouhlé letní kino, ale ta podstata zůstala. Bohužel se zbouraly některé ty kulisy – třeba zámeček a myslivna a takovéto věci - to se muselo bohužel zbourat. Já jsem tam trávil své dětství jako amatérský 'divadelníček' a dělali jsme tam krásná divadla. To prostředí tam má svůj půvab a já jsem si vždycky představoval, když jsme tam hráli s cimbálovou muzikou, která už existovala v té době při gymnáziu, že v tomto prostředí by bylo krásné udělat takovou malou Strážnici. A to se mi tedy podařilo v roce 1994. Dá se říct, že u zrodu té myšlenky jsem byl já, ale zaplatpánbu jsem měl okolo sebe lidi, bez kterých bych si to netroufal dělat.“

⁹³ Divadlo neslo název KAPKA. Jednalo se o autorské amatérské divadlo, které bylo založeno 1958 a zaniklo 1979. Bohumil Chochola členem divadla mezi lety 1958 a 1977. (Ústní zdroj: Bohumil Chochola. 23. 3. 2017)

Kdo s Vámi stál u zrodu festivalu?

„U zrodu festivalu jsem měl především jednoho ze svých nejlepších kamarádů, Ing. Vladimíra Sochora, což je člověk, který dvacet let stál po mém boku a byl mojí pravou rukou. Byl jednak ekonomem – tedy staral se o peníze – což je velice důležité, protože se staral o sponzory, ale v té době byl ještě i tanečníkem Čtyřlístku – takže se tam spojovalo všechno dohromady, ta láska k folkloru. A začali jsme tedy s tím, že to bude největší festival ve Středních Čechách. Přihlásili jsme se při vzniku krajů, že to budeme garantovat, ale hlavním pořadatelem byla Folklorní unie Prahy a Středočeského kraje a tam jsme se sdružovali soubory pražské a mimopražské, to znamená my, Jarošovci a celá řada dalších souborů, jak dospělých tak dětských. A tím jsme měli vlastně kontakty na všechny tyto možnosti a obeslali jsme ty první zdroje. Takže Vláda Sochor byl velmi důležitý. A za druhé rodina, to musím přiznat, že rodinu jsem zapojil téměř celou včetně svých sester a švagrů a navíc tedy hlavně členy bývalého divadla Kapka v Tuchlovicích, protože to jsou lidi, kteří měli vztah k 'amatérině,' věděli, co to obnáší a všichni všechno dělali a dělají to dodneška zcela zdarma. Takže to mám obrovské zázemí a bez tohoto zázemí a těchto lidí bych se do toho nepustil. Dodneška v Tuchlovicích za pořadatelství, služby, včetně režie, konference, nikdo nedostane ani korunu a ani to nikdo nepožaduje. Takže za celý festival, který bude mít 23. ročník jsme nikomu nezaplatili ani korunu, protože to nikdo nepožadoval, a kdyby požadoval, tak stejně to děláme všichni zadarmo. Myslím, že pro všechny soubory, které jezdí do Tuchlovic, je to čest.“

Hlavním účastníkem festivalu byl již od počátku soubor Čtyřlístek. Které další soubory byly přizvány k účasti? Předpokládám, že jich je za ta léta patrně velké množství. A mají některé soubory tu výsadu, že jsou zvány pravidelně? „Je to soubor Gaudeamus,⁹⁴ který se účastní pokaždé a je vždycky malinko jiný. Pak je to soubor Rosénka,⁹⁵ který zastupuje ten moravský prvek, pod vedením Zuzany Cílové. Často u nás vystupují také Jarošovci z Mělníka. Soubory ví, že se festival uskutečňuje každý rok, takže se často hlásí samy, ale původně jsme zvali my soubory z okolí Prahy a Středočeského kraje, které nemají moc velký prostor k uplatnění a pro ně je to motivační. Soubory střídáme a chceme hlavně, aby měly

⁹⁴ Gaudeamus je folklorní soubor působící od roku 1949. Soubor tvoří taneční a pěvecká skupina a lidová muzika. [online]. [cit. 14. 4. 2017] Dostupné z: <http://www.gaudeamus-folklor.cz/soubor/>

⁹⁵ Rosénka je folklorní soubor založený roku 1982. V současné době má soubor přibližně 200 členů ve věku 3 až 35 let. Repertoár soubor čerpá převážně z oblasti hradištského Dolňácka, ale rozšířil jej také o Uherskobrodsko, Uherskoostrojsko, Luhačovské Zálesí, Valašsko, Kopanice a moravsko-slovenské pomezí. [online]. [cit. 14. 4. 2017] Dostupné z: <http://www.rosenka.cz/o-nas>

uplatnění ty místní. Například Čtyřlístek, Gaudeamus nebo Rosénka nemají problém s účastí na festivalech po celé republice, ale je zde řada jiných souborů, které mají problém se někde uplatnit a přitom jsou dobré. Takže toto pro ně považují za dobrou motivaci. My máme určitý předvýběr, některé soubory máme vytipované, ale nikoho neupřednostňujeme. Na příští rok se chystáme oslovit karlovarský soubor Dyleň,⁹⁶ což je velmi dobrý soubor. Často zveme i soubory ze Slovenska. Máme dohodu, že oni přijedou k nám, my k nim. Byl u nás i soubor Ondráš.⁹⁷"

Jaký počet souborů se obvykle v rámci jednoho festivalu představí? „Počet bývá různý, ale většinou okolo patnácti souborů.“

Jak dlouho trvá každý jednotlivý ročník festivalu a jaký je jeho průběh? Je pravdou, že se vždy začíná v pátek odpoledne a končí v neděli? „Festival trvá většinou tři dny. Začíná se v pátek večer a končí se v neděli odpoledne. Tak je to nejčastěji. Některé ročníky – většinou ty kulaté – bývaly dokonce čtyřdenní – od čtvrtka do neděle. Ale pak jsme se opět vrátili ke třem dnům.“

Jakým způsobem se Vám podařilo získat festivalové prostory a došlo během let k jejich proměně?

„Prostory jsme získali přes tuchlovický divadelní soubor Kapka, o kterém jsem již hovořil. Je to majetkem obce, takže nic neplatíme a co je důležité – obec si to vzala za své a my máme k dispozici zastřešené pódium i krásné zázemí pro soubory, je to opravdu chloubou obce. Pódium máme zastřešeno od 3. ročníku. Do zázemí se stále investuje a zdokonaluje se. Kapacita zázemí je maximálně dvacet souborů. My však spíše upřednostňujeme méně souborů z důvodu většího komfortu pro každý pozvaný soubor.“

Jak moc se změnila celková podoba festivalu v průběhu let? „Myslím, že podoba se příliš nezměnila, jádro festivalu zůstává stále stejné, ale záleží vždy na financích.“

Vraťme se nyní k souboru Čtyřlístek. V čem spatřujete jeho největší význam?

⁹⁶ Dyleň je karlovarský folklorní soubor působící pod tímto názvem od roku 1974. Předtím se jmenoval *Mládí* a počátky souboru sahají do roku 1957. Zaměřuje se na lidové písně a tance nejzápadnější části Čech, Karlovarska a pohraniční oblasti kolem řeky Ohře. [online]. [cit. 15. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.dylen.cz/cj/>

⁹⁷ Ondráš – Vojenský umělecký soubor se sídlem v Brně. Profesionální těleso. Dramaturgicky se zaměřuje zvláště na národopisné oblasti Čech a Moravy. [online]. [cit. 15. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/>

„Já si myslím, že jsme zaplnili na mapě oblast Slánsko, Rakovnicko, Berounsko. To je ta naše oblast, z níž čerpáme. Tady žádný soubor nebyl a my to tady křísíme. Další význam Čtyřlístku je ten, že vychovává lidi v našich tradicích. Ti lidé dělají výtečnou práci, zcela zadarmo, naopak je to všechno stojí peníze. Je tam výborný kolektiv, který se věnuje ušlechtilé práci.“

V rámci této vaší oblasti vnímáte, že některé jiné soubory v okolí nebo ve vzdáleném okolí se jí rovněž věnují? *„Zjistili jsme, že třeba na různých festivalech nám sáhnou na naši práci, někdy i dost necitlivě, a třeba to i okopírují se vším všudy. Naproti tomu však třeba Státní soubor písní a tanců přejal po dohodě naše mazury Honzy Stránského. Vláda Vašek za námi přišel, že se mu naše mazury líbí a jestli je může převzít. To je pro nás pocta. Například 'Na svatého Matěje.' “*

Pozorujete rozdílný přístup k utváření a rozvíjení tradic folkloru u mladých generací před rokem 1989 a po něm?

„Trošičku je rozdíl v jedné věci. Do roku 1989 se k nám často hlásili lidi s vyhlídkou, že se dostanou do zahraničí, což už teď padlo. To znamená, že často se tam projevil to, že když jsme třeba nejeli do zahraničí, tak ti lidé přestali chodit. Někteří tam zkrátka chodili z vypočítavosti. Dnes už k nám chodí lidi spíše po studiích s tím, že delší dobu již uvažovali, že by se rádi zabývali tancem, folklorem, zpěvem a je tedy už od počátku vidět, že o to mají zájem. A také zde máme soubor 'Lísteček,' který zajišťuje přísun hlavně děvčat a občas nějaká dívka přivede svého chlapce. Dokonce jsme měli i období, kdy jsme děvčata brali jen, když si přivedla svého vlastního tanečníka, protože jsme jich měli hodně. Nyní už to nepodmiňujeme. Mám pocit, že po sedmi letech se ten kádr začne měnit a zejména u kluků je problém, že jim trvá trochu déle, než se z nich skutečně stanou tanečníci.“

V průběhu let prošlo Vaším souborem patrně velké množství hudebníků a tanečníků. Myslíte si, že je působení v souboru významně ovlivnilo a rozvinulo jejich lásku k folkloru? *„V cimbálové muzice, která má o dvacet let víc, se vystřídalo asi 60 muzikantů a 40 zpěváků. Ted' už je to spousta let konstantní parta. A ve Čtyřlístku je za 40 let asi 50 muzikantů a 35 zpěváků a tanečníků okolo 200. A já si osobně nejvíc vážím toho, že v tom máme pokračovatele. Protože není umění vyletět a nevychovat si za sebe nástupce a to myslím, že se nám podařilo a to se, myslím, ne každému podaří.“*

5. 2 Rozhovor se současnou ředitelkou festivalu

Terezou Mlynaříkovou

Terezko, Ty jsi v rozhovoru pro Kladenské listy⁹⁸ uvedla, že nápad založení festivalu „... vznikl v hlavě mého strejdy Bohouška Chocholy. On je tělem i duší folklorista a vždycky chtěl mít takovou svoji malou Strážnici...“ Mně se toto Tvé přirovnání velmi líbilo. Co znamená pro Tebe festival *Tuchlovická pouť*? Je to také Tvoje „malá Strážnice?“

„Festival se každoročně koná kolem mých narozenin a tak je to řekněme už 23 let ten nejlepší narozeninový dárek, který si jen můžu přát. Zvláště, když se vše pěkně podaří a v neděli po akci si zaslouženě 'odfrkneme' po dobře odvedené práci. A zda je to pro mě také 'malá Strážnice'? Snad ano, jen si náš festival oproti tomu Strážnickému 'užívám' úplně jinak, avšak v obou případech moc příjemně.“

Jak dlouho působíš jako ředitelka festivalu a co všechno obnáší Tvoje funkce?
„Letos mě čeká čtvrtý ročník v této roli a moje funkce obnáší vlastně jen jakési definitivní tečky nad veškerou prací, kterou společně se svými pomocníky z organizačního štábu dáváme dohromady.“

Je možné skloubit během festivalu Tvoji funkci ředitelky a aktivní účast na jevišti?

„Možné to je, ale přiznávám, že se postupně snažím takticky ustupovat z jeviště stále více směrem k muzice (na kraj) ...i když podrážky mě pěkně svrbí. Zodpovědnost za všechno dění na jevišti i mimo něj je veliká a tak jsem radši, když mohu být stále všem k dispozici.“

Kdo všechno se podílí na dramaturgii jednotlivých ročníků festivalu a s jakým předstihem na tom pracujete? *„Jak už jsem říkala, celý festival je jedno velké společné dílo, při jehož přípravách panuje velmi zdravá demokracie a všichni si dokážeme naslouchat a snažíme se najít kompromisy. Několikrát samozřejmě došlo k nedorozumění, či k nepochopení, ale jsme zatím, (a doufám, že i nadále budeme), pořád schopni se z chyb poučit. Vedoucí taneční složky Magda Pelcová má na starost režii všech pořadů, ale celková dramaturgie, výběr účinkujících a vše kolem, to je opět práce nás všech. Dokážeme si navzájem říct své názory,*

⁹⁸ SPILKOVÁ, Alena. *Už jen pár dnů zbývá do zahájení 22. ročníku folklorního festivalu Tuchlovická pouť*. Kladenské listy. 20. 4. 2015. [online]. [cit. 21. 12. 2016]. Dostupné z: <http://kladenskelisty.cz/99188/uz-jen-par-dnu-zbyva-do-zahajeni-22-rocniku-folklorniho-festivalu-tuchlovicka-pout/>

návrhy, nápady a pak společně hledáme, co je realizovatelné. A přípravy? Ty vlastně nikdy nekončí. Dokončuje se 'úředně' jeden ročník a souběžně už se chystá další. Jen během letních prázdnin máme takové volno, kdy neprobíhají organizační schůzky, ale v kontaktu jsme stále a pracujeme alespoň na dálku."

Obrázek 25 Soubor Čtyřlístek na festivalu *Tuchlovická pouť*, 2015.
(vpravo) Tereza Mlynaříková (Soukromý archiv Čtyřlístku)

Můžeš nám říci něco o souboru *Lísteček*?

„Lísteček, to je radost. Zvláště ti nejmenší 'Lístečci.' Lidové písničky a tanečky, které se k nim váží, jsou pro malé děti neuvěřitelně přirozené a jsem přesvědčena, že se na nich dokáží naučit vlastně všechny základy, které jsou potřebné pro další hudební i taneční vývoj. Já sama jsem v dětství do Lístečku nechodila, byla jsem takové 'čtyřlístkovské dítě,' maminka i tatínek jsou členy muziky souboru vlastně od počátků a tak jsem se původně viděla jen jako zpěvačka v pěkném kroji. Navíc jako dítěti mi ti 'upocení strejdové a tety v divných cvičkách' připadali dost nepříjemní a daleko radši jsem měla, když se začaly rozehrávat klarinety a houslisté si 'kalafunovali' smyčce. Ale zpátky k Lístečku. Je pravda, že před pár lety to byla vlastně taková líheň na tanečnice, z nichž některé jsou dodnes velmi výraznými členkami souboru. Tato doba však děti přehlčuje nepřeborným množstvím kroužků a většina dětí, které dnes do Lístečku chodí, tak jej mají jen

jako další z mnoha 'mimoškolních povinností' a tím si pak těžko k lidové písničce a tanečkům vytvoří tak pevné pouto, aby jim vydrželo až do dospělosti."

V čem spatřuješ největší potenciál *Lístečku*? „*Velikým plusem posledních pár let je to, že se Zuzce Eržiakové podařilo vytvořit kapelku, která má velmi vzestupnou úroveň a její úpravy lidových písniček jsou tak zajímavé a originální, že když tato kapelka doprovází malé tanečnice z Lístečku, je to velkým zážitkem nejen pro ně samé, ale i pro diváky.*"

Vnímáš nějakou zásadní proměnu festivalu od dob jeho vzniku až po současnost?

„Když pomínu veškerou snahu o zdokonalování zázemí pro soubory, ať už je to třeba zastřešené jeviště, tak původní tvář a myšlenku festivalu se nám myslím stále daří uchovat. Samozřejmě se doslýcháme o tom, že před lety to bylo tak a tak, plusy i mínusy, ale důležité pro nás je, že se na festival stále vracejí účinkující i diváci a co víc, přibývají další a noví. Troufnu si říct, že se za ta léta festival stal nejen velmi oblíbeným, ale také do jisté míry prestižním. Bohužel si toho jen většina 'domorodců' stále nevšimla a jméno Tuchlovického festivalu znají více návštěvníci z širokého okolí. Naším dlouhodobým cílem je, aby název festivalu 'Tuchlovická pouť' nezbuzoval pro veřejnost jen dojem kolotočů, které v tomto termínu v centru obce dominují. Pracujeme na tom. Pomalu, ale jistě."

Přinesla poslední léta lepší možnost propagace festivalu prostřednictvím různých sociálních sítí? A daří se vám díky těmto sítím oslovovat i nové zahraniční soubory?

„Určitě. Po této stránce se snažíme jít stále kupředu a musím říct, že se daří. Nicméně, některé tradiční formy propagace stále necháváme, protože i starší generace, která se s dnešní super rychlou internetovou dobou ještě nevyrovnala, se ráda na náš festival přijede podívat. A tak plakáty a rádio stále drží."

Máš nějaký vysněný soubor, který bys ráda na festivalu v budoucnu představila?

„Vše, co bych si přála, už u nás bylo a já si jen přeji, aby se to mohlo zopakovat. Bohužel vše je také o penězích a tak věřme 'sv. Korunkovi,' že při nás bude pořád stát a my budeme moci v budoucnu znovu přivítat například Hradišťan,⁹⁹ Ondráš, Javory...¹⁰⁰"

⁹⁹ *Hradišťan* je hudebně-taneční folklorní soubor z Uherského Hradiště, který vznikl v roce 1950. [online]. [cit. 5. 4. 2017]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org>

¹⁰⁰ *Javory* jsou česká hudební skupina založená roku 1974 sourozenci Hanou a Petrem Ulrychovými. [online]. [cit. 5. 4. 2017]. Dostupné z: http://www.inbudejovice.cz/900_326338_hana-a-petr-ulrychovi-and-skupina-javory/

5. 3 Ukázka festivalového programu: 23. ročník, květen 2016

Tabulka 7 uvádí program prvního festivalového dne (Soukromý archiv Čtyřlístku)

První festivalový den pátek 6. května 2016	
17:00 „Floriánské zpívání a hraní“ Účinkuje: dětský pěvecký sbor Rosička s kapelkou Lístečku	Kostel v Tuchlovicích
19:30 „Vítejte u nás“ Účinkuje: Čtyřlístek, Lísteček a hosté festivalu – soubor Kohoutek z Chrudimi a soubor Písečan z Písku Pořadem provází: Bohumil Chochola a Jiří Verner	Sál Novostrašeckého kulturního centra, Nové Strašecí

Obrázek 26 Vystoupení souboru Čtyřlístek na *Tuchlovické pouti*, 2009. Pásmo *Lešťovinky*. (Soukromý archiv Čtyřlístku)

Tabulka 8 uvádí program druhého festivalového dne (Soukromý archiv Čtyřlístku)

Druhý festivalový den sobota 7. května 2016	
10:00 „Vítejte na pouti“ – festivalová ochutnávka (Krátká vystoupení jednotlivých souborů)	Malé pódium před Českou hospodou v Tuchlovicích
11:30 „Brumle, jak je neznáte“ – představení hráče na brumle Petra Jasinčuka. Pořadem provází Jana Svobodová.	Malé pódium před Českou hospodou v Tuchlovicích
14:00 „Nejsem přítel smutnosti“ Účinkují: Čtyřlístek – Nejsem přítel smutností Rosénka „Hajdaláci“ – Zdála se malučká Kohoutek – Masopustní obchůzka Gaudeamus – Na den sv. Martina Lučinka (děti) – Mikulášský průvod Gaudeamus – Staropražské tance Čtyřlístek – Pro radost Rosénka „Hajdaláci“ – Co dělá Káča Lučinka (dospělí) – Vzal jsem si babičku Rosénka „Hajdaláci“ – Vybírala sem si Písečan – To se to houpá Gaudeamus – Tance z Chodska Kohoutek – Umřel soused. Pořadem provází Jan Biroš	Areál letního kina Tuchlovice
19:30 „Škola tanců“ vedená souborem Písečan	Areál letního kina Tuchlovice
20:00 „Na svatého Floriána, kokrhejme jako z rána“ Účinkuje soubor Kohoutek	Areál letního kina Tuchlovice
21:15 „Bavíme se u muziky“ (večerní nokturmo pro přátele folkloru)	Areál letního kina Tuchlovice
21:00 „Pouťová tancovačka“ K tanci a poslechu hraje kapela Černý brejle.	Sál České hospody Tuchlovice

Tabulka 9 uvádí program třetího festivalového dne (Soukromý archiv Čtyřlístku)

Třetí den festivalu neděle 8. května	
10:00 „Tancuj s námi,Floriánku“ Účinkují:	Areál letního kina Tuchlovice
Borůvky – Z ptačí říše	
MŠ Tuchlovice – Do kolečka poprvé	
Lísteček – Do tance nám hrajte	
Kytice – O Sněhurce svatojánské	
Lísteček – Petrovický zámek	
Rosénka „Čižmičky“ – Já su švec	
Písečan – Kdož by vás, panenky, nemiloval	
Rosénka „Čižmičky“ – Tož kerú	
MŠ Tuchlovice – Do kolečka podruhé	
Kohoutek – Kohouti	
Pořadem provází Jan Biroš	

5. 4 Statistické údaje o festivalu Tuchlovická pouť

Statistika po 23 ročnících: *11430 účastníků* – podle prezenčních listin – tanečníci a muzikanti, *381 souborů a 10 sólistů* („...například loutkař pan Maršík; divadelník, loutkař a dudák ze Slovenska Drahoš, tanečník Michalko rovněž ze Slovenska, operní zpěvák Petr Procházka ze Švédska, který vedl folklorní soubor ve Stockholmu. Velký obdivovatel folkloru, vyrábějící autentickým způsobem kroje podle své maminky. Jedná se o kroje téměř z jakéhokoli kraje, některé našemu souboru věnoval, popisoval nám, jak se co nosí.“¹⁰¹)

¹⁰¹ Ústní zdroj: Bohumil Chochola, 26. 11. 2016

Obrázek 27 Kresba z kroniky Čtyřlístku
(Soukromý archiv Čtyřlístku)

Závěr

„...Každá krajinka, ba skoro každá víska má své tance obzvláštní, které se ročně rodí a ročně umírají; větší díl jich pak ze starých se zachovalo věků, zvláště takových, které se starými obyčejí oužeji spojeny byly. K novým nápěvům najdou se ihned nové skoky, k novým skokům vymyslí se nová slova...“ (Zíbrt 1960: 340)

Během své spolupráce se souborem *Čtyřlístek* jsem měl možnost částečně proniknout do čtyřicetileté historie a tvorby tohoto vynikajícího tělesa a poznat řadu lidí, pro které rozvíjení a udržování lidových písní a tanců je nejen velkou zálibou, ale i životním posláním. Čím hlouběji jsem jejich práci poznával, uvědomoval jsem si, jak obrovský je přínos tohoto souboru pro středočeský folklor. Zásadní význam spatřuji obzvláště v badatelské činnosti, díky níž byly objeveny a znovu uvedeny do života písně Rakovnického kraje. Zaznamenané výpovědi pamětníků byly nejen zdrojem informací, ale i propojovacím mostem s minulostí, který členům *Čtyřlístku* poskytl jedinečný pohled do „starých časů.“

Obdivuhodná je pak práce všech osobností souboru, které se podílely na zrekonstruování starých písní a jejich úpravě, na tvorbě tanců, krojů, rekvizit a scénářů jednotlivých pásem. Soubor má po celou dobu svého působení k dispozici řadu schopných a obětavých lidí, kteří jsou ochotni věnovat se nejen dané umělecké činnosti, ale i praktickým činnostem, provázejícím dobré fungování každého souboru.

V rámci této práce bylo mým hlavním záměrem základním způsobem zmapovat historii a tvorbu souboru. Nevyskytuje se zde tedy hlubší rozbor jednotlivých tanců, kterým bych výrazně překročil stanovený limit pro diplomovou práci. Rád bych však upozornil na to, že tance, které vznikaly a vznikají během dlouholetého působení souboru, jsou velice zajímavé a značně propracované. Určitě by bylo přínosné věnovat jim hlubší pozornost a uchovat je tak pro příští generace.

Umělecký přínos *Souboru lidových písní a tanců Čtyřlístek* je velmi významný, a to nejen pro Středočeský kraj, ale i pro celou Českou republiku. Proto bych si velice přál, aby díky této práci nebyla zapomenuta jeho čtyřicetiletá historie a činnost.

Seznam literatury

- BONUŠ, František, ed. a LIVOROVÁ, Helena, ed. *České tance*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953. 52 s. Národní tance. Malá řada; 2.
- BONUŠ, František. *Lidové písně pražského kraje*. Praha: Ústav pro další vzdělávání učitelů a výchovných pracovníků. 1960.
- BONUŠ, František. *Lidové tance: (výbor lidových tanců z Čech, Moravy a Slezska)*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1996, ©1995. 191 s. ISBN 80-238-0362-X.
- BONUŠ, František. *Taneční kroky, figury a formace českých lidových tanců*. Praha: Ústř. kult. dům železničářů, 1986. 2 sv.
- CMÍRAL, Adolf. *Lidové písničky z Rakovnicka a Křivoklátska: pro střední hlas s průvodem klavíru* [hudebnina]. Praha: M. Urbánek, 1935. 1 partitura (15 s.)
- Čtyřlístek – soukromý archiv – Kroniky I. – IV. díl.; soukromý archiv členů souboru (Bohumil Chochola, Jan Stránský, Magdaléna Pelcová, Tereza Mlynaříková, Zuzana Eržiaková)
- DĚKANOVÁ, Eva. *Folklórní soubor Čtyřlístek, jeho úpravy regionálních písní*. Ústí nad Labem, 2011. Diplomová práce. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Pedagogická fakulta.
- ERBEN, Karel Jaromír, ed. *Prostonárodní české písně a říkadla*. V Praze: Tisk a náklad Jaroslava Pospíšila, 1864. x, 543 s.
- HÁBA, Alois a SEIDEL, Jan, ed. *Národ v písni* [hudebnina]. [1. vyd.]. V Praze: L. Mazáč, 1940. 1 zpěvník (419 s.).
- CHOCHOLA, Bohumil et al. *Soubor písní a tanců Čtyřlístek Nové Strašecí: 25 let cimbálové muziky: 5 let souboru Čtyřlístek*. Rakovník: OTMS odboru školství, 1981.

- CHOCHOLA, Bohumil et al. *Soubor písní a tanců Čtyřlístek Nové Strašecí: 30 let cimbálové muziky: 10 let souboru Čtyřlístek*. Rakovník: Odbor školství rady ONV, 1986.

- KOS, Bohumil. *Lidové tance ve školní tělesné výchově*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976. 260 s. Edice metodických příruček.

- LAUDOVÁ, Hannah. *Střední Čechy: popisy tanců ke stejnojmenné videokazetě. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1996. 128 s. Lidové tance z Čech, Moravy a Slezska; díl 4.*

- PECHÁČEK, Stanislav. *Lidová píseň a sborová tvorba*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. 317 s. ISBN 978-80-246-1830-2.

- REJŠEK, Radomil. *Úvod do studia lidového tance*. Studijní text pro lektory a posluchače kursů Ústavu pro kulturně výchovnou činnost. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1987, 29 s.

- STAVĚLOVÁ, Daniela. *Lidové tance v guberniálním sběru z roku 1819: příspěvek k historické typologii české lidové taneční kultury*. Vyd. 1. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1996. 117 s. ISBN 80-7068-039-3.

- THOŘOVÁ, Věra – TRAXLER, Jiří – TYLLNER, Lubomír – VEJVODA, Zdeněk: *Lidové písně z Podřipska ve sbírce Františka Homolky I. Studie / kritická edice*. Praha, Etnologický ústav AV ČR 2015. 508 s. ISBN 978-80-88081-03-6.

- VYCPÁLEK, Josef. *České tance: 145 (s varianty 185) českých lidových tanců, které zejména na Rychnovsku, Choceradsku i Tábořsku [hudebnina]*. Praha: E. Rosendorf, 1921. 196 s.

- ZÍBRT, Čeněk. *Jak se kdy v Čechách tancovalo: dějiny tance v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku od nejstarší doby až do konce 19. století se zvl. zřetelem k dějinám tance vůbec*. 2. vyd. (v SNKLHU 1. vyd.). Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960. 439 s.

Internetové zdroje

- *Adolf Cmíral – Český hudební slovník osob a institucí.* [online]. [cit. 15. 12. 2016]. www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/heslo/?id=7206
- *Bedřich Diviš Weber/ Wikipedie.* [online]. [cit. 30. 11. 2016]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bedřich_Diviš_Weber
- *Československý státní soubor písní a tanců.* [online]. [cit. 28. 11. 2016] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org>
- *Eurocentrum – Velikonoční slavnosti.* [online]. [cit. 28. 11. 2016]. Dostupné z: www.eurocentrumjablonec.cz
- *Festival Písek/ Písečan.* [online]. [cit. 27. 11. 2016]. Dostupné z: www.pisecan.cz/mff
- *Folklorní festival Pardubice – Hradec Králové/ Program.* [online]. [cit. 28. 11. 2016]. Dostupné z: www.folklornifestival.cz/
- *Folklórny festival Východná.* [online]. [cit. 14. 12. 2016]. Dostupné z: www.festivalvyhodna.sk/
- *Folklórne slávnosti Pod Kráľovou hoľou.* [online]. [cit. 11. 10. 2016]. Dostupné z: slovakia.travel/folklorne-slavnosti-pod-kralovou-holou
- *Folklorní sdružení České republiky. Lidové kroje a muzika kousek od Prahy. Struktura festivalu a program.* [online]. [cit. 21. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.folklornisdruzeni.cz/struktura-festivalu-a-program18> [online] [cit. 21. 12. 2016]
- *František Bonuš/ databáze knih.* [online]. [cit. 5. 12. 2016]. Dostupné z: www.databazeknih.cz/autori/frantisek-bonus-83743
- *Gymnázium J. A. Komenského v Novém Strašecí. Historie školy.* [online]. [cit. 18. 11. 2016]. Dostupné z: <http://www.gym-ns.cz/>

- *Historie otevírání pramenů/ Luhačovice.* [online]. [cit. 21. 11. 2016]. Dostupné z: www.luhacovice.cz/4731-historie-otevirani-pramenu
- *Jan Polívka/autor/Britské listy.* [online]. [cit. 14. 12. 2016]. Dostupné z: blisty.cz/authors/1532-jan-polivka
- *Jaroslav Jakubíček: Veselí nad Moravou* [online]. [cit. 25. 11. 2016]. Dostupné z: <http://www.veseli-nad-moravou.cz/jaroslav-jakubicek/o-36936>
- *Karel Krasnický – životopis* [online]. [cit. 15. 11. 2016]. Dostupné z: <http://www.karekkrasnicky.com/>
- *Katedra hudební výchovy.* [online]. [cit. 1. 12. 2016]. Dostupné z: www.repix.org > Aktuality > Pracovníci katedry > Profily vyučujících
- *Lidové písně z Prahy ve sbírce Františka Homolky. I. díl. Monografie.* [online]. [cit. 28. 12. 2016]. Dostupné z: zastarouprahu.shop4you.cz > Úvod > PRAGENSIA > Monografie
- *Lidové tance a Čtyřlístek.* [online]. [cit. 15. 11. 2016]. Dostupné z: <http://yavannaa.blog.cz/rubrika/fotky>
- *Mělnický vrkoč* [online]. [cit. 10. 12. 2016] Dostupné z: www.vrkocfest.cz/
- *Mezinárodní folklorní festival Strážnice.* [online]. [cit. 11. 10. 2016]. Dostupné z: festivalstraznice.cz/
- *Národní krojový ples FoS ČR.* [online]. [cit. 22. 11. 2016]. Dostupné z: www.folklorcr.cz/krojovyples
- *Největší středočeský festival roztančil tuchlovickou návěs.* [online] [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.denik.cz/stredocesky-kraj/nejvetsi-stredocesky-festival-roztancil-tuchlovickou-naves-20130506.html>
- *Novostrášecký měsíčník.* Ročník XVI., červen 2012, s. 6 – 9

- *O jednom životě v pravdě.* [online]. [cit. 29. 11. 2016]. Dostupné z: www.obrys-kmen.cz/archivok/?rok=2009&cis=17&cl=03
- *Organizace spojených národů pro vzdělání, vědu a kulturu. UNESCO.* [online]. [cit. 28. 12. 2016]. Dostupné z: www.cioff.cz/
- *O souboru Čtyřlístek. Historie souboru.* [online]. [cit. 11. 10. 2016]. Dostupné z: http://www.ctyrlistekns.cz/hlavni/o_souboru.html
- *Pamihod, pomihod, pomrhod* [online]. [cit. 28. 11. 2016]. Dostupné z: <https://www.ceske-tradice.cz/tradice/jaro/velikonoce/symboly-velikonoc/pomlazka>
- Popelka, Jan. *Malé skupiny ve městě. K problematice folklorních souborů.* [online]. [cit. 16. 11. 2016]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/1201484597>
- *Pražský jarmark/ Praha/ Festivaly/ Folklor ČR.* [online]. [cit. 21. 11. 2016]. Dostupné z: www.folklorcr.cz/prazsky-jarmark
- Prechtl, Filip. *Cimbálové muziky na Kyjovsku.* [online]. [cit. 14. 12. 2016]. Dostupné z: https://is.jamu.cz/th/13694/hf_m/text_prace.pdf
- *Raport.* Týdeník pro Rakovnicko a Novostrašecko. 31. ledna 2017, ročník 27, číslo 5, s. 4. [online]. [cit. 28. 3. 2017]. Dostupné z: <http://raport.cz/publicistika/2017-05-cimbalovka-a-ctyrlistek/2017-03-02>
- *Slovácký soubor Lúčka. Svatobořice – Mistrín.* [online]. [cit. 30. 11. 2016]. Dostupné z: www.lucka-svatoborice.cz/
- *Stavělová Daniela.* [online]. [cit. 30. 11. 2016]. Dostupné z: <https://www.hamu.cz> > Katedry a oddělení > Katedra tance > Katedra > Pedagogové
- *Taneční skupiny a soubory.* [online]. [cit. 28. 11. 2016]. Dostupné z: <http://www.atlasfirem.info/katalog/kultura-a-spolecnost/hudba-tanec/tanecni-skupiny/kraj-12-stredocesky-kraj-strana-1.html>

- Thořová – Stiborová, Věra. *Po stopách sběratele Františka Homolky*. Český lid. Vol. 52. N. 1 (1965) [online]. [cit. 11. 1. 2017]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/42702314?seq=1#page_scan_tab_contents
- *Třebízská pouť*. Třebíz. [online]. [cit. 27. 11. 2016] Dostupné z: www.trebiz.cz/cz/kultura-a-sport/trebizska-pout
- *Třebovický koláč*. [online]. [cit. 21. 11. 2016]. Dostupné z: www.trebovickykolac.com/
- *Tuchlovická pouť*. [online]. [cit. 23. 3. 2017]. <http://www.tuchlovickapout.cz/>
- Spilková, Alena. *Už jen pár dnů zbývá do zahájení 22. ročníku folklorního festivalu Tuchlovická pouť*. Kladenské listy. 20. 4. 2015. [online]. [cit. 21. 12. 2016]. Dostupné z: <http://kladenskelisty.cz/99188/uz-jen-par-dnu-zbyva-do-zahajeni-22-rocniku-folklorniho-festivalu-tuchlovicka-pout/>
- *Vladimír Novotný, hudebník*. [online]. [cit. 15. 11. 2016]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org>
- *Západoslovanský folklorní festival/Středočeský kraj/Festivaly*. [online]. [cit. 21. 11. 2016]. Dostupné z: www.folklornisdruzeni.cz > Festivaly > Středočeský kraj

Přílohy

- 1) RNDr. Bohumil Chochola – životopis a ocenění**
- 2) Ukázka rukopisu Vladimíra Novotného**
- 3) Reflexe souboru Čtyřlístek z tisku**

1) Bohumil Chochola – životopis a získaná ocenění

RNDr. Bohumil Chochola – narozen 18. 8. 1944 v Tuchlovicích.

Studia:

1950 – 1958 – Osmiletá střední škola Tuchlovice (OSŠ)

1958 – 1961 – Jedenáctiletá střední škola Nové Strašecí (JSČ)

1961 – 1966 – Matematicko-fyzikální fakulta UK Praha (MFF UK)

1974 – 1976 – Postgraduální studium matematiky a fyziky (MFF UK)

1990 – 1992 – Rigorózní řízení – matematika (MFF UK)

1964 – 1970 – Lidová konzervatoř – obor herectví a divadelní režie (Praha)

Zaměstnání:

1966/1967 – SVVŠ Rakovník -středoškolský profesor matematiky a fyziky

1967/1996 – Gymnázium J. A. Komenského Nové Strašecí –
profesor matematiky a fyziky

1996 – 2009 – Gymnázium J. A. Komenského Nové Strašecí – ředitel školy

2009 – dosud – Gymnázium J. A. Komenského –
středoškolský profesor – důchodce

Celý život vždy bezpartijní.

1967 – dosud – Člen Jednoty čs. matematiků a fyziků (JČSMF)

1967 – 2013 – Člen výboru JČMF

1959 – 1975 – Člen divadla KAPKA v různých funkcích

1958 – dosud – Člen cimbálové muziky

1976 – dosud – Zakladatel a vedoucí SLPT Čtyřlístek

1991 – 2013 – Člen předsednictva Folklorního sdružení ČR (FOSČR)

1994 – dosud – Zakladatel Středočeského folklorního festivalu *Tuchlovická pouť*

1994 – 2014 – Ředitel festivalu *Tuchlovická pouť*

V současné době čestným ředitelem festivalu *Tuchlovická pouť*.

1992 – dosud – Člen Folklorní unie Prahy a Středočeského kraje v různých funkcích
ve výboru

1996 – dosud – Člen Hodnotící komise a programové rady MFF Strážnice

Ocenění:

RNDr. Bohumil Chochola je od vzniku souboru Čtyřlístek v roce 1976 jeho vedoucím. Za 39 let získal Čtyřlístek řadu ocenění. Již v roce 1982 se stal nositelem *Ceny Středočeského krajského národního výboru za propagaci středočeského folkloru*. V roce 1988 předseda tehdejší federální vlády předal Čtyřlístku *Čestné*

uznání vlády Československé socialistické republiky za úspěchy při reprezentaci naší vlasti.

Město Nové Strašecí udělilo „*Zlaté W krále Vladislava II.*“ *II. třídy* Souboru lidových písní a tanců Čtyřlístek za zásluhy o rozvoj kultury ve městě v roce 2010.

Nejvyšším oceněním kvality tělesa je udělení *Stříbrné plakety Folklorního sdružení ČR* v roce 2011 za výjimečný přínos k uchování a rozvoji hodnot tradiční lidové kultury. Toto vyznamenání dostaly jen tři soubory ze 412 kolektivů z celé ČR.

Bohumil Chochola sám získal řadu ocenění za pedagogickou práci i za uměleckou činnost v oblasti folkloru. Je nositelem několika krajských vyznamenání, která mu udělil hejtman Středočeského kraje.

Obrázek 28 Erb Řádu duševních rytířů Modré růže
(Soukromý archiv Bohumila Chocholy)

V Senátu Parlamentu ČR byl B. Chochola vyznamenán 1. místopředsedou Havlíčkem a předseda Štěch mu předal *Pamětní medaili Senátu Parlamentu ČR* za výjimečný přínos lidové kultuře v roce 2012. Ministr školství a tělovýchovy ČR Piňha udělil Bohumilu Chocholovi *Čestné uznání* v pražském Karolinu a od ministryně Buzkové obdržel *Komenského medaili*.

Také prezident Slovenské republiky Rudolf Schuster věnoval B. Chocholovi osobní Stříbrnou medaili.

RNDr. B. Chochola je *Čestným občanem obce Tuchlovice* a *Čestným občanem města Nové Strašecí*. Dostal rovněž stejné vyznamenání jako celý soubor Čtyřlístek dostal v roce 2006 od města Nové Strašecí.

B. Chochola si váží všech ocenění, ale snad nejvýše klade to, že se už před léty stal *Pátečníkem* a *Rytířem Řádu duševních rytířů Modré růže*, jehož členů si velice váží. Pasován byl za celoživotní otcovskou péči o školství a za mateřskou péči o folklor a o lidovou písničku. Od roku 2012 má tedy svůj erb.

Od roku 2000 je jméno B. Chocholy zařazeno do *Almanachu osobností ČR*.

2) Ukázka rukopisu Vladimíra Novotného

9) MASOPUST

10) PANTALONY

11) OCHRANKA

12) PES

13) PLANTA

14) ŠVEC

15) RAKOVNICK

Obrázek 29 Ukázka rukopisu Vladimíra Novotného. *Rakovnické pásmo.*
(Soukromý archiv Bohumila Chocholy)

3) Výběr z tisku

Největší středočeský festival roztančil tuchlovickou náves. Tuchlovice - Folklorní festival, největší svého druhu ve Středních Čechách, ovládl po roce na tři dny náves v Tuchlovicích na Kladensku. U příležitosti tradiční pouti, se tam při jubilejním dvacátém ročníku nesoutěžní nekomerční přehlídky lidových písní a tanců představilo osmnáct souborů z Čech, Moravy, Slovenska i Srbska. Pořadatelé byly Folklorní unie Prahy a Středočeského kraje a soubor z Nového Strašecí Čtyřlístek. Podle ředitele festivalu Bohumila Chocholy byla přehlídka špičkovou ukázkou celoročního snažení lidí, kteří se své zálibě věnují ve volném čase.

„Aby se návštěvníci měli nač koukat, je samozřejmostí, že každý rok přijíždějí účastníci s novým programem. Vždy předvedou jiné vystoupení. Pro soubory je to prestižní záležitost. Když vědí, že by nemohli nastudovat nic nového, ani se nehlásí,“ říká ředitel festivalu Bohumil Chochola. Je nejen zakládajícím členem spolupořádajícího souboru Čtyřlístek, který existuje déle jak pětatřicet let, ale i odborníkem, jelikož pravidelně zasedá v porotě při festivalu ve Strážnici. Podle jeho slov si na přípravě do Tuchlovic dávají účastníci pokaždé záležet. Zejména začátečníci či malé děti si považují za čest vystupovat na folklorním svátku a stát na pódiu vedle renomovaných souborů jakými jsou například právě Čtyřlístek, ale i Gaudeamus, Rosénka a další. Moderátorem akce byl herec Filip Cíl. I v letošním roce přivezly do Tuchlovic soubory programy na dané téma. Představení se nesla v duchu: Všichni svatí tancovali, Zdaleka i zblízka, Bavíme se u muziky nebo Dudy letem světem. Zajímavým vystoupením byl generační program *Jablko nepadá daleko od stromu*. I při něm zazářili místní. Předvedlo se sedm členů rodiny Bohumila Chocholy. *„Publiku jsme představili píseň mojí babičky Tuchlovští mládenci. Bývala zde v obci známou hudební osobností. Její hlas mohli diváci slyšet z magnetofonu. Doprovodili jsme ji tři vnoučata, dvě pravnoučata a dvě praprnoučata. Z toho jsem měl velkou radost a věřím, že i diváci,“* uzavřel Chochola.

Kateřina Husárová

HUSÁROVÁ, Kateřina. *Největší středočeský festival roztančil tuchlovickou náves*. [online] [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.denik.cz/stredocesky-kraj/nejvetsi-stredocesky-festival-roztancil-tuchlovickou-naves-20130506.html>

Cimbálová muzika

Doba působení členů v cimbálové muzice v roce 2006, tedy v roce oslav 50 let od jejího založení:

Vladimír Novotný	50 let
Bohumil Chochola	49 let
Radka Chocholová (Mikovcová)	43 let
Miloslava Novotná	35 let
František Bušek	34 let
Libuše Chocholová (Kučerová)	33 let
Václav Mikovec	33 let
Vojtěch Vaněk	33 let
Miloslav Veselý	19 let
Václav Špáňa	18 let
Vladimír Drvota	18 let

Z historie muziky

● Do období let 1959–1961 spadá první „zlatá éra“ muziky, která v té době hrála ve složení: Vladimír Novotný – prim, Bohumil Chochola – terc, Radko Janoušek – basa, František Šteinfeld – klarinet, Jitka Landová, Jana Fraňková, Josef Janáček, Miloslav Pelc, Václav Špáňa a Ivan Rameš – kontry, Jana Hajná, Vlastimil Hejkal, Jiří Možkovský – zpěv.

● Od roku 1973 se také datují úvahy a názory některých členů kapely, že by kromě slováckého folkloru měla být oživena i tradice našeho kraje, a výsledek je známý. V roce 1976 vznikl soubor „Čtyřlístek“ a kantorská muzika se stala jeho součástí.

● Všichni bývalí členové samozřejmě neprovozují folklor aktivně dodnes, ale na léta strávená při moravských písničkách nikdy nezapomenou, protože si k lidové písni vypěstovali krásný vztah. A za to především patří dík všech bývalých i současných členů kapely primásovi muziky Vladimíru Novotnému (na obrázku v popředí, pozn. red.).

Čtyřlístek patří již řadu let mezi přední české amatérské folklorní soubory. Pravidelně se účastní řady festivalů a přehlídek, několikrát se objevil na televizní obrazovce a jeho cimbálová muzika natáčela s Československým rozhlasem. V roce 2001 vydal k 25. výročí svého založení průřezovou CD nahrávku. Za dobu své existence uskutečnil skoro dvě tisíckovky vystoupení po celé naší vlasti i daleko za hranicemi. Jeho vystoupení měla úspěch ve Francii, Itálii, Belgii, Holandsku, Německu, Dánsku, Polsku, Slovinsku, Maďarsku, Izraeli a samozřejmě na Slovensku. Ale jak říká vedoucí Čtyřlístku Bohumil Chochola: „Naši práci neumíme správně prodat. Novináři se zajímají pouze o senzace. Když je něco bez problému, tak o tom moc psát nechtějí.“

Chochola: Naši práci neumíme správně prodat

Bohumil Chochola při Tuchlovické pouti 2012.
Foto: Jiří Duchoň ml.

Jestli se nepletu, nepocházíte z Nového Strašecí, ale z Tuchlovic.

Je to tak. V Novém Strašecí jsem studoval jedenáctiletku od roku 1958 a dodnes tu učím. Školu jsem neopustil ani během vysokoškolských studií, kdy jsem bydlel v Praze. V té době jsem už hrál s cimbálovkou. Zkoušky jsme tenkrát měli vždycky ve středu odpoledne a večer pak s tuchlovickou KAPKOU, což byl amatérský divadelní soubor.

Vy jste tedy hrál divadlo?

Ano, už od patnácti let. A byli jsme svého času na špičce. KAPKA (KAPesní KABaret) fungovala v Tuchlovicích dvacet let. Největšího úspěchu dosáhla v roce 1972, kdy s inscenací Vzpouza na lodi Santa Café postoupila na celorepublikovou přehlídku Šrámkův Písek. Vystupovali jsme ale také ve Večerním Brně nebo v Bratislavě. Byli jsme autorské divadlo, takže jsme si psali texty, muziku, prostě všechno. Divadlo je zmíněno v publikaci o historii malých neprofesionálních scén 60. let 20. století. Úvod k této knize napsal bývalý ministr kultury Pavel Dostál a úvodní studii Vladimír Just.

Kdo vás přivedl k cimbálovce a k folkloru?

Můj třídní učitel Vladimír Novotný. Hned v prvním ročníku mu moji kamarádi prozradili, že umím na housle. Folklor mi tenkrát nic neříkal, protože jako většina kluků jsem hrál spíš z donucení. Jenže on si mne vyzkoušel a hned jsem hrál druhé housle.

Živoucí vzpomínku na tyto doby mám stále, protože cimbál, na který hrajeme, pochází z matematicko-fyzikální fakulty, kde jsem studoval, a náš soubor ho získal v roce 1963 za láhev vína. Předtím jsme byli cimbálovka bez cimbálu.

Ale jak jste získal vztah k cimbálovce, když jste hrál spíš z donucení?

Vladimír Novotný tenkrát udělal skvělý tah: vzal nás všechny na festival do Strážnice. Ten nás uhranul, protože v našem kraji jsme byli nedotčeni ryzím folklórem. Sami jsme pak začali vyhledávat písničky po okolí, od starých lidí, a Vladimír Novotný je hned pro cimbálovku upravoval.

Vy – jako matematik – jste vlastně důkazem toho, co se povídá: že lidé s exaktním povoláním mají blízko k muzice.

Skutečně je mezi matematiky a fyziky mnoho muzikantů. A přímo ve folkloru je hodně matematiků: například choreografka Gaudamu Věra Fenclová nebo paní profesorka Haluzová v Luhačovicích. Hudba pro nás představuje asi takový ventil od exaktnosti. Obecně je mezi námi také hodně učitelů, ale většinou přírodovědných než humanitních oborů, a také mnoho mediků. Úzký profil mezi folkloristy jsou pouze právníci. Vlastně se dá říct, že zdravotně jsou folkloristé dobře zabezpečeni, ale právně velice slabě.

Jak jste začal v Novém Strašecí kantořit?

Po studiích jsem dostal umístěnku do Rakovníka. Pokud by někdo nevěděl, co to bylo, tak učitelé si tenkrát nemohli vybrat, kam půjdou učit. Místo jim bylo přiděleno právě tou umís-

těnkou. V roce 1967 mne jako svobodného převedli do Nového Strašecí a od té doby jsem tady a soubor tu vedu už třicet šest let.

A vždy byla v souboru jak muzika, tak tanečníci?

Na začátku byla cimbállovka, jeden čas dokonce dvě – kantorská a studentská. Taneční soubor vznikl až později. Hráli jsme především slovácký folklor, ale chtěli jsme oživit i tradici našeho kraje. Skoro tři roky jsme proto s Vladimírem Novotným hledali zdroje místního folkloru. První naše zastavení bylo u docenta Antonína Robka na katedře folkloristiky v Praze. Říkali jsme mu, že jsme z Nového Strašecí a chtěli bychom začít s místním folklorem. On se strašně rozesmál a řekl, že jsme mu udělali velikou radost. Pocházel totiž z Rudy. Navázal s námi spolupráci a dal nám nejenom tipy na sbírky, ale hlavně nám doporučil, abychom chodili ke starým lidem a zapisovali jejich písničky. Stejně jako Karel Plicka jsme tedy chodili k lidem a zaznamenávali jejich písně. Byli jsme například u osmdesátileté paní Horákové v Senomatech, u Josefa Chmelaře v Mutějovicích, a obešli jsme mnoho dalších lidí například v domově důchodců. Zapsal jsem i písně svojí babičky.

Kolik jste tenkrát zaznamenali písní?

Zhruba kolem osmdesáti, které pocházely z Rakovnicka, Berounska nebo Slánska. Tento region je velkým zdrojem středočeských národních písní. Sama sbírka K. J. Erbena obsahuje mnoho materiálu z Rakovnicka a Berounska. Podle historek, které se vyprávějí, měl Erben tajnou lásku v Žebráku a často tam za ní jezdil. Pan profesor Martinovský, který sbíral písně na Rakovnicku, byl pro Erbena dobrým zdrojem výmluvy a z mnoha jeho sebraných písní čerpal. Pro nás pak byla zdrojem hlavně sbírka Adolfa Cmírala Lidové písničky z Rakovnicka a Křivoklátska. (A. Cmíral, hudební pedagog, publicista, skladatel, narozen 12. 4. 1882, Roztoky u Křivoklátska, zemřel 17. 9. 1963, Praha – pozn. red.)

Jak vznikl Čtyřlístek?

V cimbállovce hrával Vladimír Drvota, rodák z Nového Strašecí, dnes primář kožního oddělení Oblastní nemocnice Kladno. Ten měl kamaráda, který tancoval a dělal choreografii – byl to pozdější místní lékař Jan Stránský, který získal obrovské zkušenosti mezi Jarošovci v Mělníku. Jeho příchod byl rozhodující pro vznik taneční složky našeho souboru. V roce 1976 jsme udělali první konkurz. Děvčat byl dostatek, horší to bylo s chlapci. S těmi nám velmi pomohl tělocvikář, kolega Kužel. A tak se Čtyřlístek pomalu rozjel. První vystoupení bylo ve vypůjčených krojích z Barandova. Začínali jsme na základních českých tancích, obkročáku, polce, mateníku, aby soubor uměl základní abecedu. A pak jsme dramaturgicky připravili pásmo písní z Rakovnicka podle sbírky Adolfa Cmírala. Tohle pásmo dodnes s oblibou hrajeme. Do vystoupení jsme vložili divadelní prvky a dramatický oblouk, což bylo v sedmdesátých letech unikem, a na naší první krajské přehlídce jsme získali ocenění. V následných letech jsme se dostali na špičku mezi folklorními soubory a na národní přehlídce do Šumperka, v roce 1986 jsme se na mezinárodním festivalu ve Strážnici stali Laureáty s pásmem Chmelíčku, chmeli.

A kolik pásem nyní máte?

Repertoár máme bohatý, aktuálních pásem je něco přes dvacet. Vladimír Novotný už nová nenapíše, je v hudebním nebi, ale máme vychovanou nástupce – Zuzanu Stránskou a Terezu Mlynařkovou. Obě posunují naši tvorbu modernějším směrem a vědí, že neděláme ryzí folklor, nýbrž zpracování folkloru pro jeviště. Chceme, aby vystoupení mělo myšlenku, nápad, kousek humoru, aby to nebyl pouze tanec pro tanec.

Jak se na váš přístup dívají ti, kteří se věnují klasickému pojetí?

Čtyřlístek berou velice dobře, protože je

Z historie Čtyřlístku

Folklorní soubor Čtyřlístek byl založen na začátku školního roku 1976/77 z podnětu členů Kantorské cimbállové muziky ZV ROH Gymnázia v Novém Strašecí. Tato kapela pod vedením prof. Vladimíra Novotného tehdy již dvacet let rozdávala pohodu a dobrou náladu moravskou písničkou po celém širokém okolí.

Na počátku roku 1978 přijal soubor název „Čtyřlístek“. Název je odvozen od tří folklorních oblastí (Rakovnicko, Berounsko a Slánsko) a čtvrtý lístek má pro krásné písně a tance z ostatních koutů naší vlasti.

Náš první zahraniční zájezd do Francie byl po všech stránkách zajištěn. Nechyběla ani kvalitní lékařská péče – oždýť jsme s sebou měli dva čerstvě dostudované lékaře – Honzu Stránského a Vládu Drvotu. Ti mysleli skutečně na všechno.

„Už jste byli na „velký“?“ zněla asi třetí den pobytu jejich otázka. Většina souhlasně přikyvovala hlavami, jen Majka Vlčková a Honza Fleischmann to „štěstí“ neměli. Dostali čípek se slovy: „Vemte si to, to vám pomůže.“

Ještě téhož dne se stačil Honza s Majkou podělit o zkušenosti: „Majko, taky jsi měla tu „raketku“ tak hořkou?“

MAGDA PELCOVÁ (BÝV. CHOUTKOVÁ)
VZPOMÍNKA NA ROK 1981

Koncem května 1982 zvítězil „Čtyřlístek“ na krajské soutěži v Novém Strašecí. Propagaci souboru prospělo i natáčení bloku písní z Rakovnicka ve studiu Československého rozhlasu.

Jednou ve druhé půlce na gymnáziu k nám přišel profesor „Bohoušek“ do třídy a oznámil dotaz, kdo ze by se chtěl přihlásit do souboru Čtyřlístek. Stačilo, aby se do předě mnou sedící spolužačky – čerstvé souboračky – otočily, a ani nemusely nic říkat. A měl jsem na dalších 18 let o zábavu postaráno...

JAN BECHYNĚ
VZPOMÍNKA NA ROK 1982

Soubor prožil pěkné chvíle se souborem Lúčka v Tuchlovicích, v Třebízi a hlavně při křtu vlastní souborové krojovny 15. června 1984. Po všech stránkách (i organizačně) bylo zdařilé i vystoupení ve Velké Dobré, kde celé vystoupení natočila Československá televize.

● *Strážnice 1986. Je nedělní odpoledne a my se souborem Čtyřlístek čekáme u krásné velké lípy před pódiem stadionu Bludník na vhodnou choilku, aby Česká televize Bmo natočila náš pořad „Chmeličku, chmeli“. Každou choilku přijde nějaká přehánka, pódium mokré, a tak se čeká a čeká, muzika v pohodě hraje a početné okolí zpívá a zpívá...*

Dostávám vzkaz od pořadatelů, že se mám dostavit pro účastnický diplom na zámek. Protože jsme stále v očekávání natáčení, pro diplom posílám Zdeňka Lébra a Renatu Kotálovou a hraji s kapelou pod lípou dál ...

Přichází další vzkaz od Františka Synka, abych se určitě přišel na zámek rozloučit. Sbalím housličky a kráčím pomalu k zámku. Potkávám spoustu známých i neznámých, kteří mi gratulují k výkonu Čtyřlístku, a protože jsem na to zvyklý už od sobotního večerního vystoupení, odpovídám většinou stejně: „Dík, to jsi neověřel, že jsme jedničky?“ a tak podobně. Na zámku potkávám obrovské osobnosti, jako například J. Pospíšila, J. Rokytu, H. Laudovou, a rituál se stále opakuje. Když však pokračuji v tom stylu i na sále, kde stojí Renata se Zdeňkem, zdá se jim moje chování nevhodné a Zdeňk do mne strčí: „Víš to vůbec?“ Já: „Co?“ „No, že jsme LAUREÁTI!“

V tu chvíli mě polil pot a obrovská radost se mísila s pocitem trapnosti. Kolik lidí, kterých si velice vážím, si o mně myslí, že jsem „blběj frajer“.

Pokud někdo z nich bude číst tyto řádky, snad pochopí... Od té doby, když mi někdo gratuluje a já neovím přesně k čemu, říkám raději jen: „Děkuji.“

BOHUMIL CHOCHOLA
VZPOMÍNKA NA ROK 1986

● *Jednou jsme končili jeden pěkný večer v belgických Antverpách. To bylo ještě za dob totality. Byli jsme ubytováni v rodinách a prakticky všichni odjízďeli autobusem jedním směrem. Pouze čtyři účastníci (jmenovitě Lébr, Knor, Frolík a Sochor) byli ubytováni jinde a chystali se tam odejít pěšky. Oči odjízdějících souboráků bledly závistí nad možností těch čtyř v nočním městě. Tři z těch čtyř taky přesvědčili pana Lébra, že zkusí najít „uličku lásky“. Zkrátka prochodili jsme přes hodinu ulicemi, ale nic jsme nenašli. Přitom jak jsme druhý den zjistili už i s ostatními, chodili jsme pořád jen těsně okolo.*

Příběh je možné zakončit stejný večer pokusem o hygienu před spaním, kdy pan Lébr už v horizontální poloze „řezal dřevo“ a já, Vašek Knor a Zdeněk Frolík jsme stáli nazí v koupelně před vanou se sprchou a nedařilo se nám pustit z tak „dioného“ kohoutku ani studenou vodu...

VLADIMÍR SOCHOR
VZPOMÍNKA NA ROK 1987

mezi folklorními soubory už pojmem. Dokonce se mluví o čtyřlístkovském pojetí vystoupení. Mnohé soubory chtějí tvořit naším způsobem. Máme tedy své pojetí, klasický folklor taky své. Naše pojetí je nevhodnější pro jeviště, druhé pro nejevištní prostory.

Probíhají ještě folklorní soutěže?

Před rokem 1989 se soutěžilo velice tvrdě, probíhala okresní, krajská i celonárodní kola přehlídek. A bylo finálové českomoravské kolo v Třinci, kam se Čtyřlístek dostal třikrát, a to se mezi znalci hodnotilo víc, než když soubor vystupoval na Strážnici, která je sice největším festivalem, ale účast zde nebyla postupová.

Po roce 1989 vzniklo Folklorní sdružení, které se snaží dělat soutěže trochu jiným způsobem; jistou část přehlídek pořádá i NĚPOS-ARTAMA. Ale třeba takové přehlídky, jako byla federální v Košicích, se už nekonají.

Podmínky pro práci jsou také úplně jiné. Lidé si musí na všechny aktivity najít čas při zaměstnání. Málokterý zaměstnavatel vás na vystoupení uvolní, musíte tomu obětovat dovolenou, pokud se hraje ve všední den.

Nedávno jsme měli jít zahrát čtyřem prezidentům, kteří se sešli v Lánech a byl docela oříšek sehnat celou kapelu, protože z práce vás soukromník neuvolní, i když jdete hrát prezidentům. Nebo paní Klausové na setkání manželek velvyslanců. Je to hezké, ale v podstatě vám nic nedají. Z Lán nám poslali autobus do Nového Strašecí, jenže členové souboru jezdí z Mníšku pod Brdy, z Loun, z Prahy, ale také z Kadaně, takže autobus z Nového Strašecí je prima, ale pouze pro někoho.

Daří se vám alespoň získat nějakou finanční podporu formou grantů?

Občas něco získáme od města Nové Strašecí, ale tomu to zase vrátíme částí Tuchlovické pouti, kterou v Novém Strašecí pořádáme, takže zisk pro soubor, aby měl z čeho finan-

covat činnost, je zhruba nic. V současné době připravujeme založení Klubu přátel Čtyřlístku, abychom našli i jinou formu financování našich aktivit, protože velmi slabé je to se sponzory. O trochu lepší je to se získáváním prostředků na Tuchlovickou pouť.

Co se souborem chystáte dál?

Myslím, že mohu říct, že je soubor v současné době téměř na vrcholu. Má zkušené tanečnický, což je v takovém souboru základ. O děvčata nikdy nouze není, ta se rychle aklimatizují a nové přichází se rychle naučí všechno potřebné. Z Lístičku už přijdou do souboru skoro hotové. Ale než si vychováte opravdu dobré tanečnický, to trvá poměrně dlouho. Momentálně máme éru zajímavých a šikovných kluků, kteří jsou na jevišti jako doma. Jsou vnímaví a já nemusím ani naznačovat a oni věci chápou. Jako například při hraní pro paní Klausovou. Než jsem jim stihnul říct, že by bylo dobré vzít velvyslankyně do kola, už to kluky napadlo samo.

Víte, těší mne, že jsme si vychovali nástupce. Jsou mladí, vzdělaní a stále se drží čtyřlístkovského myšlení. Nepřemýšlí o výrazovém tanci, ale stále o folkloru s jistou mírou improvizace. Nedávno jsme vystupovali v Národopisném muzeu a hrozně mne potěšilo, když jsem od lidí, kteří se tam přišli podívat, slyšel, že je na nás vidět, jak to stále děláme s radostí, že nejsme žádné cvičené opice.

Vystupujete v rakovnických krojích?

Základem pro naše vystoupení je takzvaný polosvátečně rakovnický kroj. Kdysi dávno jsme společně s Jiřinou Langhamerovou, která je na kroje v Česku kapacita, vybírali ten správný pro nás. Nemohu říct, že je to zcela čistý kroj, protože v tom by se těžko dalo dobře tancovat a těžko by vydržel větší počet vystoupení. Ale tancujeme třeba i ve valašských krojích, v kterých jsme vy-

stupovali na prvním zahraničním zájezdu v roce 1966.

Co tvoří základ středočeského kroje?

Mužský má pískové dytýňové kalhoty, vysoké boty, parádnější košile s načechranými rukávy a krajkou u krku, ale není tak bohatě vyšíván jako třeba jihočeský. U krku pak je stuha nebo šátek. Ženský kroj je typický šněrovačkou s přezkou, na tom je tylový šátek, který je proložený tou přezkou dolů, a tylové zástěry. Na tancování však máme pracovní kroje, tedy zástěry a sukně máme plátěné.

Je nějaký typický tanec pro Nové Strašecí?

Při dočesné chmele se tančí takzvaný tanec kostelák, který je zaznamenán přímo z Nového Strašecí. Existuje guberniální sbírka, kterou napsal Jan Kozelka a Josef Trautsch a přímo ji nazvali Lidové tance z Nového Strašecí a dali ji Erbenovi. Našli jsme ji v Muzeu hudby a zdaleka jsme z ní nevyčerpali všechno.

Pokud pracujete s písněmi a tanci z takové sbírky, ctíte provedení tanců?

Vždycky hledáme, zda jsou někde zaznamenány základní kroky jednotlivých tanců. Nikdy jsme si nedovolili něco si vymyslet. Pokud nejsou dochovány základní popisy, tak tanec raději neuděláme nebo hledáme tak dlouho, dokud popis v nějakých záznamech neobjevíme. Tahle práce je vlastně neviditelná, protože na zkoušku přinesete už hotový náčrt toho, jak bude provedení vypadat, ale za tím je schováno někdy i pár let hledání a bádání.

Třeba to pásmo o chmelu jsme připravovali několik měsíců na papíře a pak teprve přišla na řadu samotná realizace. V tomto pásmu je vlastně popisován pracovní rok chmelaře od přípravných prací až po sklizeň. Hledali a rekonstruovali jsme různá nářadí, která jsme našli po půdách. Není to jenom vztít si nástroje a zatancovat si, je to obrovská práce, kterou si – domnívám se – mnozí současní členové ani nedokážou představit, protože přišli do rozjetého souboru.

Takže to, co nyní hrajete, jsou pásma z dřívější doby. Přijete nějaká nová?

Já ne, ale Zuzana Stránská, Tereza Mlynářková nebo Magda Pelcová, která převzala roli choreografa. Já mám v hlavě také něco, protože jsem ještě neřekl poslední slovo, ale většina je už na těch mladých a já se snažím jim do toho moc nekecat. Nerad bych to zakřiknul, ale mám pocit, že příští premiéra bude bomba.

Kdy ji chystáte?

Kdyby to vyšlo, tak před Vánocemi a nepozději na příští Tuchlovické pouti. A to už

musíme, protože letos jsme nic nového nepředvedli, pouze samá stará čísla. Jenomže to je těžké, pro samé hraní nemáme čas ani zkoušet, natož něco vymýšlet. Téma vám ale neřeknu, protože bych nechtěl, aby nám ho někdo vyfoukl.

Překvapilo mne, že když se konal ples občanů města, že jste na něm nehráli...

To nás také mrzí. S cimbálovkou na plesech normálně hrajeme, Národní krojovaný ples v Praze jsme táhli, ale v Novém Strašecí si ani nefrknem a vlastně nás to dost mrzí. Až si říkám, co za tím stojí? V celé historii jsme v Novém Strašecí hráli pouze jednou. Ale třeba to na příštím plesu vyjde.

Čtyřlístek má na svém kontě mnoho ocenění. Novému Strašecí dělá dobré jméno doma i v zahraničí, kterého úspěchu si nejvíce ceníte?

Pro mne byl největším oceněním úspěch na festivalu v Izraeli. Tam jsme zaujali v tak silné konkurenci, že si říkám, že to byl úspěch, jako kdybychom vyhráli mistrovství světa. Na tomto festivalu bylo zastoupení ze všech kontinentů. Mexičani, Brazilci, Slovinci, Izraelci, Rusové – a my tam vyhrájeme celý festival, tak to jsme mistři světa. V tak silné konkurenci to bylo něco neobvyklého.

A pak nemohu nezpomenout velký úspěch cimbálovky v Uzbekistánu a Tádžikistánu v loňském roce, kde bylo zastoupeno šedesát kapel z celého světa.

MICHAL DRTINA

Čtyřlístek při Tuchlovické pouti 2012 v Novém Strašecí.

Foto: 3x Jiří Duchoň ml

2x historická fotografie z archivu souboru

● Dne 8. srpna 1989 bylo možné opět slyšet muziku souboru Čtyřlístek v rozhlase a 5. září konečně vychází LP deska s názvem „Čtyřlístek“ v nákladu 2000 kusů.

Vyvrcholením roku je 1000. vystoupení muziky souboru, které celé bylo natáčeno Československým rozhlasem a také postupně ve třech částech vysíláno.

Vánoční vystoupení v Novém Strašecí je korunováno premiérou Rakovnické vánoční hry, kterou upravil a režíroval herec kladenského divadla Jan Polívka (otec Lucie Polívkové).

● Vánoční představení v roce 1991 bylo obohaceno o část s názvem „Tříkrálová obchůzka“ a především „Lucky“ měly veliký úspěch. Zcela poprvé byla souborem nacvičena 2. česká mše půlnoční J. J. Ryby pod vedením Zdeňka Frolíka a uvedena v kostelech v Novém Strašecí a v Lánech.

● *Pro mě byl moc krásný zážitek ve Strážnici při vystoupení před rozdělením republiky. Při závoře jsme stáli na jevišti se Slováky, společně zpívali, drželi se za ruce a celé hlediště aplaudovalo. Tenkrát mi řekl jeden starý děda ze slovenského souboru: „Toto by mali vidět ti páni v Prahe!“*

VAŠEK MIKOVEC
VZPOMÍNKA NA ROK 1992

● Které období Čtyřlístku nebo muziky považujete za nejvýznamnější?

Bechyně: Myslím, že období poloviny osmdesátých let, kdy vrcholila tvorba pásmem „Chmelíčku, chmeli“ a kdy soubor dostal ve Strážnici „laureáta“. Z pohledu mé osoby toto období považuji za zlomové, protože po ukončení gymnázia a před nástupem na studia do Prahy jsem jeden rok nestíhal zkoušky. Naštěstí zvítězila „síla kolektivu“, do kterého se člověk velice rád vracel.

Benešová: Samozřejmě léta 1976 až 1979. Tmelení party, první zážitky se souborem, první soustředění a tak.

Chochola: Začátek a pak překonávání krizí při odchodu „klíčových“ členů souboru.

Mikovec: Nejdůležitější období probíhá stále, protože Čtyřlístek stále žije!!!

Novotný: Těžko říci. Důležité, myslím, je, že se zachovává kontinuita.

Pelcová: Všechna!!!

Sochor: Pro mě osobně to bylo období kolem roku 1986, kdy jsem se do souboru zapojil naplno a měli jsme spoustu společných akcí. Pro soubor je ale nejdůležitějším obdobím vždycky to současné...

Redakčně vybráno z textu Historie souboru Čtyřlístek, který je zveřejněn na www.ctyrlistekns.cz

-MD-

Nejstarší snímek cimbálovky z roku 1959.

Cimbálovka a Čtyřlístek ve vzpomínkách Bohumila Chocholy

Víš, co je krásný? Že to půjde i bez nás...

Popsat čtyřicet či dokonce šedesát let aktivního života hudebního nebo tanečního souboru na půl straně v podstatě nelze. Text by se pak snadno mohl stát pouhým chronologickým výčtem změn, koncertů a zájezdů. Proto, když jsem se domlouvala s Bohumilem Chocholou, vedoucím a uměleckým vedoucím folklorního souboru Čtyřlístek, uvažovala jsem spíše o jakémsi sledu historek, o něž soubor s tak dlouhou historií rozhodně nemá nouzi. Nicméně ani tato cesta by asi nebyla tím pravým ořechovým. Historiky se totiž mnohem lépe poslouchají, než čtou. Proto je článek, který má připomenout šedesát let trvání Cimbálovky Vladimíra Novotného a čtyřicet let Čtyřlístku, složen z několika střípků vzpomínek Bohumila Chocholy.

Něco čísel

Než se pustíme do vzpomínání, uvedme přece jen několik čísel a faktů, které poměrně rychle dokreslí, jakým souborem se může pyšnit Nové Strašecí či Rakovnícko. V cimbálovce se v její historii vystříдалo zhruba 60 muzikantů a 40 zpěváků (především v počátcích). Ve Čtyřlístku jako takovém to bylo asi 50 muzikantů, 35 zpěváků a 200 tanečníků. Přesné počty se prý objeví ve sborníku, který bude vydán před Tuchlovickou poutí.

„Za 40 let jsme navštívili 45 festivalových míst v republice, ale na mnoha z nich jsme byli několikrát. Například sedmkrát jsme byli ve Strážnici. Absolvovali jsme 37 zahraničních zájezdů ve dvaceti zemích a šest samostatných zájezdů absolvovala muzika - jeden z nich byl vloni v Číně. Mezi nejúspěšnější zájezdy patří Izrael, nejdále jsme byli s cimbálovkou v Uzbekistánu. Ale úplně stejně rádi si zahrajeme v nějaké malé vesnici. Zážitek máme opravdu hodně, hráli jsme například v O2 Aréně, ve Smetanově síni jsme doprovázeli Petera Dvorského atd. Ve Strašecí vystupujeme maximálně třikrát za rok, nechceme zevšednět. S folklorem je to jako se ženou - má být vzácná,“ usmívá se Bohumil Chochola.

Další z historických snímků cimbálovky Vladimír Novotný, Miloslav Veselý a Bohumil Chochola. V pozadí u kontrbasu Václav Špáňa.

Šmydláč

Začátky strašeckého folkloru spjatého se Čtyřlístkem spadají do školního roku 1956/57, kdy na tehdejší jedenáctiletku nastoupil profesor chemie a fyziky Vladimír Novotný. Už na střední škole se mu zalíbil folklor, tančil v souboru Blat'an, ale protože byl muzikant, rozhodl se časem přejít do kapely. „Měl štěstí, že cimbálůvka vznikla i na Matfyzu, kde studoval. Sešli se tam výborní muzikanti, byla to sestava akademiků, již primášoval docent Černý. Říkali si Šmydláč, a když zjistili, že Vláďa hraje na klarinet, vzali jej,“ vzpomíná vedoucí souboru.

Právě tam se Vladimír Novotný nadchl pro jihomoravský folklor, a když přišel do Strašecí založil cimbálůvku, byť nejprve bez cimbálu. V první fázi ani neměla název, až později si muzikanti říkali Cimbálůvka bez cimbálu a hráli i české písničky. Občas doprovázali tanečnický z folklorního souboru, který tu založila profesorka Růžičková, ale tato spolupráce netrvala dlouho.

Síla Strážnice

Strašecká cimbálůvka byla v podstatě složená z kantorů a studentů zdejšího gymnázia. Většina z nich pobyla v kapele pouze po dobu svého studia, ale byli i tací, kteří jí zůstali věrní delší dobu. Jedním z nich byl i Bohumil Chochola, jemuž muzikanti přizpůsobili i termínem zkoušek. „Dělal jsem v Tuchlovicích i autorské divadlo. Soubor se jmenoval Kapka a každou středu večer jsme měli zkoušky. Ale ještě před nimi jsem během celého studia jezdil na cimbálůvku,“ prozrazuje.

Rozhodujícím krokem i pro jeho folklorní budoucnost byla první návštěva Strážnice. „Vlád'ovi vždy svítily oči, když nám vyprávěl o tom, jak jsou krásné kroje a jaká je to síla, když Moraváci zapějí. My byli kluci téměř nedotknutí folklorem a v duchu si říkali, no dobře, má to rád... Ale když jsme tam přišli a viděli na strážnických lukách před zámek 200 chlapů v nádherných krojích, jak se drží za ramena a zpívají, byla to taková síla, že nás to absolutně chytlo. Mnozí z tehdejší kapely skutečně dělali folklór celý život - vytvořili si vlastní soubor, nebo se někam přidali,“ pokračuje.

Do programu loňských oslav 40. výročí zařadil Čtyřlístek ukázky ze stěžejních pásem své historie.

Konec Kapky

Bohumil Chochola prosazoval folklor i v Kapce. „S divadlem jsme jezdili i na celostátní přehlídky a byli jsme poměrně úspěšní. Ale v roce 1972 jsme v podstatě skončili, byť jsme měli obrovský úspěch s hrou Vzpouza na lodi Santa Café. Byla to jedna z našich nejlepších her, ale na tehdejší dobu velmi odvážná, což se nelíbilo soudruhům. A od té doby na nás byl vyvíjen ohromný tlak. Chtěli, abychom psali, ale angažovaně. Což byl začátek našeho konce. Já jsem pak přemluvil zpívající část Kapky (což byly i mé sestry a švagr) a pustili jsme se do folkloru. Ten byl méně napadnutelný.“

Jakmile se situace v kapele stabilizovala a bylo zřejmé, že vydrží, došel Bohumil Chochola s Vladimírem Novotným k tomu, že mají určitou morální povinnost obnovit zdejší folklór a vzali to z gruntu. Šli na katedru etnografie a folkloristiky za docentem Robkem. „Když jsme mu řekli, že bychom rádi obnovili folklor novostrašicka, začal se strašně smát. Netušili jsme, co se děje až do chvíle, kdy nám řekl, že má obrovskou radost, protože je rodák z Rudy. Dal nám mimo jiné jednu moudrou radu, které jsme se chytli - nejlepší je jít po starých lidech. Sbírký vám neutečou.“

Babička a pamětníci

Pro Bohumila Chocholu byla velkým zdrojem jeho babička, výjimečná žena. Pocházela sice z chudých poměrů, ale byla sečtělá a kniha pro ni byla tou nejzákladnější věcí. Sama se naučila noty, harmonii a učila i několik varhaníků. Jejím žákem byl dokonce i profesor Pochman. Byla nejen vynikající zpěvačka, ale i velmi moudrá žena. „Byla kouzelná v tom, že vše dávkovala v pravé míře a v pravý čas. Dodnes mám od ní natočené nějaké písničky a ještě jsme je ani všechny nevyčerpali, což je dobře. Například i zahajující písničku Tuchlovického festivalu Tuchlovští mládenci každoročně pouštíme, i když ji babička nazpívala v 87 letech, kdy už hlas neměla takový, ale stále je to historicky krásná věc. Jediné, co mě na ni mrzí, je to, že odmítala zpívat košilaté písně. Byla hluboce věřící, byť nebyla žádná pánbíčkářka. Už jako dívka cítila vzdor k církevní hierarchii. Nechtěla například políbit ruku arcibiskupovi, říkala, že je třeba hříšnější než ona,“ vzpomíná s dojetím. Smůla prý byla, že v té době už nežil jeho děda, který by problematické sloky jistě zazpíval. Takhle odešly s babičkou Chocholovou.

Podobnou studnicí byla i paní Horáková ze Senomat, od níž pochytili i různé zvyky, a mnozí další pamětníci, jež navštěvovali i v domovech pro seniory. Díky nim má dnes Čtyřlístek i celou řadu kupletů a kramářských písní, které čekají na své zpracování.

Tanečníci

Ale teď už se podívejme na vznik taneční sekce. Cimbálovka už fungovala dvacet let, takže přišel čas na další rozvoj. „Rozhodující měrou k němu přispěl primář kladenské nemocnice Vlád'a Drvota, který s námi kontroval v cimbálovce. Když jsme mu říkali, že bychom si potřebovali zkusit i nějaké taneční věci, přivedl Honzu Stránského, který už měl za sebou nějaké choreografické pokusy. Tehdy měl rok před promoci, pedagogické schopnosti (ani o tom nevěděl), nápady i elán. Tak jsme 11. 11. 1976 obnovili taneční složku. Tehdy byl první konkurz. Přihlásila se řada děvčat, kluky bylo třeba přesvědčit, ale tehdejší tělocvikář Fanda Kužel na ty šikovně trochu zatlačil. Začali jsme se základními kroky a tanci. Říkali jsme tomu České pásmo a jeho premiéra byla v roce 1977 v krojích, které jsme si vypůjčili z Barrandova,“ líčí dále.

Postupem doby si Čtyřlístek vytvořil kostýmy, které vycházejí z původních krojů, ale přitom muzikantům a tanečnickům umožňují dostatečný pohyb a jsou i vzdušné. „Snažili jsme se mít vše v pořádku, protože když už něco děláte, tak pořádně. A stejné to bylo i s úpravami muziky. Vlád'a se do ní zpočátku bál zasahovat. Ale nakonec díky podpoře legendy západočeského folkloru Zdeňku Bláhovi se přestal bát a napsal řadu hezkých úprav.“

„Stará“ a mladá krev

Tvůrčí skupinu před zhruba čtyřiceti lety tvořil Jan Stránský - choreograf, Vladimír Drvota - tanečník a muzikant a Bohumil Chochola.

„Byl jsem spíše divadelník. Přinesl jsem nápad a pak jsme se s Honzou hádali o různé prvky. Vlád'a byl taková šedá eminence, která to nakonec rozhodla. Zpočátku jsem nápady nosil já, pak Honza, ale existují pásma, u nichž nevíme, kdo přišel se základní myšlenkou.“

Dnes už jsou nápady na další generaci, což je podle Bohumila Chocholy ta největší výhra. V této souvislosti musíme jmenovat především Magdu Pelcovou, Zuzanu Stránskou a Terezu Mlynaříkovou.

„S Vlád'ou jsme hodně diskutovali, zda povolíme otěže a necháme nastupující generaci, aby si vytvořila všechno své. Když jsme se spolu naposledy sešli na Tuchlovické pouti a sledovali je, Vlád'a řekl: „Bohouši, víš, co je krásný? Že to půjde i bez nás.“

Lenka Pelcová

PELCOVÁ, Lenka. *Raport*. Týdeník pro Rakovnicko a Novostrašecko. 31. ledna 2017, ročník 27, číslo 5, s. 4 [online]. [cit. 28. 3. 2017]. Dostupné z: <http://raport.cz/publicistika/2017-05-cimbalovka-a-ctyrlistek/2017-03-02>